

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΝΕΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δημόσια διπλωματία και τρομοκρατία. Μελέτη περίπτωσης «Η τρομοκρατική επίθεση στις Βρυξέλλες. Εσωτερικοί και διεθνείς παράμετροι».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μανώλης Καλαντζάκης

Αθήνα, 2018

Τριμελής επιτροπή

Μαριάννα Ψύλλα, αναπληρώτρια καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου(επιβλέπουσα)

Μαρία Ντανιέλλα Μαρούδα, Επίκουρη καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Νίκος Μπακουνάκης, καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Μανώλης Καλαντζάκης, 2018 All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή αποθήκευση και η διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν την χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Ξεκινώντας θα ήθελα να ευχαριστήσω πολύ όλους όσους με βοήθησαν στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Πρώτα από όλους ευχαριστώ θερμά την κ. Μαριάννα Ψύλλα που ήταν η επιβλέπουσα καθηγήτρια για την διπλωματική μου εργασία. Χωρίς τις συμβουλές της και την καθοδήγηση της με κατευθυντήριες γραμμές όπου χρειαζόταν, η εργασία μου δεν θα είχε ολοκληρωθεί με τον τρόπο που επετεύχθη. Την ευχαριστώ επίσης, για την εμπιστοσύνη που έδειξε στις ικανότητες μου να φέρω σε πέρας το έργο που επιθυμούσα να ολοκληρώσω και να μελετήσω σε βάθος το φαινόμενο της τρομοκρατίας, που μας απασχολεί διαρκώς με τα δεκάδες χτυπήματα.

Σημαντική παράλειψη θα ήταν αν δεν ευχαριστούσα θερμά, τον καθηγητή Διεθνών σχέσεων και Στρατηγικών σπουδών/σπουδών ασφαλείας Ο.Η.Ε/ΝΑΤΟ, της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων κ. Ιωάννη Ραγιά, για την πολύτιμη και χρήσιμη βιβλιογραφία επί της δημόσιας διπλωματίας και της τρομοκρατίας.

Τέλος, ευχαριστώ πολύ και τους δικούς μου ανθρώπους, την οικογένειά μου, για την κατανόηση τους και την αμέριστη βοήθειά τους όλο το διάστημα της έρευνας και της συγγραφής της εργασίας μου. Χωρίς την δική τους αγόγγυστη συμπαράσταση (υλική και ηθική), δεν θα είχα καταφέρει να ολοκληρώσω την συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας.

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το φαινόμενο της τρομοκρατίας, που απασχολεί σχεδόν σε καθημερινή βάση, με τα πολλαπλά χτυπήματα ολόκληρη την διεθνή κοινότητα. Η τρομοκρατία, προκαλεί τον φόβο, μέσα στις κοινωνίες, και τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να ενισχυθούν σε μεγάλο βαθμό, ώστε οι πολίτες και οι κοινότητες να αισθάνονται ασφαλείς. Η πιο ισχυρή μορφή τρομοκρατίας είναι αυτή της θρησκευτικής και πιο συγκεκριμένα της Ισλαμικής τρομοκρατίας και του ισλαμικού εξτρεισμού. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να προσεγγίσει το φαινόμενο της τρομοκρατίας και οι επιπτώσεις που έχει στην υιοθέτηση πολιτικών, εθνικών και διεθνών, για την αντιμετώπισή της. Το κεντρικό ερώτημα της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν οι τρόποι αντιμετώπισης της ισλαμικής τρομοκρατίας αλλά και οι δράσεις-ενέργειες των αστυνομικών αρχών στις κοινότητες όπως επίσης και οι πρωτοβουλίες των διεθνών οργανισμών, μέσω της συνεργασίας των ηγετών (διπλωματία) της διεθνούς κοινότητας. Η τρομοκρατική επίθεση στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών, αποτελεί και το αντικείμενο μελέτης περίπτωσης, όπου αναφέρονται και αξιολογούνται οι δράσεις για τον περιορισμό της τρομοκρατίας των τζιχαντιστών στην Ευρώπη. Στην συνέχεια μέσω της μεθόδου της δευτερογενούς έρευνας, πραγματοποιείται μια προσέγγιση στις έννοιες όπως τρομοκρατία, δημόσια διπλωματία, ριζοσπαστικοποίηση της τρομοκρατίας. Γίνεται μια ιστορική αναδρομή στο φαινόμενο της τρομοκρατίας, εντάσσοντάς την στην πραγματικότητα των τελευταίων δεκαετιών, στις μορφές και τις φάσεις της, στα κλιμακούμενα γεγονότα πριν το χτύπημα στις Βρυξέλλες και εντέλει αναλύεται το χρονικό του τρομοκρατικού χτυπήματος στις Βρυξέλλες, στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Μάρτιο του 2016. Πολύ σημαντική θεωρείται και η εξέταση - αξιολόγηση των εσωτερικών και διεθνών παραμέτρων, ως φορείς που με τις ενέργειες τους συμβάλουν τα μέγιστα στο να περιοριστεί η τρομοκρατία. Οι εσωτερικοί παράμετροι είναι οι κοινότητες (τοπικές αρχές, αστυνομία) του κάθε κράτους μέλους της ΕΕ. Οι εξωτερικοί παράμετροι είναι διεθνείς οργανισμοί (ΟΗΕ-ΕΕ-NATO), όπου μέσω της ισχύος της δημόσια διπλωματίας, λειτουργούν ως αρωγοί για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά και την ενίσχυση της πρόληψης. Στο τελευταίο κομμάτι της παρούσας εργασίας παρατίθενται ορισμένα θέματα προς συζήτηση για την βελτίωση της ανταπόκρισης των διεθνών οργανισμών σε τρομοκρατικές και αιματηρές

ενέργειες. Τα δεδομένα για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αντλούνται από ελληνική και ξένη βιβλιογραφία.

Λέξεις-κλειδιά: Δημόσια διπλωματία, τρομοκρατία, Βρυξέλλες, τοπικές αρχές, αντιμετώπιση, ΟΗΕ, NATO, ΕΕ

Public Diplomacy and Terrorism. Case study: The terroristic attack in Brussels.

Internal and External parameters

Emmanouil Kalantzakis

Abstract

The present paper examines the phenomenon of terrorism, which occupies the international community with multiple blows almost every day. Terrorism is causing fear within societies, and security measures must be greatly enhanced so that citizens and communities feel safe. The most powerful form of terrorism is that of religious and more specifically Islamic terrorism and Islamic extremism. The aim of the present paper is to approach the phenomenon of terrorism and its impact on the adoption of policies, both national and international, to address it. Through the literature review, there is an attempt to describe terms such as terrorism, public diplomacy and radicalization of terrorism. The main question of this paper is to explore how to deal with Islamic terrorism as well as the actions of the policing in the communities as well as the initiatives of international organizations through the cooperation of the international community's diplomats. The terrorist attack at Brussels Airport will also be the subject of a case study where actions to curb jihadist terrorism in Europe will be reported and evaluated. Then, through the method of secondary qualitative research, an approach will be taken to terms such as terrorism, public diplomacy, radicalization of terrorism. There is a historical flashback on the phenomenon of terrorism, putting it into the reality of the last decades, its forms and phases, the escalating events before the strike in Brussels, and finally the chronicle of the terroristic attack in Brussels, at the heart of the European Union, in March 2016. Of great significance is also considered the assessment of internal and international parameters, as actors whose actions contribute greatly to limiting terrorism. The internal parameters are the communities (local authorities, police) of each EU Member State. The external parameters are international organizations (UN-EU-NATO), where through the power of public diplomacy they act as counter-terrorism assistants, but also they strengthen prevention. The last part of the paper discusses some topics to be examined to improve the response of international organizations to terrorism and bloody actions. The data for the preparation of this thesis are drawn from both Greek and foreign literature.

Key words: Public Diplomacy, Terrorism, Brushless, Confrontation, Local authorities, United Nations, NATO, EU

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	4
Abstract.....	6
Περιεχόμενα.....	8
Εισαγωγή.....	11
Μεθοδολογία	13
ΜΕΡΟΣ 1^Ο ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^Ο ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ... ..	14
1.1 Διπλωματία.....	15
1.2 Δημόσια διπλωματία.....	16
1.3 Ήπια ισχύς-σκληρή ισχύς στην διπλωματία.....	17
1.4 Τρομοκρατία.....	18
1.5 Ριζοσπαστικοποίηση.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^Ο ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	22
2.1 Συνθήκες που ευνοούν την τρομοκρατία.....	22
2.2 Ισλαμικός εξτρεμισμός.....	24
2.3 Διεθνής τρομοκρατία και Ισλαμικός εξτρεμισμός.....	24
2.4. Τα αίτια των επιθέσεων του Ισλαμικού Κράτους στην Ευρώπη.....	26
2.5. Αναδρομή στην έναρξη των επιθέσεων σε ευρωπαϊκό έδαφος	26
2.6 Παρείσφρηση τζιχαντιστών σε γερμανικό έδαφος	28

ΜΕΡΟΣ 2^ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ. ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ.....	31
1.1 Ιστορικό	31
1.2 Οι πρώτες αντιδράσεις μετά την επίθεση.....	32
1.3 Η αξιολόγηση της επίθεσης στις Βρυξέλλες από τον καθηγητή κ. Μάζη.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ....	39
2.1 Εσωτερικοί παράμετροι αντιμετώπισης της τρομοκρατίας(κοινότητας-αστυνόμευσης).....	39
2.2 Ο προσανατολισμός των κοινοτήτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας....	40
2.3 Η αστυνομία και οι κοινότητες ως μέσος μιας προσέγγισης πολλών ενδιαφερόμενων μερών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.....	42
2.4 Τα οφέλη της κοινοτικής αστυνόμευσης στο κοινό, την αστυνομία και άλλους οργανισμούς.....	47
2.5 Η στρατηγική της κοινοτικής αστυνόμευσης για την πρόληψη της τρομοκρατίας	48
2.6 Η κοινοτική αστυνόμευση ως μέρος μια συνολικής λύσης	49
2.7 Τα οφέλη της κοινοτικής αστυνόμευσης στην πρόληψη της τρομοκρατίας.....	50
2.8 Τα οφέλη της συνεργασίας αστυνομίας-κοινότητας.....	53
2.9 SWOT Analysis.....	55
2.10 Μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα ανθρώπινα δικαιώματα και της εύθυνης των αστυνομικών ενεργειών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.....	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ (ΕΕ-NATO).....	59
3.1 Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ.....	59
3.1.1 Πρόληψη.....	61
3.1.2 Προστασία.....	64
3.1.3 Καταδίωξη.....	66
3.1.4 Αντίδραση.....	70
3.1.5 Δημοκρατική υπευθυνότητα.....	72
3.2 Η αντιτρομοκρατική στρατηγική του NATO.....	73
3.2.1 Θεμελιώδης αρχή.....	74
3.2.2 Βασικά σημεία.....	75
3.2.3 Η αντίδραση του NATO.....	77
3.3 Η συμβολή του NATO και της ΕΕ στην δημόσια διπλωματία ως πολυμερείς διεθνείς παράμετροι.....	78
3.3.1 NATO.....	79
3.3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	81
Συμπεράσματα.....	84
Βιβλιογραφία.....	86

Εισαγωγή

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον στόχων στην Ευρώπη, καθώς επίσης και η συνεχώς αυξανόμενη τρομοκρατική δραστηριότητα στην Βόρεια Αφρική και την εγγύς Ανατολή, στρέφουν τις προσπάθειες της Διεθνούς Κοινότητας και σε τομείς καταστολής της δράσης τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως η Αλ-Κάϊντα. Η συνεχιζόμενη είσοδος τρομοκρατών από τις χώρες της Ανατολής (Συρία, Ιράκ), σε συνδυασμό με την διεθνοποίηση της απειλής και τον σκληρό εξτρεμισμό των οργανώσεων του Ισλαμικού Κράτους (ISIL/Da'esh), έφεραν στο επίκεντρο των συζητήσεων στα Ευρωπαϊκά και Διεθνή κέντρα αποφάσεων, θέματα που άπτονται με την πρόληψη της τρομοκρατίας. Τέτοια μέτρα πρόληψης είναι, η αποτροπή της ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης νέων τρομοκρατών, η αντιμετώπιση του εξτρεμισμού και το σταμάτημα των χρηματοδοτικών ροών που τροφοδοτούν την τρομοκρατία. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, με την απόφαση του 1373 του 2001, ίδρυσε την Επιτροπή κατά της Τρομοκρατίας (Counter-Terrorism Committee), με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή της πολιτικής κατά της τρομοκρατίας.¹

Ο σκοπός της εργασίας αυτής είναι να διερευνηθεί το φαινόμενο της τρομοκρατίας και η συμβολή της δημόσιας διπλωματίας των διεθνών οργανισμών του ΟΗΕ- NATO-ΕΕ μέσα από το πρίσμα της εμπειρίας του χτυπήματος στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών.

Οι στόχοι της εργασίας αυτής είναι:

- να κατανοηθεί το φαινόμενο της τρομοκρατίας, μέσα από την αξιολόγηση των λόγων για τις παρατεταμένες τρομοκρατικές επιθέσεις από τους τζιχαντιστές στην Ευρώπη και όχι μόνο,
- να τεκμηριωθεί η ριζοσπαστικοποίηση της τρομοκρατίας και να αναλυθούν οι κίνδυνοι αυτής,
- να μελετηθεί ως περίπτωση έρευνας η τρομοκρατική επίθεση στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών με τις πρώτες αντιδράσεις των πολιτικών αρχηγών και τις δράσεις τους στο πλαίσιο της διπλωματίας και

¹ Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο εξωτερικών. (2017). Η τρομοκρατία, 2. Φεβρουάριος. <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/tromokratia.html> {πρόσβαση 07-08-2017}.

- να αναλυθούν οι εσωτερικοί παράμετροι (αστυνόμευση και πολίτες των κρατών μελών) καθώς και οι διεθνείς παράμετροι στην αντιτρομοκρατική δράση του ΟΗΕ/NATO-ΕΕ.

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί στην παρούσα εργασία είναι η μέθοδος της βιβλιογραφικής έρευνας. Η παρούσα διπλωματική εργασία θα εξετάσει το θέμα της τρομοκρατίας ως αυτό καθ'αυτό και τη δημόσια διπλωματία ως έναν κλάδο που θα μπορέσει να συμβάλει στον περιορισμό του φαινομένου. Στην συνέχεια στο 1^ο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν σημαντικές έννοιες της παγκόσμιας διπλωματίας που βοηθούν στο να γίνει κατανοητό το υπόβαθρο του θέματος της παρούσας εργασίας. Στο 2^ο κεφάλαιο θα εξεταστεί ως μελέτη περίπτωσης το τρομοκρατικό χτύπημα στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών και η επιστημονική αξιολόγησή του. Επιπροσθέτως, στο 3^ο και στο 4^ο κεφάλαιο αντίστοιχα παρουσιάζονται κι αναλύονται τα μέτρα που λαμβάνονται τόσο στο εσωτερικό των κρατών με την αστυνόμευση (εσωτερικοί παράμετροι) όσο και στον εξωτερικό με τις ενέργειες των διεθνών οργανισμών (εξωτερικοί παράμετροι). Συγκεκριμένα θα ανατρέξω σε πηγές όπως βιβλία Ελλήνων και ξένων συγγραφέων, επιστημονικές ιστοσελίδες, σε πρακτικά διεθνών οργανισμών όπως είναι το NATO και η ΕΕ, καθώς επίσης και σε ξενόγλωσση και ελληνική δικτυογραφία-ειδησεογραφία. Μέσα λοιπόν από αυτές τις πηγές θα γίνει προσπάθεια να προσδιοριστούν οι έννοιες όπως η δημόσια διπλωματία, η τρομοκρατία, η τρομοκρατική επίθεση στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών, η ριζοσπαστικοποίηση της τρομοκρατίας καθώς επίσης και οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράμετροι (ΕΕ-NATO). Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των πηγών, ξένων κι ελληνικών. Η χρονική περίοδος που θα πραγματοποιηθεί η έρευνα ξεκινά από το φθινόπωρο του 2017 και φθάνει μέχρι την άνοιξη του 2018.

Μεθοδολογία

Όσον αφορά την μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί για την διεξαγωγή της έρευνας στην παρούσα εργασία είναι η μέθοδος της δευτερογενούς ποιοτικής έρευνας. Δευτερογενής ποιοτική έρευνα είναι η άντληση πληροφοριών μέσω των υπαρχόντων στοιχείων που έχουν συλλεχθεί, από στατιστικές ή κρατικές υπηρεσίες/ερευνητικά κέντρα/ ιστορικές πηγές και εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ.² Η δευτερογενής ποιοτική έρευνα συλλέγει, ερευνά αναλύει, κάνει κριτική ή επαναδιατυπώνει πληροφορίες από τις πρωτογενείς ή άλλες δευτερογενείς πηγές. Ακόμα και εκείνες που παρουσιάζουν καταστάσεις και περιγράφουν γεγονότα που δεν βασίζονται σε προσωπική παρατήρηση και συμμετοχή του συγγραφέα θεωρούνται δευτερογενείς πηγές. Οι δευτερογενείς πηγές παρέχουν τη δυνατότητα στον ερευνητή να επεκτείνει την έρευνά του και σε άλλα ερευνητικά πεδία σχετικά με το θέμα του. Όπως ειπώθηκε νωρίτερα η μεθοδολογία είναι ένα σύστημα διαδικασιών που καθοδηγούν την επιστημονική έρευνα και ο ερευνητής θεωρεί πιο κατάλληλος για την μελέτη του προβλήματος του. Η μεθοδολογία της δευτερογενούς έρευνας για την παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε αρχικά με τη συλλογή δεδομένων από το διαδίκτυο, στα οποία δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ώστε να προέρχονται από έγκυρες και αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης.³ Ενδεικτικά θα αναφερθούν ο διαδικτυακός ιστότοπος του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας, ο Οργανισμός Ασφάλειας και Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και ο οργανισμός του NATO και ΟΗΕ. Εν συνεχεία πηγές πληροφόρησης αποτέλεσαν η αγορά βιβλίων για μια εγκυρότερη και πλήρη έρευνα. Τέλος στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν άρθρα που υπογράφουν καταξιωμένοι επιστήμονες-εμπειρογνώμονες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ασφάλειας και της δημόσιας διπλωματίας, αλλά και καθηγητών Διεθνών Σχέσεων. Κατ'επέκταση χρησιμοποιήθηκαν βιβλία ελληνικά και αγγλικά από την βιβλιοθήκη του Παντείου Πανεπιστημίου αλλά και από την προσωπική βιβλιοθήκη καθώς επίσης και πρακτικά και γνώμες από το συμβούλιο της ΕΕ και του NATO για την πρόληψη του φαινομένου της τρομοκρατίας. Επιπροσθέτως αντλήθηκαν χρήσιμα άρθρα από ελληνικά και ξένα ειδησεογραφικά

² Παπαγεωργίου, Π. (2016). Μεθοδολογία στις κοινωνικές επιστήμες. Παραδόσεις μαθήματος στο Τμήμα Επικοινωνίας και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

³ Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών. *Πώς γίνεται μια επιστημονική έρευνα*. σελ 158,224. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική

sites σχετικά με το τρομοκρατικό χτύπημα στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών αλλά και απόσπασμα μαγνητοφωνημένης ραδιοφωνικής συνέντευξης από το διαδίκτυο από καθηγητή που ειδικεύεται στην ανάλυση της ισλαμικής τρομοκρατίας.

ΜΕΡΟΣ 1^ο ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κεφάλαιο 1^ο Εννοιολογικό εγχείρημα

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση, η οποία έχει στόχο να παρέχει ένα πλαίσιο όρων, μέσα από το οποίο θα μπορέσει να γίνουν κατανοητά τα θεμελιώδη ζητήματα, που ερευνώνται και απαντώνται σε αυτή τη διπλωματική εργασία. Αρχικά παρουσιάζεται η αποσαφήνιση των εννοιών της διπλωματίας και της δημόσιας διπλωματίας, δύο έννοιες που διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των κρατών ολόκληρης της διεθνούς κοινότητας με σκοπό τον περιορισμό της βίαιης ισλαμικής τρομοκρατίας. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί αντικείμενο έντονης ερευνητικής δραστηριότητας τις τελευταίες δεκαετίες, σε ολόκληρη την οικουμένη.

Παράλληλα παρατίθενται εννοιολογήσεις εννοιών συναφών, όπως η ήπια-σκληρή ισχύς της διπλωματίας, δηλαδή αν χρησιμοποιεί μια χώρα τον πολιτιστικό-πολιτισμικό κλάδο για να επιτύχει τους στόχους της, ή την στρατιωτική της και όχι μόνο δύναμή της.

Επιπροσθέτως, στο ίδιο κεφάλαιο της θεωρητικής προσεγγίσεως δίνεται και ο ορισμός της τρομοκρατίας, καθώς επίσης γίνεται προσδιορισμός και εκτενής αναφορά των παραγόντων που οδηγούν στην εκδήλωση του φαινομένου της τρομοκρατίας. Στο υποκεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται επίσης και η εννοιολόγηση ενός νέου παράγοντα που έχει εμφυσησει στην ισλαμική τρομοκρατία, αυτής της ριζοσπαστικοποίησης. Ένας παράγοντας που καθιστά τον περιορισμό και την επιβολή της ασφάλειας στον κόσμο, εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα.

Τέλος, γίνεται μια σύντομη καταγραφή της έννοιας του ισλαμικού εξτρεμισμού από την βρετανική κυβέρνηση, καθώς δεν έχει ορισθεί με επιστημονικό και τεκμηριωμένο τρόπο. Είναι απλώς μια προσέγγιση στην συγκεκριμένη έννοια.

1.1 Διπλωματία

Συχνά, η έννοια της διπλωματίας να χρησιμοποιείται από τους διεθνολόγους για να σκιαγραφεί το πεδίο δράσης – αλληλεπίδρασης εκπροσώπων Κυβερνήσεων και αξιωματούχων μέσω χρήσης συγκεκριμένου πλαισίου δεξιοτήτων, γνώσεων και εμπειρίας, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί και να υλοποιηθεί το πλέγμα των εξωτερικών σχέσεων ενός κράτους. Η σκληρή διπλωματία διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη δράση των κρατών με απώτερο σκοπό την υλοποίηση προσδιορισμένων στόχων και μέσων τα οποία έχουν σκοπό να ενδυναμώνουν τις διεθνείς σχέσεις σε μια αμοιβαία και αμφίδρομη σχέση. Στον αντίποδα με την παραδοσιακή διπλωματία, ή δημόσια διπλωματία θέτει ως κομβικούς παράγοντες για την επίτευξη των στόχων της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας την συζήτηση και την αμοιβαία κατανόηση. Συνεπώς η διαδικασία, αυτή αναπτύσσεται σε δύο στάδια:

- Η χώρα διαμορφώνει τα μηνύματα τα οποία η ίδια επιθυμεί να μεταδώσει στη διεθνή κοινή γνώμη.
- Υλοποιούνται οι κατάλληλες τεχνικές ως εργαλεία ερμηνείας και ανάλυσης των αντιδράσεων του κοινού στα μηνύματα που δέχεται.

Η ήπια ισχύς μιας χώρας βασίζεται στους τομείς του πολιτισμού, των αξιών και της πολιτικής. Μια σύγχρονη στρατηγική ανάδειξης και προβολής ισχύος πρέπει να συνδυάζει αφενός τους σκληρούς, και αφετέρου τους ήπιους πόρους της κρατικής δράσης. Η δημόσια διπλωματία (public diplomacy) αποτελεί σημαντικό εργαλείο της έξυπνης ισχύος. Η έξυπνη δημόσια διπλωματία απαιτεί την κατανόηση του ρόλου νέων εννοιών, όπως η αξιοπιστία και η αυτοκριτική της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη της ήπιας δύναμης.⁴

Η δημόσια διπλωματία αρχίζει να αναγνωρίζεται από το 1960 με αφορμή τη δράση της Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (United States Information Agency/USIA), που ήταν υπεύθυνη για τη διεθνή επικοινωνία της Αμερικής μέσω των τυπικών επαφών τόσο με τις ηγεσίες των άλλων χωρών (government to government), όσο και απευθείας με τους πολίτες και τη διεθνή κοινή γνώμη.

⁴ Ραγιές, Ι. (2014) *Δημόσια Διπλωματία και στρατηγική επικοινωνία σε πολυεθνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ. σελ 40-41

1.2 Δημόσια Διπλωματία

Το 1965 χρησιμοποιήθηκε επίσημα η έννοια «Δημόσια Διπλωματία» από τον Edmund Gullion, πρύτανη του Fletcher School of Law and Diplomacy του Πανεπιστημίου Tufts των ΗΠΑ, με ευκαιρία την ίδρυση του Κέντρου Δημόσιας Διπλωματίας Edward R. Murrow (Edward R. Murrow Center for Public Diplomacy), ενός νέου εκπαιδευτικού ιδρύματος από τα πρώτα παγκοσμίως, που συνέβαλλαν στην έρευνα και μελέτη αυτού του αντικειμένου. Με βάση την έννοια που διατυπώθηκε τότε, η δημόσια διπλωματία αναφέρεται στην επιρροή που αποκτά η δημόσια συμπεριφορά στη λήψη και εκτέλεση δράσεων εξωτερικής πολιτικής και περιλαμβάνει όψεις της διεθνούς πολιτικής πέρα από την παραδοσιακή διπλωματία, όπως είναι:

- επηρεασμός κοινής γνώμης ξένων χωρών,
- αλληλοσύνδεση ιδιωτικών ομάδων και συμφερόντων μιας χώρας με εκείνα άλλων χωρών,
- καταγραφή της επίδρασης των διεθνών σχέσεων-επικοινωνιών και ανταλλαγών στον σχεδιασμό εθνικής πολιτικής,
- ανάπτυξη νέων διαύλων επικοινωνίας μεταξύ επιστημόνων των διεθνών σχέσεων και της επικοινωνίας, διπλωματών και ξένων ανταποκριτών ΜΜΕ σε μια διαδικασία διαπολιτισμικής επαφής.

Βασική έννοια στη δημόσια διπλωματία αποτελεί η συνεχής ροή πληροφοριών και ιδεών μεταξύ των κρατών. Γίνεται αντιληπτό ότι πολλά από τα παραδοσιακά μέσα της ήπιας δύναμης όπως είναι η συμμετοχή του κοινού και η δημόσια διπλωματία, έχουν παραμεληθεί. Δημιουργείται λοιπόν κενό στρατηγικού οράματος στην ενσωμάτωση της ήπιας και της σκληρής εξουσίας σε μια ενιαία δύναμη για την αντιμετώπιση των σημερινών και των μελλοντικών προκλήσεων.⁵

Ο πλέον βασικός και κρίσιμος πυλώνας για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι η δημόσια διπλωματία. Σήμερα, περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δράσεις, που αποσκοπούν να συμβάλλουν στην προώθηση του εθνικού συμφέροντος μιας χώρας

⁵ Ραγιές, Ι. (2014) *Δημόσια Διπλωματία και στρατηγική επικοινωνία σε πολυεθνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ. σελ 41-42

μέσα από την αμοιβαία κατανόηση, την πληροφόρηση και τον επηρεασμό της διεθνούς κοινής γνώμης.⁶

1.3 Ήπια Ισχύς-Σκληρή Ισχύς στην διπλωματία

Στα τέλη του 1980 ο Joseph Nye⁷ προσέγγισε την έννοια "ήπια ισχύς" (Soft Power). Η έννοια αυτή σήμερα δυστυχώς, χρησιμοποιείται μερικές φορές εσφαλμένα τόσο από πολιτικούς ηγέτες όσο και αρθρογράφους και ακαδημαϊκούς σ' όλο τον κόσμο. Η ήπια ισχύς στηρίζεται στην ικανότητα να ελκύεις και να πείθεις. Πηγάζει από το πόσο θελκτική είναι η κουλτούρα, των ιδανικών και των πολιτικών επιλογών μιας χώρας. Η σκληρή ισχύς βασίζεται στην ικανότητα μιας χώρας να εξαναγκάζει μέσω της στρατιωτικής και οικονομικής της δύναμης.

Η σκληρή ισχύς (Hard Power) παραμένει αποφασιστική για πλήθος κρατών που προσπαθούν να διαφυλάξουν την ανεξαρτησία τους και πολλών μη κρατικών ομάδων αποφασισμένων να στραφούν στη βία. Αποτέλεσε τον πυρήνα της νέας στρατηγικής εθνικής ασφάλειας της κυβέρνησης Μπους. Οι σύμβουλοι του, τον οδήγησαν σε μια λανθασμένη απόφαση, παροτρύνοντας τον να εστιάσει στη χρήση της στρατιωτικής ισχύος της Αμερικής, λαμβάνοντας ελάχιστα υπόψη του την ήπια ισχύ της. Συνεπώς η ήπια ισχύς λειτουργεί ως αρωγός στην παρεμπόδιση στρατολόγησης τρομοκρατών και είναι εκείνη που θα μας βοηθήσει να χειριστούμε κρίσιμα παγκόσμια ζητήματα (τρομοκρατία) τα οποία απαιτούν πολυμερή συνεργασία μεταξύ κρατών.⁸

⁶ Ραγιές, Ι. (2014) *Δημόσια Διπλωματία και στρατηγική επικοινωνία σε πολυεθνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ. σελ 42-43

⁷ Ο Joseph Nye είναι Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας. Είναι ο συνιδρυτής, μαζί με τον Robert Keohane, της θεωρίας των διεθνών σχέσεων του νεοφιλελευθερισμού, που αναπτύχθηκε το 1977. Ο Nye είναι από το 1995 πρόεδρος της Kennedy School of Government του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ. Έχει διατελέσει υφυπουργός Άμυνας στην κυβέρνηση Κλίντον και πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Πληροφοριών. Θεωρείται από τους σημαντικότερους διαμορφωτές της αμερικανικής εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής. Σπούδασε στα πανεπιστήμια Πρίνστον, Οξφόρδης και Χάρβαρντ και είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων για το ρόλο των ΗΠΑ στο σύγχρονο κόσμο.

⁸ Nye, Joseph. (2005) *Ήπια ισχύς. Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης σελ οπισθόφυλλου

1.4 Τρομοκρατία

Η διεθνής κοινότητα έχει επαναλάβει σε πολλές περιπτώσεις την ισχυρή καταδίκη της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές και εκδηλώσεις της, που διαπράττεται από οποιονδήποτε, οπουδήποτε και για οποιονδήποτε σκοπό αποτελώντας μία από τις σοβαρότερες απειλές για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Έχει επίσης, απορριφθεί με αποφασιστικότητα κάθε αναγνώριση της τρομοκρατίας με οποιαδήποτε εθνικότητα, θρησκεία ή έθνος.⁹

Στο Διεθνές δίκαιο δεν υπάρχει αποδεκτός από όλους ορισμός της τρομοκρατίας. Για να χαρακτηριστεί μια πράξη ως «τρομοκρατία» είναι απαραίτητο να επιβεβαιώνεται ότι όχι μόνο διαθέτει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, αλλά και ότι δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με κανένα τρόπο από οποιαδήποτε πολιτική, φιλοσοφική, ιδεολογική, φυλετική, εθνοτική, θρησκευτική ή άλλη εκτίμηση.

Υπάρχει επίσης, ένας υπέρ το δέον ευρύς ορισμός της τρομοκρατίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κλείσει μια βίαιη διαφωνία και υπονόμηση της δημοκρατικής κοινωνίας. Ο ακριβής ορισμός της είναι φυσικά καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική καταπολέμηση της, συμβαδίζοντας με το κράτος δικαίου και τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η εφαρμογή της έννοιας, έχει επίσης σημαντικές συνέπειες, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, και αφορά τη νομική βάση, για την ανταλλαγή πληροφοριών, την παροχή αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, τη δέσμευση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων και την έκδοση των τρομοκρατών.

Η τρομοκρατία έχει την ικανότητα να μεταλλάσσεται και να παίρνει και να παίρνει διάφορες μορφές. Χωρίς να υπάρχει ακριβής ορισμός της μπορεί να οριστεί ως εξής.

- Υπονόμηση της δημοκρατίας με απώτερο σκοπό τον επηρεασμό πολιτικών και νομοθετών εμπνέουσα συνάμα τον φόβο σε ολόκληρο τον πληθυσμό
- Οι τρομοκρατικές ενέργειες είναι εγκληματικές πράξεις που υπόκεινται στους κανόνες της ποινικής δικαιοσύνης και στην προάσπιση ανθρωπίνων

⁹ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 27-28

δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από το αν ένα συγκεκριμένο περιστατικό θεωρείται τρομοκρατική πράξη, η εγκληματική ενέργεια.¹⁰

Μια λύση στο δύσκολο έργο του προσδιορισμού της τρομοκρατίας είναι η εστίαση στην πρόληψη και την τιμωρία κάθε συμπεριφοράς που είναι πραγματικά τρομοκρατικής φύσης. Αν και η διεθνής κοινότητα, δεν είναι σε θέση μέχρι σήμερα, να συμφωνήσει σε έναν ακριβή ορισμό της τρομοκρατίας, συμφώνησε ότι ορισμένες πράξεις αποτελούν όντως τρομοκρατικές ενέργειες. Το αδίκημα π.χ. της αεροπειρατείας αποτελεί αντικείμενο 18 διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων που εγκρίθηκαν υπό την αιγίδα Των Ηνωμένων Εθνών ή των υπηρεσιών των. Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, με το ψήφισμά 1566 του 2004, χρησιμοποιεί τρία κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας πράξης ως τρομοκρατία: Α' την πρόθεση, Β' τον σκοπό, και Γ' την συγκεκριμένη συμπεριφορά, η οποία αποτελείται από τα ακόλουθα:

- Ποινικές πράξεις, εναντίον αμάχων από πρόθεση με αποτέλεσμα το σοβαρό τραυματισμό, τον θάνατο ή την ομηρία τους.
- Ανεξαρτήτως από το είδος των απόψεων τους, δηλαδή πολιτικού, φιλοσοφικού, ιδεολογικού, φυλετικού, εθνοτικού, θρησκευτικού ή άλλου παρόμοιου χαρακτήρα, εφόσον προκληθεί οποιαδήποτε κατάσταση τρομοκρατίας στο ευρύ κοινό ή σε μια ομάδα συγκεκριμένων ατόμων, εκφοβίζοντας τον πληθυσμό ή αναγκάζοντας μια κυβέρνηση ή έναν διεθνή οργανισμό να πραγματοποιήσει ή όχι οποιασδήποτε πράξη.¹¹

Η προσέγγιση που εφαρμόστηκε στο ψήφισμα 1566/2004 για την εννοιολόγηση της τρομοκρατίας, υποστηρίχθηκε από τον πρώτο Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον αγώνα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Οι κανόνες που περιλαμβάνονται στις εθνικές νομοθεσίες σχετικά με την τρομοκρατία θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν και άλλη συμπεριφορά σε συνδυασμό με τα δύο πρώτα κριτήρια της πρόθεσης και του σκοπού, όπως προσδιορίζονται στην απόφαση 1566/2004. Η εθνική νομοθεσία των κρατών

¹⁰ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 28-29

¹¹ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 29-30

για την «τρομοκρατία» και τα συναφή αδικήματα, πρέπει να είναι σαφής και ακριβής, χωρίς διακρίσεις και με μη αναδρομικό χαρακτήρα. Οι σχετικοί νόμοι και κανονισμοί θα πρέπει να είναι προσιτοί στο κοινό και να εφαρμόζονται με απόλυτα διαφανή τρόπο από τις δημόσιες αρχές, (Αστυνομία και Δικαστικό Σώμα). Μια απαραίτητη προϋπόθεση για να κατανοήσουν οι απλοί πολίτες το νόμο και να προσαρμόσουν ανάλογα τη συμπεριφορά τους. Είναι επίσης απαραίτητο να υπάρξει αποτελεσματική και υπεύθυνη δράση κατά της τρομοκρατίας, σε αгаστή συνεργασία με την αστυνομία και σύμφωνα με το κράτος δικαίου και τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.5 Η ριζοσπαστικοποίηση

Η πρώτη πρόκληση για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης του βίαιου ισλαμικού εξτρεμισμού έγκειται στην επιτυχία της ιδέας. Τα κίνητρα, τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν ένα άτομο προς την στρατολόγησή του είναι πάρα πολλά και τόσο περίπλοκα που κανένας παράγοντας δεν είναι επαρκής από μόνος του για να αντιμετωπίσει την τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση. Δεν υπάρχει ένα στάνταρ προφίλ όλων αυτών που έχουν εμπλακεί στην τρομοκρατία με τον Α΄ ή τον Β΄ τρόπο. Τα τεκμήρια τους βασίζονται σε προηγούμενες ή τρέχουσες ατομικές περιπτώσεις και συνεπώς είναι εξαιρετικά περιορισμένα στην εφαρμογή τους.¹²

Οι τρομοκρατικές ενέργειες συνήθως έχουν σχέση με τη θρησκεία, τη φυλή, την εθνικότητα, το φύλο ή την κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Δεν είναι μόνο διακριτικές αλλά και αναποτελεσματικές. Η ριζοσπαστικοποίηση από μόνη της δεν αποτελεί απειλή για την κοινωνία εάν δεν συνδέεται με την ωμή βία ή άλλες παράνομες πράξεις, όπως η υποκίνηση μίσους, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αντίθετα η ριζοσπαστικοποίηση, κάτω από ορισμένες συνθήκες, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για ευεργετικές αλλαγές.

Για παράδειγμα, οι πολιτικοί και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι συνέβαλαν στην κατάργηση της δουλείας, καθώς και εκείνοι που υποστήριζαν την καθολική ψηφοφορία θεωρήθηκαν κάποτε ριζοσπαστικοί.

Η τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση είναι μια διαδικασία κατά την οποία ένα άτομο μπορεί να αποδεχθεί την τρομοκρατική βία ως πιθανή, ίσως και νόμιμη, πορεία δράσης και να το οδηγήσει στον να στηρίζει ή και να συμμετέχει στην

¹² Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 30, 35

τρομοκρατία. Η τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση μπορεί να συμβεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους. Σε κάθε περίπτωση τρομοκρατικής ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης για τρομοκρατία οφείλεται στη ανάπτυξη ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος με τις προσωπικές συνθήκες και την ψυχολογία ενός συγκεκριμένου άνδρα ή γυναίκας.

Η ριζοσπαστικοποίηση και η στρατολόγηση τρομοκρατών δεν πέφτουν στο κενό. Θεωρείται ως μια διαδικασία μεταξύ των επιμέρους επιρροών, συμπεριλαμβανομένων των τρομοκρατικών προπαγανδιστών κι των στρατολογητών, των ευρύτερων εξελίξεων στην κοινωνία και των ενεργειών των δημόσιων αρχών. Οι όροι αυτοκατευθυνόμενη ή αυθόρμητη ριζοσπαστικοποίηση χρησιμοποιούνται συχνά όταν υπάρχει ένας ελάχιστος βαθμός αλληλεπίδρασης με άτομα που επιδιώκουν ενεργά να ριζοσπαστικοποιήσουν και να στρατολογήσουν ένα άλλο άτομο.

Η τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση έχει ενισχυθεί σημαντικά λόγω της χρήσης του διαδικτύου, αυξάνοντας την ανησυχία στις χώρες του ΟΑΣΕ και πέραν αυτού. Συνδέεται με την περίπτωση των λεγόμενων μοναχικών τρομοκρατών ή μοναχικών λύκων, οι οποίοι φαινομενικά ενεργούν αυτεξούσια, χωρίς κάποια συγκεκριμένη εξωτερική υποστήριξη.¹³

Η τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση είναι μια δυναμική διαδικασία η οποία μπορεί να επιταχυνθεί, να επιβραδυνθεί ή ακόμα και να αντιστραφεί. Άρα για να είναι δυνατή η πρόληψη και η αντιμετώπιση του VERLT, είναι σημαντικό να γίνουν απόλυτα κατανοητά η φύση ή οι συνθήκες που οδηγούν σε αυτό και γίνει διάκριση ανάμεσα στους παράγοντες ώθησης και έλξης. Ορισμένοι παράγοντες, όπως ένας χαρισματικός στρατολόγος, μπορούν να κατευθύνουν ένα άτομο σε μια πορεία βίαιης ριζοσπαστικοποίησης. Άλλοι παράγοντες, όπως η βίαιη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένου του ιδίου του κράτους, θα μπορούσαν να στρέψουν ευκολότερα ένα άτομο προς την τρομοκρατία, οδηγώντας το προς τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση.

¹³ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 35-36

Κεφάλαιο 2^ο εκδήλωση ισλαμικής τρομοκρατίας στην Ευρώπη

2.1 Συνθήκες που ευνοούν την τρομοκρατία

Αν και δεν υπάρχει μια σαφής και ολοκληρωμένη δέσμη παραγόντων που οδηγούν στην τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση, ορισμένοι από αυτούς έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα κατάλληλοι. Οι συνθήκες που ευνοούν την τρομοκρατία και αναγνωρίζονται σε επίπεδο ΟΗΕ και ΟΑΣΕ περιλαμβάνουν ανεπίλυτες συγκρούσεις, εξαθλίωση των θυμάτων της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές. Εκδηλώνονται από την έλλειψη κράτους δικαίου, από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, από εθνικές και θρησκευτικές διακρίσεις, από την κοινωνικοοικονομική περιθωριοποίηση και τέλος την έλλειψη χρηστής διακυβέρνησης. Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές συνθήκες κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα που μπορούν να οδηγήσουν στην τρομοκρατία. Οι διακρίσεις, οι κάθε είδους παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απορρέουν από αντιτρομοκρατικά μέτρα), ή με κάθε τρόπο στέρηση, ή έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση, δεν επαρκούν για να αντιμετωπίσουν την τρομοκρατική ριζοσπαστικοποίηση. Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη και πολλοί άλλοι παράγοντες ψυχολογικής, προσωπικής και ιδεολογικής φύσης για να γίνει κατανοητή η κινητοποίηση.¹⁴

Η μελέτη των παραγόντων μπορούν να βοηθήσουν να γίνει κατανοητό γιατί ένα συγκεκριμένο άτομο μπορεί να ακολουθήσει μια πορεία τρομοκρατικής ριζοσπαστικοποίησης, ενώ ένα άλλο από διαφορετικό υπόβαθρο δεν το κάνει. Ψυχολογικοί και γνωστικοί παράγοντες, όπως η εικόνα του εαυτού, η αίσθηση της ταυτότητας, οι προσδοκίες, οι πεποιθήσεις και οι συμπεριφορές, μπορούν να διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο κάθε άτομο βιώνει και αντιδρά στο περιβάλλον του.

Η ανάπτυξη αρνητικών συναισθημάτων σε κάποια άτομα όπως, αισθήματα αποκλεισμού, απόρριψης, σχετικής στέρησης, ταπείνωσης, θυματοποίησης, αδικίας και απογοήτευσης διαμορφώνουν ανάλογα και τον χαρακτήρα τους κάνοντας κάποιους πιο δεκτικούς στα κελύσματα της τρομοκρατίας.

Η νέα γενιά είναι πολύ πιο ευάλωτη στον βίαιο ριζοσπαστικοποιημένο εξτρεμισμό: Αντιμετωπίζει διαφορετικά τα ζητήματα ταυτότητας και θέσης της στον

¹⁴ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 36

κόσμο και το μέλλον της, γι αυτό είναι πιο δεκτική στην ανάληψη ρίσκου αμφισβήτησης του status quo. Η ψυχολογική ευαισθησία μπορεί να αυξηθεί ξαφνικά και δραματικά σε ένα νέο άτομο, ως αποτέλεσμα του τραύματος που προκαλείται από ένα σοκαριστικό γεγονός που το επηρεάζει έντονα.

Η διάδοση των ιδεών και οι αφηγήσεις τους, που κατά κάποιο τρόπο νομιμοποιούν την τρομοκρατία και ενθαρρύνουν την εκδήλωση της είναι κρίσιμοι παράγοντες έλξης. Πολλοί από τους τρομοκράτες εξτρεμιστές παρουσιάζουν και διαδίδουν τις αφηγήσεις τους με τρόπο τέτοιο, που να αντηχεί όμορφα στα αυτιά κάθε άτομου ή ομάδας που ρέπει προς την ριζοσπαστικοποίηση. Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα για την ενίσχυση της προσφυγής στην τρομοκρατία, όπως:

- Χρησιμοποιώντας τη λογική ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα, υποστηρίζουν ότι η βία είναι αναγκαία στην επιδίωξη οποιουδήποτε κοινωνικού, ιδεολογικού, πολιτικού ή άλλου στόχου και ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση.
- Αφαιρώντας την ανθρώπινη υπόσταση των επικείμενων θυμάτων με βάση τη μισαλλοδοξία, το μίσος και την άρνηση καθολικά της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
- Παρουσιάζοντας την τρομοκρατία ως κάτι συναρπαστικό, αντιτρομοκρατικό ή αντισημιτικό.
- Οικοδομώντας στο χάρισμα και / ή την αντιληπτή νομιμότητα των τρομοκρατών και, ειδικότερα, των ηγετών τους.

Οι κοινωνικές επιδράσεις, η δυναμική των ομάδων και οι διαπροσωπικές σχέσεις διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο ως παράγοντες έλξης. Οι άνθρωποι έλκονται μέσα στο VERLT(βίαιη ριζοσπαστικοποίηση του ισλαμικού εξτρεισμού που οδηγεί στην τρομοκρατία) μέσω προσωπικών γνωστών, συνομηλίκων, συγγενών ή αναζητούνται από τρομοκράτες προσλήψεων. Οι υπεύθυνοι προσλήψεων των τρομοκρατών εντοπίζουν, κακοποιούν και προετοιμάζουν ευάλωτους άνδρες και γυναίκες με σκοπό να τους κερδίσουν με την παροχή υλικής ή και ψυχολογικής υποστήριξης και καταχρώνται την εμπιστοσύνη τους για να τους χειραγωγήσουν και να τους καταστήσουν άβουλα πιόνια και τους εμπλέξουν ευκολότερα στην τρομοκρατία.

2.2 Ισλαμικός Εξτρεμισμός

Έχουν αποδοθεί πολλοί ορισμοί (γενικοί) για το τι είναι πραγματικά ο ισλαμικός εξτρεμισμός. Την πιο σωστή προσέγγιση κάνει η βρετανική κυβέρνηση. Ορίζει τον ισλαμικό εξτρεμισμό ως οποιαδήποτε μορφή ισλαμισμού που αντιτίθεται «στη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την ατομική ελευθερία και τον αμοιβαίο σεβασμό και την ανεκτικότητα σε διαφορετικές θρησκείες και πεποιθήσεις». Επιτίθεται με βίαιες και αιματηρές επιθέσεις σε όλο τον δυτικό κόσμο.¹⁵

2.3 Διεθνής Τρομοκρατία και Ισλαμισμός Εξτρεμισμός

Προτού όμως εμβαθύνουμε περαιτέρω στην εργασία καλό θα ήταν να προσδιορίσουμε χρονικά τον ισλαμικό εξτρεμισμό και την τρομοκρατία. Η τρομοκρατία που είχε αριστερή προέλευση, άρχισε να παρακμάζει σταδιακά την δεκαετία του 1980, στο εσωτερικό των κρατών της Ευρώπης και ειδικότερα της Κεντρικής. Οι ελάχιστες περιπτώσεις βίαιων γεγονότων που παρουσιάστηκαν, συνδέονταν με συγκεκριμένα προβλήματα. Έτσι υπήρξε ένα διάστημα που οι δημοκρατίες έμοιαζε να μην απειλούνται από το φαινόμενο της πολιτικής βίας. Στις πιο πάνω ελάχιστες περιπτώσεις εντάσσονται γεγονότα που είχαν παγκόσμιο χαρακτήρα όπως είναι οι αεροπειρατείες και οι καταλείψεις Πρεσβειών. Ο σκοπός των ενεργειών αυτών ήταν να πετύχουν και πέτυχαν μεγάλη κάλυψη από τα ΜΜΕ για να αποσπάσουν συγκεκριμένα πολιτικά αιτήματα και κυρίως την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, το διεθνές ενδιαφέρον και τη συμπάθεια για τα προβλήματα τους. Η PLO κατέλαβε το 1970 τρία (3) αεροπλάνα διαφόρων χωρών, τα οδήγησε σε έρημο της Ιορδανίας και αφού τα εκκένωσε τα ανατίναξε. Στην ολυμπιάδα του Μονάχου το 1972 πάλι η PLO κράτησε ομήρους Ισραηλινούς αθλητές, μια επιχείρηση που συγκλόνισε όλο τον κόσμο. Επίσης και πάλι το 1985 η PLO κατάλαβε το πλοίο *Aquile Laougo* γεμάτο με Αμερικανούς τουρίστες που βρισκόταν σε κρουαζιέρα.¹⁶

Όλα τα προαναφερόμενα κτυπήματα είχαν σκοπό την προβολή των αιτημάτων των οργανώσεων που τα πραγματοποίησαν και μέσω αυτών την κινητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης και της αναγωγής τους σε διεθνή

¹⁵Casciani, D. (2014). How do define Islamist Extremism, 14. Μάρτιος. <http://www.bbc.com/news/uk-27777892> {πρόσβαση 23-07-2017}

¹⁶ Μαυρογένης, Γ. (2008). *Πολιτική επικοινωνία και ΜΜΕ στην εποχή της παγκοσμιοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ, σελ 182

ζητήματα. Το χαρακτηριστικό του τύπου της τρομοκρατικής αυτής δράσης ήταν η αποφυγή της τυφλής και μαζικής βίας αφού ο κυρίαρχος σκοπός του ήταν η ο κόσμος να δει με συμπάθεια τα προβλήματα τους.

Την δεκαετία του 1980 εμφανίστηκε μια νέα μορφή τρομοκρατίας που καθιερώθηκε την δεκαετία του 1990 και κατέστει ρυθμιστικός παράγοντας των διεθνών εξελίξεων από το 2000 και μετά. Πρόκειται για τον Ισλαμικό Εξτρεμισμό. Ένα από τα πρώτα δείγματα του Ισλαμικού Εξτρεμισμού ήταν η επίθεση αυτοκτονίας που έγινε από Σιίτη μουσουλμάνο στην Πρεσβεία των ΗΠΑ στη Βηρυτό το 1983. Αποτέλεσμα του κτυπήματος αυτού ήταν ο θάνατος 243 Αμερικανών αξιωματούχων και η σταδιακή αποχώρηση όλων των Αμερικανικών δυνάμεων από τον Λίβανο.

Σήμερα η διεθνής τρομοκρατία εκφράζεται κυρίως από τον Ισλαμικό Εξτρεμισμό. Τα κίνητρα του έχουν χαρακτήρα θρησκευτικό και έτσι η δράση του λαμβάνει μορφή ασύμμετρου πολέμου ενάντια στην εχθρική δύση. Τα χτυπήματα του έχουν στόχο μεγάλες ανθρώπινες μάζες με πολλά θύματα, και με σκοπό να δημιουργήσουν κλίμα τρόμου και ανασφάλειας στις χώρες που επιλέγουν να κτυπήσουν αλλά και στην διεθνή κοινωνία γενικότερα. Στο μεγαλύτερο βαθμό οι διασυνδέσεις του αντλούνται από βαθιά θρησκευτικές ομάδες, ενώ τα μέλη του κινούνται με την λογική της αυτοθυσίας προκειμένου να επιτύχουν πλήγματα κατά των απίστων.¹⁷

Η Ισλαμική τρομοκρατία έχει πάρει την μορφή ενός ασύμμετρου πολέμου που αντιπαλεύεται την βία η οποία προέρχεται από στις υπερδυνάμεις της δύσης ενάντια στις Ισλαμικές κοινότητες και χώρες. Προσπαθούν να εμφανίσουν την δράση τους σαν μορφή εκδίκησης για τα δεινά που έχουν υποστεί οι λαοί τους, και οι χώρες τους, από τις πολιτικές που ασκούν εναντίον τους οι χώρες της Δύσης και κυρίως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και οι οποίες το Ισλάμ λαμβάνει σαν απειλές.

Το φαινόμενο αυτό έλαβε σάρκα και οστά τις τελευταίες δεκαετίες παράλληλα με την ανάπτυξη του Πολιτικού Ισλάμ, ενός συστήματος που επιδιώκει και αναζητεί μια συλλογική ταυτότητα για όλο τον Ισλαμικό κόσμο και τον ρόλο που θα διαδραματίσει στο μέλλον. Στην επικράτηση της ταυτότητας αυτής συνέβαλλαν οι νέες ισορροπίες που διαμορφώθηκαν αφενός μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου και αφετέρου με την βοήθεια των νέων παγκόσμιων ΜΜΕ, που δημιούργησαν μηχανισμούς που ευνοούν την ανάπτυξη δεσμών και σχέσεων έξω από τα στενά και

¹⁷ Μαυρογένης, Γ. (2008). *Πολιτική επικοινωνία και ΜΜΕ στην εποχή της παγκοσμιοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ, σελ 182-183

παραδοσιακά γεωγραφικά όρια. Συνεπώς, ιδιαίτερης σημασίας και αξίας χρήζει να μελετηθούν οι αιτίες που οδηγούν του Τζιχαντιστές σε αιματηρές επιθέσεις στην Ευρώπη.¹⁸

2.4 Τα αίτια των επιθέσεων του Ισλαμικού Κράτους στην Ευρώπη

Ξεκινώντας, λοιπόν κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας τα λεγόμενα του καθηγητή των μεσανατολικών σπουδών στο PSIA¹⁹ και συγγραφέας πολλών βιβλίων για τον αραβικό κόσμο, Jean-Pierre Filiu²⁰, ο οποίος τονίζει ότι η ομάδα των τζιχαντιστών, έχει ως κύριο μέλημά της να εξαργυρώνει τους καρπούς της προπαγάνδας, γεγονός που αποδεικνύει το πόσο σημαντικό ήταν και παραμένει για το ΙΚ (ισλαμικό κράτος) να χτυπήσει στη Γερμανία. Μετά από μια σειρά αποτρεπτικών ενεργειών, η θέληση για ένα ακόμα πιο ισχυρό χτύπημα, είναι μεγάλη. Η Γερμανία όπως και γενικότερα η κεντρική Ευρώπη, βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής του ΙΚ για την Ευρώπη. Συνεπώς, τονίζει ο καθηγητής Jean-Pierre Filiu, ότι πρέπει να γίνει κατανοητό το μέγεθος του προβλήματος, ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό της ισλαμικής τρομοκρατίας.²¹

2.5 Αναδρομή στην έναρξη των επιθέσεων σε ευρωπαϊκό έδαφος

Τοποθετώντας, τα γεγονότα και όλα τα στοιχεία σε μια σωστή χρονική σειρά, όλα ξεκίνησαν στις 24 Μαΐου 2014, όταν ο mehdi nemmouche επιτέθηκε στο Εβραϊκό Μουσείο στις Βρυξέλλες, σκοτώνοντας 4 ανθρώπους. Η αιματηρή επίθεση πραγματοποιήθηκε ακριβώς έναν χρόνο μετά τη διακήρυξη του Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ και το Λεβάντε στη Ράκκα της Συρίας, ένα μήνα αφότου ο Abu Bakr al-Baghdadi αρχηγός του ΙΚ, αυτοανακηρύχθηκε «Χαλίφης». Εξίσου ακόμα πιο σημαντικό, θεωρείται το συμβάν στις Βρυξέλλες, που έγινε πολύ πιο πριν η συμμαχία των ΗΠΑ αρχίσει να βομβαρδίζει το ΙΚ στο Ιράκ, το καλοκαίρι του 2014 και λίγο μετά στη Συρία.

¹⁸ Μαυρογένης, Γ. (2008). *Πολιτική επικοινωνία και ΜΜΕ στην εποχή της παγκοσμιοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ, σελ 182-183

¹⁹ PSIA. Είναι σχολή πολιτικών επιστημών (*Institut d'études politiques de Paris*) που βρίσκεται στο Παρίσι της Γαλλίας, με ειδίκευση στις διεθνείς σχέσεις και υποθέσεις. Είναι από τις καλύτερες σχολές και έχει πολύ μεγάλο κύρος στον συγκεκριμένο κλάδο.

²⁰ Ο Jean-Pierre Filiu είναι Γάλλος καθηγητής μεσανατολικών σπουδών στο πανεπιστήμιο του PSIA.

²¹ New post (2017). Ανάλυση: Γιατί το Ισλαμικό κράτος επιτίθεται στην Ευρώπη, 14. Ιανουάριος. <http://www.gr/Kosmos/582219/analysh-giati-to-islmamiko-Kratos-epitithetai-sthn-eyrwph> {πρόσβαση 05-09-2017}.

Στο σημείο αυτό αναφέρει ο καθηγητής, πρέπει να σταθούμε περισσότερο. Διότι είναι μείζονος σημασίας να τονιστεί ότι, όσο το ΙΚ διακηρύσσει ότι η τρομοκρατία του είναι «αντίποινα» για όλες τις αεροπορικές επιδρομές της Δύσης εναντίον του, και όσο οι άνθρωποι εξακολουθούν να το πιστεύουν, τόσο περισσότερο έδαφος θα βρίσκει η τζιχαντιστική προπαγάνδα για να δράσει. Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι οι Βρυξέλλες στο Βέλγιο, βίωσαν ένα πολύ βίαιο και απάνθρωπο χτύπημα το Μάρτιο του 2016 στο αεροδρόμιο (μελέτη περίπτωσης που θα αναλυθεί στο β' μέρος), αφήνοντας πίσω του 32 νεκρούς , σε μια περίοδο μάλιστα όπου το Βέλγιο δεν αποτελούσε μέλος σε κανέναν συνασπισμό κατά του ΙΚ. Επιπροσθέτως, υπό αυτήν την οπτική γωνία παραλείπεται το κλειδί της δυναμικής της τρομοκρατικής δράσης στην Ευρώπη. Υπάρχουν μια σειρά από πολύ βαρυσήμαντους λόγους στο γιατί το ΙΚ επικεντρώνεται στην Ευρώπη, πέρα που από την ρηχή ερμηνεία των βομβιστικών επιθέσεων. Για το ΙΚ, η Ευρώπη είναι μια θελκτική δεξαμενή απ' όπου μπορεί να στρατολογήσει, καθώς και ένα επικίνδυνο μοντέλο ανεκτικής συνύπαρξης. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη έχουν πάντα ως στόχο να δημιουργήσουν έναν σημείο εσωτερικής τριβής και κοινωνικής έντασης, με την ελπίδα να ενθαρρυνθούν και να συνταχθούν περισσότεροι νεαροί μουσουλμάνοι με τους τζιχαντιστές στη Συρία και το Ιράκ. Κάτι τέτοιο θεωρείται από τον καθηγητή Jean-Pierre Filiu σημαντικό και συνάμα ανησυχητικό, διότι οι τζιχαντιστές επιδιώκουν την αποτυχία του δημοκρατικής, ευρωπαϊκής εναλλακτικής στο χαλιφάτο.

Οι δύο κύριοι στόχοι για τους τζιχαντιστές είναι η Γαλλία και η Γερμανία. Η μεν Γαλλία διότι θεωρείται ότι εντός της χώρας βρίσκονται ένα πολύ σημαντικό ποσοστό εβραϊκών και μουσουλμανικών πληθυσμών. Το παράδοξο είναι ότι οι κοινότητες μπορούν να συνυπάρχουν. Η δε Γερμανία, από την άλλη πλευρά αποτελεί στόχο των τζιχαντιστών γιατί άνοιξε τα σύνορά της στους πρόσφυγες από τη Συρία και το Ιράκ. Η προπαγάνδα του ΙΚ άκρα και φανατικά αντίθετη κατά των προσφύγων, κατηγορώντας τους ότι προδίδουν το «αληθινό μονοπάτι» του χαλιφάτου.²²

²² Υπουργείο Εξωτερικών και Ξένων Υποθέσεων της Μεγάλης Βρετανίας. (2011). *Προληπτική στρατηγική*. Λονδίνο: Γραφείο Αλληλογραφίας της Αυτού Μεγαλιότης,σελ 45-46

2.6 Παρείσφρηση Τζιχαντιστών σε γερμανικό έδαφος

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις που έλαβαν χώρα στο Παρίσι το Νοέμβριο του 2015, έφεραν στο φώς τις ρίζες που έχει το ΙΚ στη Γαλλία, και κατ επέκταση την προσπάθεια της τρομοκρατικής οργάνωσης να παρεισφρήσει στην Γερμανία. Τουλάχιστον 800 άνθρωποι στρατολογήθηκαν και συντάχθηκαν πλήρως με το ΙΚ από στη Γερμανία. Ένα μεγάλο μέρος αυτών ανελίχθηκε σε σημαντικές θέσεις, όπως για παράδειγμα ο Reda Seyam, ο οποίος μάλιστα διορίστηκε και ως «υπουργός εκπαίδευσης» πριν αποβιώσει στα τέλη του 2014. Ο mohamed mahmoud ο ηγέτης των Γερμανών νεοσύλλεκτων, γεννήθηκε στην Αυστρία, είχε ενεργό ρόλο στην τζιχαντιστική προπαγάνδα. Ο ίδιος μάλιστα είχε στο παρελθόν υπηρετήσει σχεδόν σε όλες τις εκστρατείες της Αλ Κάϊντα, μέσω των social media . Υπολογίζεται πως περίπου 140 τζιχαντιστές που κατάγονταν από την Γερμανία, έχει σημειωθεί ότι «αφιέρωσαν» την ζωή τους στον Αλλάχ, συμμετέχοντας σε αποστολές-επιθέσεις αυτοκτονίας στη Συρία και το Ιράκ.

Στις αρχές Νοεμβρίου, στην γερμανική πόλη Heidelberg, έλαβε χώρα μια πολύ μεγάλη αστυνομική-στρατιωτική επιχείρηση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη σύλληψη του ριζοσπάστη ιεροκήρυκα, που έφερε το ψευδώνυμο Abu Walaa. Στον συγκεκριμένο ιεροκήρυκα κατηγγέλθησαν κατηγορίες για οργάνωση, στρατολόγηση και μεταφορά ακτιβιστών στο Ισλαμικό Κράτος. Οι γερμανικές αστυνομικές αρχές, τοποθετήθηκαν δημοσίως αργότερα, ότι ήταν σε επαφή με τον Amhri, τον μάρτυρα-δράστη , που σκόρπισε τον τρόμο και τον θάνατο στην χριστουγεννιάτικη αγορά.²³

Στην πρωτεύουσα της Ευρώπη τις Βρυξέλλες στο Βέλγιο, αλλά και στη Γαλλία, οι τζιχαντιστές που χρησιμοποιήθηκαν στις αιματηρές τρομοκρατικές επιθέσεις από το Ισλαμικό Κράτος, ήταν επαναπατρισμένοι από τη Συρία και το Ιράκ. Η Γερμανία, ήταν στο στόχαστρο, σύμφωνα με τον καθηγητή Jean-Pierre Filiu, και σχεδίαζε (Ισλαμικό Κράτος) επανειλημμένα μετανάστες έναντι βετεράνων, με κύριο μέλημα να χτυπήσουν συγκεκριμένους στόχους, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Αυτή η κίνηση θεωρείτο σύμφωνα με τον καθηγητή, ότι η στρατηγική του ΙΚ είναι η υπονόμηση της φιλελεύθερης πολιτικής της καγκελαρίου της Γερμανίας Angela

²³ New post (2017). Ανάλυση: Γιατί το Ισλαμικό κράτος επιτίθεται στην Ευρώπη, 14. Ιανουάριος. <http://www.gr/Kosmos/582219/analysh-giati-to-islmamiko-Kratos-epitithetai-sthn-eyrwph> {πρόσβαση 05-09-2017}.

Merkel, στο προσφυγικό, μέσω του τρόμου.²⁴

Οι υπηρεσίες πληροφοριών της Δύσης είχαν επιστήσει την προσοχή για τη δραστηριότητα της ομάδας «Emnhi», ή αλλιώς του «κλάδου ασφαλείας» του ΙΚ, η οποία ομάδα είχε επιφορτιστεί με τον σχεδιασμό επιθέσεων στην Ευρώπη. Ο Harry Sarfo, στρατολογήθηκε από την «Emnhi», στη Βρέμη της Γερμανίας τον Απρίλιο του 2015, και το Ισλαμικό Κράτος τον έστειλε πίσω στο σπίτι του μετά από τρεις μήνες στα πεδία των μαχών. Ο καθηγητής Jean-Pierre Filiu υποστηρίζει ότι *«αυτή η απόφαση όπως και η ομολογία του στο δικαστήριο παρείχαν ζωντανές αποδείξεις της αυξανόμενης έντασης που υπήρχε στις τάξεις του ΙΚ εξαιτίας της αδυναμίας του να χτυπήσει τη Γερμανία»*. Συνεπώς παρά το γεγονός ο Harry Sarfo είχε αφοσιωθεί στο να οργανώσει μια πολύνεκρη επίθεση στην Γερμανία, όπως συνέβη στην Γαλλία δεν κατέσται εφικτό.

Το μεγαλύτερο πλήγμα και απώλεια για το ΙΚ σημειώθηκε όταν ο Σύρος τζιχαντιστής Jemper Al Bhakr που καταζητούνταν σε όλη την Γερμανία από τις αστυνομικές αρχές, με την κατηγορία ότι σχεδίαζε επίθεση στο αεροδρόμιο του Βερολίνου. Μετά το πέρας αρκετών ημερών τρεις Σύριοι πρόσφυγες τον συνέλαβαν και τον παρέδωσαν στην αστυνομία. Η συγκεκριμένη κίνηση από τους Σύριους πρόσφυγες έτυχε θαυμασμού από τις γερμανικές αρχές, τους χαρακτήρισε ως «ανώνυμους ήρωες». Όμως τα καλά νέα δεν κράτησαν για πολύ καθώς ο Jemper Al Bhakr αυτοκτόνησε στο χρονικό διάστημα που κρατείτο στη Λειψία, και αυτό είχε ως άμεση συνέπεια να υπονομευτεί η σύλληψη που είχαν κάνει οι γερμανικές αστυνομικές αρχές ως επιτυχία. Μετά το μακελειό που σημειώθηκε στο Βερολίνο, οι ακροδεξιοί λαϊκιστές συσπειρώθηκαν και συντάχθηκαν εναντίον της πολιτικής που ακολουθεί η καγκελάρια της Γερμανίας Μέρκελ για το άσυλο. Για το ΙΚ αυτό ήταν μια επιτυχία καθώς εκπληρώθηκε ο στόχος, που ήταν να πληγεί η Γερμανία, παρ'όλο που χρειάστηκε να βασιστεί το ΙΚ σε έναν Τυνήσιο, που είχε βεβαρυμμένο παρελθόν (ποινικό μητρώο) στην Ευρώπη, καθώς η αίτησή του για άσυλο είχε απορριφθεί (ωστόσο η Γερμανία δεν είχε κατορθώσει να τον απελάσει). Σε γενικές γραμμές τα γεγονότα που συνέβησαν στην πρωτεύουσα του γερμανικού κράτους, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι ενός νέου κύματος παγκόσμιου τρόμου που πρόκειται να ακολουθήσει την πρόσφατη πτώση του Χαλεπίου που βρισκόταν στα χέρια των

²⁴ New post (2017). Ανάλυση: Γιατί το Ισλαμικό κράτος επιτίθεται στην Ευρώπη, 14. Ιανουάριος. <http://www.gr/Kosmos/582219/analysh-giati-to-islammiko-Kratos-epitithetai-sthn-eyrwph> {πρόσβαση 05-09-2017}.

ανταρτών. Ο μεγάλος νικητής αυτής της κρίσιμης καμπής στον πόλεμο στη Συρία ήταν το Ισλαμικό Κράτος, για τουλάχιστον τρεις λόγους: Ο πρώτος λόγος είναι ότι το καθεστώς Bashar Al Assad με τη ανάμειξη της Ρωσίας και του Ιράν, εξολόθρεψε τις ίδιες δυνάμεις που είχαν απομακρύνει το Ισλαμικό Κράτος από το Χαλέπι. Στις αρχές του 2014. Οι σύμμαχοι του Bashar Al Assad, αλλά και ο ίδιος, εστίασαν στην κατάκτηση της πόλης που άφησαν το ΙΚ να επανακαταλάβει την Παλμύρα, η «απελευθέρωση» της οποίας πανηγυρίστηκε έξαλλα, στη Δαμασκό και τη Μόσχα. Η αδράνεια που παρατηρήθηκε από την διεθνή κοινότητα, κατά την διάρκεια της πολιορκίας του Χαλεπίου, ενίσχυσε την προπαγάνδα των τζιχαντιστών περί διεθνούς «συνομοσίας» εναντίον των μουσουλμάνων και την ανάγκη να συνταχθούν με το ΙΚ για να τους «προστατεύσει».

Λίγες ημέρες πρώτου γίνει η επίθεση στο Βερολίνο το ΙΚ επιτέθηκε στην πόλη Καράκ που βρίσκεται στην Ιορδανία, με αποτέλεσμα αυτή η επίθεση να αφήσει πίσω τις δέκα νεκρούς. Το σημαντικότερο όμως, πέραν φυσικά από το αίμα που χύθηκε, είναι το γεγονός ότι το Καράκ αποτελεί την πατρίδα της βασιλικής οικογένειας της Ιορδανίας. Το Καράκ, επίσης ήταν η αφετηρία των κινητοποιήσεων εθνικής εμβέλειας, του Βασιλιά Abdullah του 2^{ου}, κατά του ΙΚ. Ο Abu Bakr al-Baghdadi, είχε ετοιμάσει τάγματα θανάτου από καιρό για να μπορέσει να επιχειρήσει ένα καίριο πλήγμα κατά της Ιορδανίας, έχοντας πολλές ομοιότητες με την αιματηρή επίθεση στη Γερμανία. Το πλέον δυσάρεστο και απογοητευτικό όλων είναι ότι μόλις μετά από δύο μέρες, επιτέθηκε και στις δύο χώρες Ιορδανία-Γερμανία).

Μετά την τραγωδία στο Βερολίνο, ηγέρθησαν πολύ σημαντικά ερωτήματα σχετικά με το δίκτυο υποστήριξης του Amhri και την ικανότητά του να μετακινείται στην Ευρώπη για τρεις μέρες μετά την επίθεση, σχεδόν ανενόχλητος. Φυσικά αυτά τα ερωτήματα είναι ιδιαίτερα κρίσιμα, και είναι αδήριτη ανάγκη να απαντηθούν με συνέπεια. Μετά την επίθεση στο Παρίσι (Μπατακλάν) το Φθινόπωρο του 2015, τόνισε χαρακτηριστικά ο καθηγητής Jean-Pierre Filiu πως *«οτιδήποτε λιγότερο από την κατάληψη των βασικών προπυργίων των τζιχαντιστών στη Συρία θα αφήσει την πρωτοβουλία στα χέρια του ΙΚ και την Ευρώπη ευάλωτη σε επαναλαμβανόμενες επιθέσεις.»* Όλα αυτά συνέβησαν προτού οι Βρυξέλλες, τη Νίκαια και το Βερολίνο, βουτηχτούν στο αίμα από τις επιθέσεις των τζιχαντιστών.

Για όσο χρονικό διάστημα η Ράκκα θα παραμένει το άντρο και το μεγάλο επιχειρησιακό κέντρο των τρομοκρατικών επιθέσεων του ISIS, η Ευρώπη θα είναι έρμαιο των τρομοκρατών και ευάλωτοι στο να δεχθούν ανά πάσα ώρα και στιγμή μια

νέα αιματηρή επίθεση. Την ώρα μάλιστα που οι ΗΠΑ θα παραμένουν κολλημένες στη Μοσούλη και από την άλλη πλευρά η Ρωσία του Πούτιν «σκουπίζει» το Χαλέπι, διαφαίνεται ότι το ΙΚ θα συνεχίζει ανεπηρέαστο στην Ράκκα.²⁵

ΜΕΡΟΣ 2^ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ. ΤΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Κεφάλαιο 1^ο Ιστορική αναδρομή της επίθεσης

1.1 Ιστορικό

Η 22α Μαρτίου του 2016 θα μείνει χαραγμένη στην μνήμη όλου του κόσμου, ως μια μέρα που βύθισε σε βαθύ πένθος όλη την Ευρώπη. Οι τζιχαντιστές έσπειραν τον θάνατο στον Διεθνή αερολιμένα των Βρυξελλών, στην πρωτεύουσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις βομβιστικές επιθέσεις. Τοποθετώντας τα γεγονότα σε μια σωστή χρονική σειρά, η πρώτη βόμβα εξεράγη στις 8:00 στον έλεγχο των εισιτηρίων, στο σημείο 1. Εννιά δευτερόλεπτα αργότερα έγινε η δεύτερη έκρηξη, στον έλεγχο των εισιτηρίων στο σημείο 2. Κάποιοι μάρτυρες δήλωσαν ότι πριν την πρώτη έκρηξη ακούστηκαν πυροβολισμοί και κραυγές στα αραβικά, αλλά σύμφωνα με τις αρχές δεν υπήρξαν πυροβολισμοί. Έντρομοι άλλοι ταξιδιώτες άρχισαν να τρέχουν πάνω στους ιμάντες αποσκευών και άλλοι να μένουν πεσμένοι στο πάτωμα, προσπαθώντας να προστατευθούν από τα συντρίμια. Και οι δύο εκρήξεις πιστεύεται ότι πραγματοποιήθηκαν από βομβιστές αυτοκτονίας. Οι εικόνες που τραβήχτηκαν με βίντεο από κινητά τηλέφωνα, έδειξαν τραυματισμένους ανθρώπους που προσπαθούσαν να βρουν μια διέξοδο. Οι μαρτυρίες είναι συγκλονιστικές, με πολλά πτώματα ακρωτηριασμένα. Από τις εκρήξεις έχασαν τη ζωή τους 18 άνθρωποι (κατά την επίθεση σκοτώθηκαν 14, ενώ άλλοι τέσσερις υπέκυψαν αργότερα στα τραύματά τους) καθώς και οι δύο από τους τρεις δράστες, ο Ibrahim El Bakraoui και ο Najim Laachraoui, Βέλγοι και μαροκινής καταγωγής, που μετέφεραν τις δύο βόμβες στο αεροδρόμιο μέσα σε μεγάλες βαλίτσες. Μαζί τους ήταν ο επίσης Βέλγος μαροκινής καταγωγής Mohamed Abrini, που μετέφερε μια τρίτη βόμβα αλλά δεν μπόρεσε να την ενεργοποιήσει καθώς το ωστικό κύμα από τη δεύτερη έκρηξη τον πέταξε μακριά από την βαλίτσα στην οποία είχε τη βόμβα. Η τρίτη βόμβα βρέθηκε αργότερα και απενεργοποιήθηκε με ελεγχόμενη έκρηξη. Και στις τρεις βόμβες είχαν

²⁵ New post (2017). Ανάλυση: Γιατί το Ισλαμικό κράτος επιτίθεται στην Ευρώπη, 14. Ιανουάριος. <http://www.gr/Kosmos/582219/analysh-giati-to-islammiko-Kratos-epitithetai-sthn-eyrwph> {πρόσβαση 05-09-2017}.

τοποθετηθεί καρφιά με σκοπό να προκληθούν όσο το δυνατόν περισσότερα θύματα.²⁶ Όλες οι πτήσεις από και προς το αεροδρόμιο των Βρυξελλών ακυρώθηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα.

Περίπου μια ώρα αργότερα, στις 9:11, μια άλλη βόμβα εξερράγη σε συρμό του μετρό στο σταθμό Maalbeek, κοντά στην έδρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο κέντρο των Βρυξελλών. Απώτεες μάρτυρες δήλωσαν ότι είδαν περίπου δώδεκα άτομα να βρίσκονται έξω στο πεζοδρόμιο. Ένας εκπρόσωπος του μετρό των Βρυξελλών δήλωσε σε τηλεοπτικό κανάλι ότι, η έκρηξη σημειώθηκε μέσα στο τρένο, καθώς αυτό έμπαινε στο σταθμό. Από την έκρηξη αυτή έχασαν τη ζωή τους άλλοι 14 άνθρωποι, μεταξύ των και ο αδελφός του μάρτυρα-βομβιστή που μετέφερε τη βόμβα στο αεροδρόμιο. Τα περισσότερα από τα θύματα των επιθέσεων ήταν Βέλγοι. Οι υπόλοιποι νεκροί ήταν υπήκοοι περισσότερων από 10 χωρών. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν και ο πρώην Μόνιμος Αντιπρόσωπος του Βελγίου στα Ηνωμένα Έθνη και αργότερα Πρεσβευτής στα Ηνωμένα Έθνη, André Adam.

1.2 Οι πρώτες αντιδράσεις μετά τις επιθέσεις

Λίγες μέρες μετά την κράτηση ενός υπόπτου για τις επιθέσεις που έλαβαν χώρα στο Παρίσι το Νοέμβριο του 2015, μια άλλη σειρά συντονισμένων επιθέσεων λαμβάνει χώρα σε μια πόλη που λειτουργεί ως de facto πρωτεύουσα της Ευρώπης. Οι εκρήξεις στους δύο βασικούς κόμβους διέλευσης του αεροδρομίου των Βρυξελλών άφησαν τουλάχιστον 30 νεκρούς και τραυματίες, ενώ η αστυνομία ξεκίνησε μια μαζική καταδίωξη για έναν ύποπτο που είδε να οδηγεί ένα καροτσάκι αποσκευών στο αεροδρόμιο λίγο πριν από την πρώτη έκρηξη.

Οι ανυποψίαστοι ταξιδιώτες βρέθηκαν στη βελγική πρωτεύουσα, έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO, αναγκάστηκαν σε εικονικό κλείδωμα. Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες έλαβαν την εντολή από τις αρχές να παραμείνουν στα σπίτια τους, καθώς οι ένοπλες αστυνομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης σάρωναν τους δρόμους. Το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την ευθύνη για τις εκρήξεις, αποδίδοντάς το σε μια «ομάδα ασφαλείας από τους στρατιώτες του χαλιφάτου». Προειδοποίησε ότι το μέλλον θα είναι δυσοίωνο με περισσότερες επιθέσεις: «Αυτό που έρχεται είναι χειρότερο και πιο πικρό, θεού επιτρέποντος». Ο

²⁶ Los Angeles times (2016). Explosion in the airport of Brussels <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322story.html> {πρόσβαση 14-10-2017}

τέως Γάλλος Πρόεδρος Francois Hollande συνόψισε αυτό που ήταν στο μυαλό πολλών. *«Πέρυσι ήταν το Παρίσι. Σήμερα είναι οι Βρυξέλλες. Είναι οι ίδιες οι επιθέσεις.»* Οι επιθέσεις των Βρυξελλών προκλήθηκαν από τη σύλληψη ενός άνδρα που πιστεύεται ότι ήταν ο εγκέφαλος των επιθέσεων στο Παρισιού το Νοέμβριο του 2015. Καταγγέλλοντας τις επιθέσεις ως «άνανδρες» και ζητώντας από τους ανθρώπους να παραμείνουν ήρεμοι, ο Βέλγος πρωθυπουργός Charles Michel δημοσίως θρηγούσε τους νεκρούς.

«Αυτές είναι οι ζωές που χάθηκαν καθώς περίμεναν την μετάβαση τους σε μια άλλη πτήσης τους, οι άνθρωποι που περνούσαν πιθανότατα τυχαία χωρίς να περνάει από το μυαλό τους, αυτό που θα συνέβαινε μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα. Άνθρωποι που περνούσαν τυχαία για να πάνε στην δουλειά ή στο σχολείο, και τώρα έχασαν τις ζωές τους από τη βαρβαρότητα του πιο ακραίου είδους», τόνισε ο Michel (Πρωθυπουργός του Βελγίου)

Ο πρώην Πρόεδρος των ΗΠΑ, Ομπάμα στην Αβάνα της Κούβας (προηγήθηκε μιας ομιλίας προς τον λαό της Κούβας) καταδίκασε τα γεγονότα που συνέβησαν στις Βρυξέλλες. *«αυτές τις εξωφρενικές επιθέσεις εναντίον αθώων ανθρώπων».*

«Θα κάνουμε ό, τι είναι απαραίτητο για να στηρίξουμε τον φίλο και σύμμαχό μας Βέλγιο, προκειμένου συλληφθούν και να οδηγηθούν στην δικαιοσύνη όσοι είναι υπεύθυνοι», είπε. *«Μπορούμε και θα νικήσουμε εκείνους που απειλούν την ασφάλεια των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο».*

Ο Λευκός Οίκος δήλωσε ότι ο πρόεδρος Ομπάμα είχε μια τηλεφωνική συνομιλία με τον Βέλγο Πρωθυπουργό Michel, για να συλλυπηθεί και να του προσφέρει βοήθεια. Στην Ουάσινγκτον, το υπουργείο Δικαιοσύνης δήλωσε ότι οι αξιωματούχοι του FBI και της αντιτρομοκρατικής οργάνωσης συνεργάζονται με τους βέλγους ομολόγους τους.

Μεταξύ των σοβαρά τραυματιών ήταν τρεις άντρες από τη Γιούτα που ήταν στην Ευρώπη για να υπηρετήσουν την αποστολή του Παρισιού της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού των Αγίων Τελευταίων Ημερών. Οι άνδρες, που αναγνωρίστηκαν από τους αξιωματούχους της εκκλησίας ήταν ο Richard Norby, 66 ετών, από τον Ley, ο Josef Ebbey, 20 ετών από την Santa Clara και ο Mason Wuels, 19 ετών, της Sandy, βρέθηκαν στο αεροδρόμιο για να συνοδεύσουν έναν Γάλλο ιεραπόστολο που ήταν στο δρόμο προς το Οχάιο . Ο ιστότοπος της εκκλησίας του Mormone δήλωσε ότι και οι τέσσερις νοσηλεύονται σε κρίσιμη κατάσταση. Το υπουργείο Εξωτερικών δήλωσε

ότι δεν γνώριζε τον ακριβή αριθμό των Αμερικανών που είχαν πεθάνει στις επιθέσεις. Οι βελγικές αρχές δεν αναγνώρισαν αμέσως κανένα από τους νεκρούς. Το Ισλαμικό Κράτος εξέδωσε μια δήλωση λέγοντας ότι οι βομβιστές επέλεξαν τους χώρους «προσεκτικά», «τυλιγμένοι σε εκρηκτικές ζώνες, φέρνοντας εκρηκτικά κάνιστρα και πολυβόλα».

«Ευχαριστώ τον Θεό για την ακρίβεια και την επιτυχία του και ζητάμε από τον Θεό να δεχτεί τους αδελφούς μας μεταξύ των μαρτύρων», δήλωσε το ISIS.²⁷

Η βελγική ομοσπονδιακή αστυνομία έδωσε στην δημοσιότητα εικόνες από μια κάμερα ασφαλείας του αεροδρομίου των Βρυξελλών που δείχνει τρεις υπόπτους. Δύο από αυτούς *«εμπλέκονταν πιθανώς σε επίθεση αυτοκτονίας»*, σύμφωνα με δήλωση του γραφείου του ομοσπονδιακού εισαγγελέα του Βελγίου.

Την επόμενη το πρωί, η βελγική αστυνομία εντόπισε τα πτώματα των δύο βομβιστών αυτοκτονίας που ανατινάχθηκαν στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών. Σύμφωνα με πληροφορίες οι τρομοκράτες ήταν αδέρφια και βρίσκονταν καταχωρημένοι στα αρχεία της αστυνομίας αλλά μέχρι σήμερα δεν είχαν συνδεθεί με την τρομοκρατία, σύμφωνα με το δημόσιο τηλεοπτικό δίκτυο του Βελγίου RTBF.

Μια εικόνα που κυκλοφόρησε στις 22 Μαρτίου 2016 από τη βελγική ομοσπονδιακή αστυνομία με εντολή του ομοσπονδιακού εισαγγελέα δείχνει ύποπτους που αναζητούνται στις επιθέσεις το πρωί της Τρίτης στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών.

Μια περικομμένη έκδοση της φωτογραφίας δημοσιεύτηκε στον επίσημο λογαριασμό του Twitter της ομοσπονδιακής αστυνομίας, δείχνοντας μόνο τον τρίτο άνδρα. *«Ποιος ξέρει αυτόν τον άνθρωπο;»* ρώτησε ο οργανισμός, αναφερόμενος στον ύποπτο που φορούσε ανοιχτό σακάκι, καπέλο και γυαλιά και σπρώχνοντας ένα καρότσι αποσκευών με μια μαύρη τσάντα.

Κατά τη διάρκεια μιας επιδρομής που διεξήχθη στο Schaerbeek, μια τοποθεσία στην ευρύτερη περιοχή των Βρυξελλών, οι αρχές βρήκαν χημικά, μια σημαία του Ισλαμικού κράτους και μια εκρηκτική συσκευή που περιείχε καρφιά, σύμφωνα με την ομοσπονδιακή εισαγγελία.

Η επίθεση στις Βρυξέλλες ήρθε τέσσερις μήνες μετά από τις επιθέσεις στο Παρίσι που βρέθηκε υπό πολιορκία σε μια σειρά συντονισμένων εκρήξεων και πυροβολισμών που σκόρπισε τον θάνατο σε 130 άτομα.

²⁷ Los Angeles times (2016). Explosion in the airport of Brussels <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322story.html> {πρόσβαση 14-10-2017}

Ένας ύποπτος ήταν σε παρακολούθηση μέχρις ότου οι αρχές τον συνέλαβαν στις Βρυξέλλες. Ο Salah Abdeslam, γάλλος υπήκοος που γεννήθηκε στο Βέλγιο, είχε σχεδιαστεί να είναι ο βομβιστής αυτοκτονίας, αλλά το απέφυγε, ανέφεραν οι αρχές. Είπαν επίσης ότι ο Abdeslam είχε βοηθήσει να δημιουργηθεί ένα δίκτυο τζιχάντ με επίκεντρο την πόλη και σχεδίαζε μια νέα επίθεση. Πολλά όπλα ανακαλύφθηκαν να είναι στην κατοχή του Abdesla.

Παρόλο που η σύλληψη χαρακτηρίστηκε ως επιτυχία - και ο Abdeslam συνεργάστηκε με τις γαλλικές αρχές - φάνηκε επίσης να δείχνει ότι ο αριθμός των ατόμων που εμπλέκονται στις επιθέσεις του Παρισιού θα μπορούσε να είναι πολύ μεγαλύτερος από ό, τι ήταν αρχικά.

Οι αξιωματούχοι είχαν προειδοποιήσει για πιθανές επιθέσεις αντιποίνων, επειδή άλλοι τρομοκράτες εξακολουθούσαν να λειτουργούν, ανενόχλητοι. Οι επιθέσεις των Βρυξελλών έπληξαν δύο προφανείς στόχους, αποδεικνύοντας για μια ακόμη φορά πόσο δύσκολο είναι για τις κυβερνήσεις να αποτρέψουν την τρομοκρατία.

Ρίχνουν φως στη δύναμη του Ισλαμικού Κράτους που χρησιμοποιεί στρατολογεί ριζοσπασμένους Δυτικούς Μουσουλμάνους. Όπως και στο Παρίσι, ορισμένες περιοχές των Βρυξελλών έχουν από καιρό μια φήμη ως φυτώρια ισλαμικού ριζοσπαστισμού.

Ωστόσο, το Βέλγιο ήταν από τις πρώτες χώρες που εντάχθηκαν στον αμερικανικό στρατιωτικό συνασπισμό ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος, πραγματοποιώντας αεροπορικές επιδρομές στο Ιράκ και βοηθώντας τους Αμερικανούς να εκπαιδεύουν, να συμβουλεύουν και να βοηθούν τον ιρακινό στρατό. Ο Οργανισμός του NATO, η διεθνής στρατιωτική συμμαχία, εδρεύει στις Βρυξέλλες. Η Ευρωπαϊκή Διοίκηση των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία επιβλέπει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην ηπειρωτική Ευρώπη, απαγόρευσε σε κάθε υπάλληλο του Τμήματος Άμυνας να ταξιδεύει στις Βρυξέλλες την ημέρα της επίθεσης ως προληπτικό μέτρο, εκτός εάν έχει εγκριθεί ειδικά.

Το Υπουργείο Εξωτερικών προειδοποίησε όλους τους Αμερικανούς να προσέχουν όταν ταξιδεύουν στην Ευρώπη. Οι πόλεις των ΗΠΑ ενέτειναν τα μέτρα ασφαλείας την ημέρα της επίθεσης ειδικά στα αεροδρόμια και στα συστήματα διαμετακόμισης (Transit systems), μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στις Βρυξέλλες. Ωστόσο, το Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας δήλωσε ότι δεν έχουν εντοπιστεί αξιόπιστες απειλές κατά των στόχων των ΗΠΑ.

Λίγο μετά τις επιθέσεις, βρετανοί, γάλλοι και γερμανικοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι εξέδωσαν δηλώσεις που δεσμεύονταν για στήριξη στο Βέλγιο. Η Γερμανίδα καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ ζήτησε *«αλληλεγγύη στα θύματα»* στην *«καταπολέμηση των τρομοκρατών»*.

Ο Πύργος του Άιφελ φωταγωγήθηκε σε μαύρο, κίτρινο και κόκκινο χρώματα χρώματα της βελγικής σημαίας.

Ο βασιλιάς του Βελγίου Philippe ζήτησε από τον λαό του να δείξει αξιοπρέπεια.

«Αντιμετωπίζουμε μια απειλή, αλλά θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε μαζί», είπε. *«Πρέπει να συνεχίσουμε να εμπιστευόμαστε τους εαυτούς μας. Αυτή είναι η δύναμή μας.»*

Τα Κοινωνικά μέσα πλημμύρησαν από συλλυπητήρια μηνύματα. Οι Βέλγοι άρχισαν να προσφέρουν προμήθειες, καταφύγιο, φαγητό, ακόμη και μπύρα. Γύρω από την πόλη, συγκεντρώθηκαν άνθρωποι και σήκωσαν σύμβολα δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι αρνήθηκαν να πανικοβληθούν ή να ζήσουν με τον φόβο²⁸.

1.3 Η αξιολόγηση του τρομοκρατικού χτυπήματος των Βρυξελλών

Σε ραδιοφωνική συνέντευξη που παραχώρησε στον σταθμό 98,4 στον δημοσιογράφο Σαχίνη, ο καθηγητής Ι. Μάζης²⁹ αξιολόγησε την επίθεση στις Βρυξέλλες είπε, *«Θεωρώ ότι δεν τελείωσαν εδώ τα χτυπήματα... Συνεχίζω να λέω ότι υπάρχει μια κατάσταση στην Ευρώπη η οποία συνοψίζεται τουλάχιστον στις μουσουλμανικές κοινότητες σε τρία επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο είναι οι μουσουλμάνοι που δεν θέλουν και προσπαθούν να το επιτύχουν με κάθε τρόπο να έχουν σχέση με δίκτυα που καταρχάς ανέχονται τον ριζοσπαστισμό τον ισλαμικό. Αυτοί προσπαθούν να περάσουν στην φάση μιας ενσωμάτωσης και είναι ότι πολυτιμότερο έχει η Ευρώπη από πλευρά μουσουλμανικών πληθυσμών, πρέπει να τους ενισχύσει να τους βοηθήσει, και*

²⁸ Los Angeles times (2016). Explosion in the airport of Brussels <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322story.html> {πρόσβαση 14-10-2017}

²⁹ Ιωάννης Θ. Μάζης είναι Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών & Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διδάσκει Οικονομική Γεωγραφία και Γεωπολιτική Θεωρία. Έχει τιμηθεί από τις Μεταπτυχιακές Σχολές των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της ΕΛΑΣ για την εξαιρετική διδακτική του προσφορά στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα και την επιστημονική του προσφορά με την συμμετοχή του στα Συνέδρια των ως Οργανωτής και Κεντρικός Εισηγητής.

να τους δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ούτως ώστε να καταστούν πρότυπο για τους άλλους. Υπάρχει ένα δεύτερο επίπεδο το οποίο λειτουργεί, όπως θα έλεγε και ο Μάο, σαν το νερό μέσα στο οποίο κολυμπάει το ψάρι. Το ψάρι είναι ο τζιχαντιστής. Αυτό το λέω επαναφέροντας στην μνήμη μας αυτό που εσχάτως κοινοποιήθηκε ότι ο Αμπνεσλάμ (τρομοκράτης-τζιχαντιστής της επίθεσης στο αεροδρόμιο) κατοικούσε λίγα μέτρα μακριά από το σπίτι της μαμάς του, στο Μόλεμπεκ, γνωστή συνοικία, όπου το πολιτικά ριζοσπαστικοποιημένο Ισλάμ έχει οργανώσεις, νεολαία, οργανώσεις κοινωνικές κτλ και κρυβότανε εκεί για τέσσερις μήνες και παρά το γεγονός ότι σε αυτές τις γειτονίες υπάρχουν εξαιρετικά στενές δομές, δεν μπορείς δηλαδή να αναπνεύσεις αν δεν το ξέρει ο γείτονάς σου, ουδείς τον είχε καταδώσει. Μετά από αυτό βεβαίως αντιλαμβάνεστε ότι είναι το τρίτο επίπεδο που είναι οι όμοιοι του Αμπνεσλάμ. Αυτό είναι και το πρόβλημα. Τα δύο τελευταία επίπεδα..»

Σε άλλη ερώτηση μεταξύ άλλων, για την αλλαγή της καθημερινότητας στην Ευρώπη, τονίζει ο καθηγητής « Θα δούμε αλλαγές νομικών πλαισίων, νομοθεσίας για την ασφάλεια, θα δούμε πάρα πολλές αλλαγές. Τα οποία βεβαίως είναι μερικά μέτρα δηλαδή βασίζονται ουσιαστικά, στην λεγόμενη σκληρή ασφάλεια και στα μέτρα καταστολής τα οποία θα πρέπει να γνωρίζετε, έχουν μια βραχυκόπνοια ισχύ. Εκείνο που πρέπει να καταλάβουμε είναι ότι η Ευρώπη πρέπει να προβληματιστεί στο πως μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ούτως ώστε οι πληθυσμοί των μουσουλμάνων που διαβιούν ως πολίτες ευρωπαίοι στα εδάφη της, δεν θα γίνονται βορά των ισλαμιστικών δικτύων των αδελφών μουσουλμάνων, των θεωρητικών τους και των άλλων παράλληλων δικτύων της ISIS, *Αλ Κάϊντα*..» Αξιολογώντας λοιπόν όλα τα παραπάνω δεδομένα, σχετικά με την επίθεση του Ισλαμικού Κράτους στις Βρυξέλλες, βλέπουμε ότι, σκιαγραφούν ένα κλίμα ενδυνάμωσης του αισθήματος της ανασφάλειας και του φόβου. Είναι προφανές ότι αυτό το τρομοκρατικό χτύπημα, αλλάζει την ατζέντα στην Ε.Ε. με τις ακραίες φωνές να ανεβάζουν την απήχηση τους και παράλληλα, εγκαινιάζεται μια νέα εποχή αστυνομοκρατίας-στρατοκρατίας, που σκοπό θα έχει την πρόληψη για την ασφάλεια του κόσμου. Το μείζον πρόβλημα της Ευρώπης είναι ότι υπάρχουν ομάδες που δεν μπορούν να ενταχθούν στην Ευρώπη, γεγονός που εγείρει το ερώτημα κατά πόσον το Ισλάμ μπορεί να θεωρηθεί συμβατό με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, πράγμα που συμβάλει στις εκδηλώσεις βίαιου ισλαμικού εξτρεμισμού, οι οποίες εκπορεύονται από το θρησκευτικό μένος και φανατισμό. Ως αποτέλεσμα αυτού, έχουμε τις πολλές αιματηρές επιθέσεις, όπως στο Παρίσι (στο Μπατακλάν) και στις Βρυξέλλες. Η επόμενη μέρα, κατά την γνώμη μου

θα φέρει την λήψη πολλών περισσότερων μέτρων ασφαλείας στην Ευρώπη, θα υπάρξει μεγαλύτερη παρακολούθηση υπόπτων, ενώ σε ό,τι αφορά τις προσφυγικές και μεταναστευτικές εισροές, κυρίως από την Τουρκία, θα πραγματοποιηθούν καλύτερες καταγραφές, από την Ελλάδα που κάθε χρόνο δέχεται χιλιάδες πρόσφυγες. Η αναφορά αυτή αποσκοπεί στο να τονιστεί και να γίνει κατανοητός ο ρόλος του Ισλάμ, οι δράσεις του εξτρεμισμού που σκορπά τον τρόμο στην Ευρωπαϊκή κοινωνία, αλλά και η μεγάλη της πρόκληση της ΕΕ για την ασφάλεια των πολιτών της. Η Ευρωπαϊκή κοινότητα πρέπει να μεριμνήσει άμεσα για την προστασία των πολιτών της αλλά και για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σημείο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι πλέον, όλο και πιο συχνά εκδηλώνονται αιματηρά-θανατηφόρα τρομοκρατικά χτυπήματα από τους τζιχαντιστές στην Ευρώπη, πράγμα που σημαίνει ότι ο στόχος της ριζοσπαστικοποίησης των τζιχαντιστών στην Ευρωπαϊκή κοινωνία έχει επιτευχτεί. Ο λόγος είναι απλός. Ο τρόμος είναι πλέον καθημερινός σε πολλές πόλεις οι οποίες έχουν θρηνήσει θύματα. Η τρομοκρατία είναι πλέον μια απτή πραγματικότητα για του ευρωπαίους πολίτες και το χτύπημα στις Βρυξέλλες, στην έδρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,³⁰ έρχεται να επιβεβαιώσει αυτόν τον χαρακτηρισμό. Η τρομοκρατία λοιπόν είναι ένας ακήρυχτος πόλεμος ο οποίος είναι απρόβλεπτος και σίγουρα δεν θα σταματήσει εδώ.

³⁰ Πολλοί αμερικάνοι διεθνολόγοι έχουν χαρακτηρίσει την επίθεση στον διεθνή αερολιμένα των Βρυξελλών την 22^α Μαρτίου του 2016, αλλά και η επίθεση στο Παρίσι τον Νοέμβριο του 2015, ως την 11^η Σεπτεμβρίου της Ευρώπης. Αυτός ο χαρακτηρισμός οφείλεται στο ότι η ηγεσία της ΕΕ έπρεπε να λάβει πλέον δραστικές αποφάσεις που θα αποσκοπούν στην βελτίωση και την ενίσχυση της ασφάλειας, διότι με τα συγκεκριμένα χτυπήματα φανερώθηκαν όλες οι αδυναμίες στο αντιτρομοκρατικό σκέλος. Ήταν χτυπήματα που θα άλλαζαν παντελώς την καθημερινότητα όχι μόνο της Ευρωπαϊκής κοινότητας αλλά και ολόκληρης της διεθνούς κοινωνίας.

Κεφάλαιο 2^ο Η διαχείριση της κρίσης. Εσωτερικοί παράμετροι

2.1 Εσωτερικοί παράμετροι αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Κοινότητα-Αστυνόμευση

Το τρομοκρατικό χτύπημα στις Βρυξέλλες έφερε στην επιφάνεια το ζήτημα της επαρκούς αστυνόμευσης στις κοινότητες και κοινωνίες των κρατών μελών της ΕΕ. Η κοινοτική ασφάλεια, όπως γίνεται αντιληπτή, υπερβαίνει την εστίαση στη σωματική ασφάλεια και την εγκληματικότητα και περιλαμβάνει επίσης ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών στην κοινότητα, όπως η αντικοινωνική συμπεριφορά και η κοινωνική αναταραχή. Αυτή είναι μια ιδέα που χρησιμοποιείται από ορισμένες τοπικές αρχές και τις εθνικές κυβερνήσεις, τις αστυνομικές υπηρεσίες και τις ίδιες τις κοινότητες κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων. Πρόκειται για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες μπορούν να γίνουν ασφαλέστερες μέσω της πρόληψης και της μείωσης του εγκλήματος, καθώς και μέσω της εισαγωγής φυσικών και κοινωνικών αλλαγών στην περιοχή ή τις περιοχές στις οποίες βρίσκεται η κοινότητα.³¹

Οι κοινοτικές προσεγγίσεις βασίζονται στην ιδέα ότι η ασφάλεια μιας κοινότητας συνδέεται στενά με το βαθμό συνοχής και ανθεκτικότητας αυτής της κοινότητας. Επομένως, οι εθνικές πολιτικές για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έχουν ως στόχο την οικοδόμηση ανθεκτικών κοινοτήτων που απορρίπτουν βίαιες εξτρεμιστικές, τρομοκρατικές ιδεολογίες και προπαγανδιστές, καθώς και την κινητοποίηση πολιτών, ατόμων και ομάδων στην κοινωνία για την υποστήριξη των στόχων της αντιτρομοκρατίας. Οι πολιτικές για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έχουν παραδοσιακά επικεντρωθεί στην ανάπτυξη της τεχνικής ανθεκτικότητας. Για παράδειγμα, προστατεύοντας τις υποδομές ζωτικής σημασίας και ενισχύοντας την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι δεν δίνεται επαρκής έμφαση στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε επίπεδο ιδεών για την αντιμετώπιση της έντασης του βίαιου εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας.

Η τρομοκρατία αποτελεί απειλή για το ευρύ κοινό και επομένως για όλες τις κοινότητες. Οι τρομοκρατικές πράξεις όχι μόνο έχουν αντίκτυπο στις κοινότητες και τα μέλη τους, αλλά και οι τρομοκράτες χρειάζονται και αναζητούν υποστήριξη, σε συμπατριώτες και στρατολογηθέντες από το κοινό για να μπορέσουν να εκτελέσουν

³¹ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 69-71

τα σχέδιά τους. Ορισμένα κράτη συμμετέχοντες στον ΟΑΣΕ (Οργανισμός Ασφάλειας και Συνεργασίας για την Ευρώπη) και λοιποί εταίροι για τη συνεργασία έχουν ως εκ τούτου επιδιώξει αφενός να θέσουν την κοινότητα στο επίκεντρο των αντιτρομοκρατικών πολιτικών και μέτρων τους και αφετέρου να αναπτύξουν κοινοτικές προσεγγίσεις με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με το κοινό.

Η ευθύνη για την πρόληψη, καταπολέμηση και τη διαχείριση των συνεπειών των τρομοκρατικών ενεργειών και την ευθύνη για σεβασμό και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγκειται κατά κύριο λόγο στο κράτος. Ωστόσο, το κράτος πρέπει να επιδιώξει την υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικής κοινότητας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελεί συνεπώς κοινή ευθύνη και απαιτεί την από κοινού συμμετοχή και συνεργασία της αστυνομίας με άλλες δημόσιες αρχές και μέλη του κοινού.

Εντούτοις, η συμμετοχή των κοινοτήτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας μπορεί να αποτελέσει πρόκληση. Πιθανόν να υπάρξει ιστορικό εσφαλμένων αντιλήψεων και εντάσεων μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών, των υπηρεσιών πληροφοριών και του ευρύτερου κοινού, ειδικότερα, μετά από περιπτώσεις επαναλαμβανόμενων αστυνομικών παραπτωμάτων.

2.2 Ο προσανατολισμός των κοινοτήτων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Παραδοσιακά, οι πολιτικές και οι πρακτικές για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έχουν «στοχεύσει στην κοινότητα», δηλαδή στοχεύουν στις δραστηριότητες συλλογής πληροφοριών και επιβολής, οι οποίες καθοδηγούνται από τις προτεραιότητες ασφαλείας του κράτους. Έχουν επικεντρωθεί σε τακτικές όπως η χρήση αστυνομικών δυνάμεων διακοπής και αναζήτησης, συγκαλυμμένες λειτουργίες και μέθοδοι συλλογής πληροφοριών για την ανίχνευση ύποπτων τρομοκρατών και την αποτροπή των δραστηριοτήτων τους, ιδιαίτερα των ενεργών σχεδίων για επιθέσεις.

- Οι μέθοδοι αυτές αποτελούν αναγκαίο μέρος κάθε αποτελεσματικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά πρέπει να διεξάγονται ανά πάσα στιγμή μέσα σε ένα πλαίσιο που βασίζεται στο κράτος δικαίου και στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Αυτές οι μέθοδοι, ωστόσο, περιλαμβάνουν ελάχιστες ή καθόλου διαβουλεύσεις ή συνεργασίες με μέλη και ομάδες από το κοινό. Δεν αποσκοπούν στην απόκτηση εμπιστοσύνης και υποστήριξης από τις γυναίκες και τους άνδρες στις τοπικές κοινότητες. Σπάνια λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες τους ή τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζονται διαφορετικά από την τρομοκρατία και τα μέτρα εναντίον της. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να διατρέχουν τον κίνδυνο περιθωριοποίησης.

Οι πρακτικές καταπολέμησης της τρομοκρατίας σε ορισμένα κράτη που συμμετέχουν στο ΟΑΣΕ χαρακτηρίστηκαν από την ανάπτυξη προσεγγίσεων «με γνώμονα την κοινότητα». Οι εθνικοί στόχοι, οι πολιτικές και τα μέτρα αντιτρομοκρατικής δράσης επιδιώκονται μέσω τοπικών πρωτοβουλιών, προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες, με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας. Αυτή η τάση αποτελεί μαρτυρία της αυξανόμενης αναγνώρισης ότι το κοινό και οι κοινότητες είναι φορείς και εταίροι στην αντιτρομοκρατία και όχι μόνο το παθητικό αντικείμενο των δραστηριοτήτων επιβολής του νόμου. Οι προσεγγίσεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με γνώμονα την κοινότητα αποσκοπούν στη συμμετοχή των ανδρών και των γυναικών, στη μεγιστοποίηση της υποστήριξής τους, στη χάραξη πολιτικής και την παράδοση. Λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές στην πολυπλοκότητά τους σε σχέση με την εθνότητα, τη θρησκεία, την πολιτική, τα συναισθήματα, τα παράπονα, τα τοπικά και τα ιστορικά. Συμβάλλουν στην αύξηση της λογοδοσίας των πολιτικών στην λήψη των αποφάσεων. Η δημιουργία συνεταιριστικών σχέσεων μεταξύ των πολιτικών, των ασκούντων την ασφάλεια και των εκπροσώπων των κοινοτήτων των ανδρών και των γυναικών αποτελεί κεντρικό στοιχείο των κοινοτικών προσεγγίσεων. Η οικοδόμηση και διατήρηση της εμπιστοσύνης είναι απαραίτητη για την επιτυχία των προσεγγίσεων αυτών. Μια κοινοτική προσέγγιση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μπορεί να χαρακτηρίζεται από:

- Συμπράξεις βασισμένες στην εμπιστοσύνη μεταξύ κοινοτήτων και δημόσιων αρχών
- Κοινοτική στήριξη και συμμετοχή στην διαμόρφωση, εφαρμογή και αξιολόγηση διαφόρων στρατηγικών, πολιτικών και μέτρων.

Η αντιτρομοκρατία διαμορφώνεται και επιδιώκεται σε σχέση με τα θέματα ασφάλειας της κοινότητας και όχι με την κρατική ασφάλεια. Ωστόσο, οι μέθοδοι που

παραδοσιακά συνδέονται με τις προσεγγίσεις που απευθύνονται σε κοινότητες μπορεί να είναι προσανατολισμένες στην κοινότητα με την κατάλληλη υποστήριξη από την ίδια την κοινότητα. Για παράδειγμα, η παρακολούθηση μέσω κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης ή ακόμη και η χρήση κρυφών μεθόδων επιτήρησης από την αστυνομία μπορεί να γίνει κοινοτικός προσανατολισμός, όπου έχουν γίνει επαρκείς διαβουλεύσεις με την κοινότητα. Αυτό βασίζεται σε μια ισχυρή εταιρική σχέση μεταξύ επαγγελματιών της ασφάλειας και μελών της κοινότητας, με υψηλό βαθμό αμοιβαίας εμπιστοσύνης και από τις δύο πλευρές. Βασίζεται επιπλέον σε διαφανείς πληροφορίες για τους στόχους και την εμβέλεια των πρακτικών, καθώς και για τη εναρμόνισή τους με τα δικαιώματα των μελών της κοινότητας, και το κράτος δικαίου.

2.3 Η αστυνομία και οι κοινότητες ως μέσο προσέγγισης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Η προσέγγιση πολλών ενδιαφερομένων μερών με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας συγκεντρώνει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων πέρα από αυτούς που παραδοσιακά ασκούν την ασφάλεια, όπως π.χ. η αστυνομία. Μεταξύ αυτών μπορεί να συμπεριλαμβάνονται φορείς τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι συμβάλλουν στην πρόληψη, την καταπολέμηση και την αντιμετώπιση τρομοκρατικών ενεργειών πάντα σύμφωνα με την εκάστοτε νομοθεσία. Το πραγματικό πεδίο εφαρμογής και η φύση αυτής της συνεργασίας με όλους αυτούς τους φορείς ποικίλλουν ανάλογα με το εκάστοτε ζήτημα που διακυβεύεται.

Από την πλευρά των δημόσιων αρχών, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας διεξάγεται ολοένα και περισσότερο μέσω συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των οργανισμών στους οποίους συμμετέχουν παραδοσιακοί παράγοντες από τους τομείς της ασφάλειας και της ποινικής δικαιοσύνης, ιδίως της αστυνομίας. Ωστόσο, με την συνεχώς αυξανόμενη έμφαση στην πρόληψη της τρομοκρατίας, η οποία απαιτεί πολυκλαδική προσέγγιση, συγκεντρώνονται διάφοροι πρόσθετοι δημόσιοι φορείς, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες υγείας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ποιές είναι οι ευθύνες αυτών των διαφορετικών οργανισμών. Γίνεται αντιληπτό από όλο και περισσότερο κόσμο, ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση μιας τέτοιας πολύπλευρης και πολυδιάστατης απειλής όπως είναι η τρομοκρατία, απαιτεί την ενεργή συμμετοχή και μη κυβερνητικών φορέων. Αυτό συνήθως αναφέρεται με την ονομασία «εταιρικές σχέσεις δημόσιου

και ιδιωτικού τομέα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας». Σ' αυτό συμμετέχουν διάφορα κράτη του ΟΑΣΕ αναγνωρίζοντας και ενισχύοντας τη συνεργασία τους με τα μέσα ενημέρωσης, την επιχειρηματική κοινότητα, τη βιομηχανία και την κοινωνία των πολιτών. Οι προσεγγίσεις κοινοτικής αστυνόμευσης ή η σύμπραξη αστυνομίας-κοινού είναι μια μορφή συνύπαρξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η ανάπτυξη και η δημιουργία εταιρικών σχέσεων, μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, είναι σίγουρα μια πρόκληση. Απαιτείται όμως η συνεργασία μεταξύ φορέων με διαφορετικές και ανταγωνιστικές, κατανοήσεις θεμάτων, συμφερόντων, αξιών, ανησυχιών με κίνδυνο να επηρεάσουν τον τρόπο ³²συμμετοχής τους σε μια τέτοια εταιρική σχέση. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να επιδεινωθεί από τις όποιες ανισότητες εξουσίας προκύψουν μεταξύ των ενδιαφερομένων. Οι ισχυρότεροι πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να δοθεί η ίδια βαρύτητα στη συνεισφορά όλων των εμπλεκόμενων εταίρων.

Οι σπουδαιότεροι παράγοντες για την επιτυχία των εταιρικών σχέσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα περιλαμβάνουν

- Την αναγνώριση εξ αρχής από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη του διαφορετικού ρόλου, του καθεστώτος και των πόρων τους,
- Την δέσμευση όλων των μερών για διάλογο, διαφάνεια και ανοικτό πνεύμα στην επίτευξη της από κοινού κατανόησης των ζητημάτων, των ανησυχιών και προσδοκιών τους.
- Την γνήσια δέσμευση όλων τους για την ανάπτυξη μιας εταιρικής σχέσης βασισμένης στην ισότητα, την αμοιβαία εμπιστοσύνη και τον σεβασμό.
- Την ετοιμότητα στον από κοινού προσδιορισμό στόχων και ενδιαφερόντων, στην εύρεση εναλλακτικών λύσεων και συμβιβασμών, με απώτερο σκοπό την επίτευξη επωφελών δράσεων.

Οι κοινοτικές πολιτικές στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας αναγνωρίζουν και τονίζουν το ρόλο του ευρύτερου κοινού, των μεμονωμένων ατόμων, των συγκεκριμένων κοινοτήτων και των μελών τους, των κάθε είδους οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα εν γένει, καθιστώντας τους ενεργούς

³² Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 70-72

φορείς στην αντιτρομοκρατία. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ιδίως όσον αφορά στην πρόληψη, την ετοιμότητα, την πρώτη αντίδραση και την ανάκαμψη.

Η ανάγκη ενίσχυσης των κοινοτήτων αυτών έχει τονιστεί ιδιαίτερα σε ότι αφορά την πρόληψη της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση της VERLT. Οι ικανότητες και οι πρωτοβουλίες σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να εντοπιστούν και να υποστηριχθούν ή να αναπτυχθούν με άλλο τρόπο. Ωστόσο, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές σε αυτή την προσέγγιση, ώστε να μην στιγματίζουν συγκεκριμένες κοινότητες στην προσπάθεια αυτή. Οι αρχές αυτές είναι υποχρεωμένες όχι μόνο να μειώσουν αυτό τον κίνδυνο αλλά και να ενισχύσουν αποτελεσματικότερα τους στην εμπλοκή ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε ένα τόσο ευρύ φάσμα θεμάτων, ιδιαίτερα εκείνων που ενδιαφέρουν τις ίδιες τις κοινότητες.³³

Οι προσανατολισμένες προσεγγίσεις στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας στοχεύουν στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ του κοινού και της κοινότητας. Στην υποστήριξη των πολιτικών και των μέτρων καταπολέμησης της, συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής δράσης, συμβάλλοντας έτσι στην αποδοχή της νομιμότητάς τους από το ευρύ κοινό. Τέτοιου είδους προσεγγίσεις υπογραμμίζουν την αποτελεσματικότητα των κρατικών αρχών, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έναντι όλων και ειδικότερα, προς τα άτομα και τις κοινότητες που ασχολούνται περισσότερο με αυτά. Παρέχουν ευκαιρίες και μηχανισμούς στην αύξηση της διαφάνειας, της προσβασιμότητας και της διαβούλευσης κατά τη λήψη αποφάσεων, στην εφαρμογή και στην αναθεώρηση. Επιπροσθέτως, απαραίτητη προϋπόθεση της δημιουργίας κοινοτικής αστυνόμευσης είναι ότι το επίπεδο συμμετοχής της κοινότητας στη βελτίωση της ασφάλειας και της κοινωνικής τάξης όσο και στην επίλυση του εγκλήματος πρέπει οπωσδήποτε να αυξηθεί. Η αστυνομία πλέον δεν μπορεί να επιφορτιστεί όλο αυτό το έργο μόνη της. Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθούν τέτοιου είδους συμπράξεις, η αστυνομία πρέπει να ενταχθεί στενότερα στην κοινότητα, ενισχύοντας το έργο της αστυνόμευσης, βελτιώνοντας τις υπηρεσίες της προς το κοινό.

³³ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 68-69

Οι βασικές αρχές της κοινοτικής αστυνόμευσης ορίζονται στο ότι η αστυνομία πρέπει:

- Να είναι ορατή και προσβάσιμη στο κοινό
- Να γνωρίζει και να γνωριστεί από το κοινό
- Να εμπλακεί, να κινητοποιήσει και να συνεργαστεί με τις κοινότητες
- Να ακούσει τις ανησυχίες τους.
- Να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους.
- Να σέβεται και να προστατεύει τα δικαιώματα όλων των μελών της κοινότητας
- Να λογοδοτεί για τις ενέργειές της και τα αποτελέσματα τους.

Οι βασικές στρατηγικές για τη μετατροπή αυτών των αρχών στην πράξη περιλαμβάνουν:³⁴

- Την σύνθεση ποικίλων αστυνομικών ομάδων, με επαρκή εμπειρία και κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων, αντικατοπτρίζοντας τα δημογραφικά στοιχεία της κοινότητας που εξυπηρετούν
- Την οριστική ανάθεση αστυνομικών σε συγκεκριμένες κοινότητες, ιδίως σε σταθερές γεωγραφικές γειτονιές
- Την εισαγωγή ορατών και εύκολα κατανοητών αστυνομικών διευκολύνσεων
- Τον επαναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων περιπολίας, δίνοντας έμφαση σε αυτές που δεν σχετίζονται με τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης
- Τη συμμετοχή των κοινοτήτων μέσω ευρείας προσέγγισης και την ανάπτυξη διαφανών εταιρικών σχέσεων με το κοινό
- Την εισαγωγή μιας προληπτικής προσέγγισης επίλυσης προβλημάτων
- Τη συμμετοχή όλων των κρατικών φορέων και υπηρεσιών
- Τη συμμετοχή όλων των κλάδων της αστυνομίας.

³⁴ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 68-69

Οι οργανωτικές αλλαγές που κρίνονται απαραίτητες για την εφαρμογή των στρατηγικών κοινοτικής αστυνόμευσης, αφορούν πρωτίστως ζητήματα διαχείρισης, στις εσωτερικές δομές της αστυνομίας της κοινότητας και των κρατικών φορέων. Οι σημαντικότερες αλλαγές στο εσωτερικό της αστυνομίας πρέπει να επικεντρωθούν:

- Στο διαχωρισμό και την αποκέντρωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και διαχείρισης πόρων από τη μεσαία διοίκηση έως τους αξιωματικούς της πρώτης γραμμής
- Στον καταμερισμό των ευθυνών όλων των βαθμίδων της αστυνομίας με τις κατώτερες τάξεις να γίνονται περισσότερο αυτοκατευθυνόμενες, ενώ οι επόπτες και οι ανώτεροι βαθμολογικά Αξιωματικοί να αναλαμβάνουν το συντονιστικό, καθοδηγητικό και υποστηρικτικό ρόλο με απώτερο σκοπό την ενθάρρυνση τους.
- Στην ανάπτυξη κανόνων λειτουργίας και διαδικασιών οι οποίες θα πρέπει να στηρίζονται στα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καθιέρωση μηχανισμών λογοδοσίας.³⁵

Στην περαιτέρω εκπαίδευση και καθοδήγηση των αξιωματικών πέρα από τις μέχρι τώρα παραδοσιακές τεχνικές δεξιότητες και βασικές απαιτήσεις για δημοκρατική αστυνόμευση.³⁶

- συμπεριλαμβάνεται ένα ευρύτερο φάσμα δεξιοτήτων όπως η επικοινωνία, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης, η σωστή διαμεσολάβηση σε τυχόν συγκρούσεις,
- η ανάπτυξη δημιουργικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των ανησυχιών της κοινότητας, καθώς επίσης ευαισθητοποίηση στην προσφερόμενη ποιότητα καταπολέμηση των στερεοτύπων,
- νέες στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων όπως η συγκέντρωση πληροφοριών, η μετάφραση γενικών εντολών για κατάλληλη δράση και η σωστή μεταφορά των ανησυχιών της κοινότητας τόσο στην

³⁵ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 70

³⁶

ηγεσία της αστυνομίας όσο και σε όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.³⁷

- Η διδασκαλία αυτών των δεξιοτήτων πρέπει να καθιερωθεί στη βασική εκπαίδευση των κατωτέρων οργάνων της αστυνομίας στην υποχρεωτική κατάρτιση των δόκιμων αστυνομικών, καθώς και στη συνεχή επιμόρφωση όλων ανεξαιρέτως των αστυνομικών.
- Η αξιολόγηση και η επιβράβευση της απόδοσης όλων, πρέπει να επικεντρωθεί στον αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων της κοινότητας και μόνο.

Οι κύριες αλλαγές στις δομές και στα σχήματα διαχείρισης έξω από την αστυνομία πρέπει να επικεντρωθούν στα εξής:

- Στην ενδυνάμωση των κοινοτήτων, με την βοήθεια της αστυνομίας, την οργάνωση συναντήσεων και φόρουμ, και στην εκπαίδευση μελών της κοινότητας, στην ενεργή συμμετοχή στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων.
- Στην εκπαίδευση επίσης και άλλων κυβερνητικών φορέων σχετικά με το ρόλο τους στην επίλυση προβλημάτων μεταξύ των όπως η κατανομή ευθυνών, η αμοιβαία συνδρομή και συνεργασία.

2.4 Τα οφέλη της κοινοτικής αστυνόμευσης στο κοινό, την αστυνομία και άλλους οργανισμούς

Η ικανότητα των κοινοτήτων να μεταφέρουν τις ανησυχίες τους και τις τυχόν προτάσεις τους στην επίλυση των προβλημάτων στην αστυνομία, βοηθώντας όσο το δυνατόν περισσότερο στην εξεύρεση λύσεων. Οι όποιες λύσεις με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν στην πρόληψη του εγκλήματος και στη μεγαλύτερη αντίληψη ασφάλειας.³⁸

- Η βελτίωση των σχέσεων αστυνομίας και κοινού θα αυξήσει την μεταξύ τους εμπιστοσύνη η οποία πιθανότατα έχει ατονήσει από ορισμένα ατυχή γεγονότα του παρελθόντος.

³⁷ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 71

³⁸ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 80

- Η αύξηση της αξιοπιστίας και της νομιμότητας της αστυνομίας, μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας και λογοδοσίας των αστυνομικών ενεργειών προς τις κοινότητες
- Η συνεργασία με άλλες κυβερνητικές οργανώσεις για την επίλυση προβλημάτων, μπορεί να εξοικονομήσει πόρους και να αντιμετωπίσει κοινωνικά προβλήματα
- Η αυξανόμενη οικειοθελής παροχή πληροφοριών από τους πολίτες προς την αστυνομία θα βοηθήσει ποικιλοτρόπως στο έργο της, όπως η βοήθεια της τεχνολογίας και η προληπτική δράση.
- Η ικανοποίηση του κοινού από το έργο των αστυνομικών λόγω των συχνών επαφών τους. Η αίσθηση ασφάλειας και αυτοπεποίθησης των αξιωματικών, λόγω καλύτερης συνειδητοποίησης των πιθανών καυτών σημείων και των πραγματικών κινδύνων.
- Τα οφέλη από την κοινοτική αστυνόμευση ενδέχεται να μην είναι άμεσα και να καταστούν πιο απτά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, καθώς η εμπιστοσύνη μεγαλώνει και οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ της αστυνομίας και του κοινού βελτιώνονται και ωριμάζουν.

2.5 Η στρατηγική της κοινοτικής αστυνόμευσης για την πρόληψη της τρομοκρατίας

Η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί να αποβεί αποτελεσματική στη μείωση της εγκληματικότητας και την ενίσχυση της ευρύτερης κοινοτικής ασφάλειας. Εάν υλοποιηθεί με επαρκή προγραμματισμό και προετοιμασία, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην πρόληψη της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση του VERLT. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι αυτής της πολιτικής και οι ηγέτες της αστυνομίας πρέπει να έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες σχετικά με το τι ακριβώς μπορεί να προσφέρει η κοινοτική αστυνόμευση ως απάντηση σε αυτό που είναι συχνά ένα πρόβλημα χαμηλής επίπτωσης, πολύπλοκο και πολυδιάστατο. Πρέπει επίσης να συνειδητοποιήσουν τους σχετικούς κινδύνους.

2.6 Κοινοτική αστυνόμευση ως μέρος μιας συνολικής λύσης

Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι υπάρχει ένα όριο για το πόσο ακριβώς η αστυνόμευση μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη της τρομοκρατίας και στην αντιμετώπιση του VERLT. Αυτή τη στιγμή η αστυνομία έχει ένα ρόλο κλειδί στην απάντηση της ποινικής δικαιοσύνης στο VERLT και αυτός θα πρέπει να περιοριστεί σε προσπάθειες για την αντιμετώπιση διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και άλλων παραγόντων που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της. Η τρομοκρατία, από τη φύση της, περιλαμβάνει απόκρυψη, εξαπάτηση, παραπληροφόρηση και μυστικότητα, η οποία συχνά οδηγεί στην περιθωριοποίηση αυτών που συμμετέχουν σε αυτήν. Κατά συνέπεια, οι δυνατότητες των τοπικών αστυνομικών και πολιτών να εντοπίζουν και να δρουν σε αναδυόμενες τρομοκρατικές απειλές είναι αναπόφευκτα περιορισμένες.

Η κοινοτική αστυνόμευση δεν αποτελεί πανάκεια για την αντιμετώπιση του VERLT. Θα πρέπει, κατά πρώτο λόγο, να εφαρμοστεί από μόνη της, ανεξάρτητα από τους στόχους της αντιτρομοκρατίας. Στη συνέχεια, θα πρέπει να ενσωματωθεί σε μια ολοκληρωμένη και συνεκτική στρατηγική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές και τις εκφάνσεις της, καθώς και για την αντιμετώπιση των συνθηκών κάτω από τις οποίες οι τρομοκράτες κερδίζουν την οποιαδήποτε υποστήριξη προς αυτούς.

Η κακή αντίληψη και εφαρμογή της πολιτικής για την πρόληψη της τρομοκρατίας εν γένει, και ειδικότερα στη συνεργασία της αστυνομίας με τις κοινότητες για την αντιμετώπιση του VERLT, κινδυνεύει περισσότερο να υπονομεύσει τις μεταξύ τους σχέσεις παρά η απουσία οποιασδήποτε πολιτικής. Επομένως, η ανάπτυξη μιας κατάλληλης πολιτικής πρέπει να βασίζεται σε εκλεπτυσμένες και αντικειμενικές στρατηγικές προσεγγίσεις.³⁹

³⁹ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 80

2.7 Τα οφέλη της κοινοτικής αστυνόμευσης στην πρόληψη της τρομοκρατίας

Όταν επιδιώκεται από μόνη της και ως πραγματική εφαρμογή της δημοκρατικής αστυνόμευσης, η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί να συνεισφέρει στην πρόληψη της τρομοκρατίας με διάφορους τρόπους.

1) Ενίσχυση της πολιτικής για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου: Η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί να συμβάλει στη μείωση πιθανών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην υπονόμευση του κράτους δικαίου από την αστυνομική αρχή ή από μεμονωμένους αστυνομικούς, οι οποίοι διαφορετικά θα μπορούσαν να προκαλέσουν παράπονα και αποξένωση σε ορισμένα τμήματα του πληθυσμού. Η εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης ως προσέγγισης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, απαιτεί την ανάπτυξη κανόνων λειτουργίας και διαδικασιών που να συμβαδίζουν με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπρόσθετα, συνεπάγεται την πλήρη εξειδίκευση των αστυνομικών με τις απαραίτητες γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο έργο τους. Όσοι εμπλέκονται στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας θα πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι σε ότι αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της αντιτρομοκρατίας⁴⁰

2) Βελτίωση των αντιλήψεων του κοινού και της αλληλεπίδρασης με την αστυνομία: Η δημόσια στήριξη των αντιτρομοκρατικών ενεργειών της αστυνομίας εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο το κοινό αντιλαμβάνεται και αλληλεπιδρά με την αστυνομία. Η εμπιστοσύνη του κοινού στις ενέργειες της είναι η βασική προϋπόθεση για την επιτυχία της. Όλα τα μέλη της κοινότητας, πρέπει να πειστούν ότι οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των ανησυχιών τους για την ασφάλεια είναι πραγματικές. Ο διάλογος με την αστυνομία είναι δυνατός και τα δικαιώματά τους γίνονται σεβαστά, προτού καν εξετάσουν τη συμμετοχή τους σε κοινές προσπάθειες.

3) Ενίσχυση της επικοινωνίας με το κοινό σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας: ο απλός κόσμος πρέπει να κατανοήσει επαρκώς τη φύση της απειλής, πώς θα πρέπει να ανταποκριθεί σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, ποια είναι τα δικαιώματά του, που να αναφέρει τυχόν πληροφορίες και τι κάνει η αστυνομία για να τον προστατεύσει. Η αστυνομία από την πλευρά της πρέπει να εξετάσει τον τρόπο αξιοποίησης των πληροφοριών που λαμβάνει, μέσω ανακοινώσεων σε διάφορες

⁴⁰ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 80-81

γλώσσες, καθώς και σε μορφές που μπορούν να προσεγγιστούν από άτομα με προβλήματα όρασης ή ακοής.

4) Αύξηση της δημόσιας επαγρύπνησης: η ακριβής παρουσίαση της τρομοκρατικής απειλής είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή δημόσια στήριξη και επαγρύπνηση. Είναι ζωτικής σημασίας να μην υπερβαίνει ούτε να ελαχιστοποιείται η φύση και η έκταση της απειλής και το κοινό να έχει εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία των μηνυμάτων που λαμβάνει όσον αφορά το μέγεθος της τρομοκρατικής απειλής. Οι κυβερνήσεις των κρατών, σε συνεργασία πάντοτε με την αστυνομία, πρέπει να βρουν την χρυσή τομή ανάμεσα στην ανάγκη να κερδηθεί η προσοχή του κοινού και στον κίνδυνο τρομοκράτησης του. Με την ευαισθητοποίηση, την παροχή πληροφοριών και κατάλληλων συμβουλών, καθώς και την ενθάρρυνση σχετικών πρωτοβουλιών των πολιτών, η αστυνομία οφείλει να ενεργοποιήσει τις κοινότητες στην ανάπτυξη της δικής τους ανθεκτικότητας στην τρομοκρατία.

5) Ενίσχυση της κατανόησης των κοινοτήτων στα δρώμενα της αστυνόμευσης, με σκοπό την καλύτερη συμμετοχή και συνεργασία με αυτήν. Η ηγεσία της αστυνομίας θα πρέπει να πείσει το κοινό ότι η συνεργασία τους θα διαρκέσει για μακρύ χρονικό διάστημα, ώστε να αναπτύξουν μια βαθύτερη σχέση μεταξύ τους, στην αμοιβαία και ειλικρινή εμπιστοσύνη. Η δυνατότητα υποστήριξης της κοινοτικής αστυνόμευσης ως πρώτης τάξης επιλογή σταδιοδρομίας είναι απαραίτητες για την παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης. Αυτή μπορεί να βοηθήσει τους αξιωματικούς να αναπτύξουν δεξιότητες και γνώσεις απαραίτητες στην υποστήριξη συγκεκριμένων ομάδων μέσα στην κοινότητα. Οι αστυνομικοί θα πρέπει να είναι άξιοι εκπρόσωποι του κοινού, συμμετέχοντες σε κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, κάτι που θα τους βοηθήσει στην οικοδόμηση συνεργασιών με συγκεκριμένες ομάδες.

6) Βοηθώντας στον σαφή προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των ζητημάτων ασφάλειας και παραπόνων της κοινότητας: Κάποιοι από τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι στράφηκαν στη βία συχνά συνδέονται με πραγματικές ή υποθετικά αντιληπτές διαμαρτυρίες, συμπεριλαμβανομένων φυσικά των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και των εμπειριών από τις τυχόν διακρίσεις και αμφιλεγόμενες πολιτικές. Οι από κοινού προσπάθειες επίλυσης αυτών των προβλημάτων παρέχουν στην αστυνομία την ευκαιρία να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει ευκολότερα τα παράπονα όλων αυτών που ενδέχεται να υπόκεινται στο VERLT. Όταν ένα ζήτημα δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της αστυνομίας, οι

αστυνομικοί μπορούν να συμβουλεύουν το κοινό σχετικά με πιθανές ενέργειες για την ενίσχυση της συνοχής της κοινότητας. Μπορούν να διευκολύνουν την κινητοποίηση των μελών της κοινότητας, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των αρμόδιων δημόσιων αρχών, ανάλογα με την περίπτωση.

7) Έγκαιρη αναγνώριση και παραπομπή στα αρμόδια όργανα κρίσιμων καταστάσεων: Μέσω μιας διαδικασίας συνεχούς δέσμευσης, οι αστυνομικοί της κοινότητας, οι οποίοι εμπιστεύονται τις κοινότητες που εξυπηρετούν, θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να ελέγχουν αναδυόμενες κρίσιμες καταστάσεις, πριν αυτές κλιμακωθούν και γίνουν βίαιες. Αυτές μπορεί να είναι απλές υποψίες ότι ένα άτομο ρέπει προς τον βίαιο εξτρεισμό, θεωρείται ύποπτο στρατολόγησης τρομοκρατών, μια σύγκρουση μεταξύ αντίθετων φατριών ή αυξανόμενων εντάσεων μεταξύ δύο διαφορετικών κοινοτήτων στην ίδια τοποθεσία. Τέτοια προβλήματα μπορεί συχνά να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά από ένα ευρύ φάσμα ατόμων ή ομάδων που χαίρουν σεβασμού και εμπιστοσύνης ολόκληρης της κοινότητας. Οι αστυνομικοί δεν θα πρέπει να αποποιούνται την ευθύνη, θα πρέπει να αναγνωρίσουν τη σημαντική συμβολή κάποιων άλλων στην επίλυση αναδυόμενων απειλών ή κοινοτικών προβλημάτων.

8) Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ αστυνομίας και ατόμων ή ομάδων που είναι δύσκολο να προσεγγιστούν ή δεν έχουν ακόμα ασχοληθεί: Η καλύτερη γνώση των κοινοτήτων και των δυνατοτήτων τους θα βελτιώσει την ικανότητα τους να προσεγγίσουν άτομα ή ομάδες που είναι δύσκολο να προσεγγίσει η αστυνομία. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν πρόκειται για άτομα ή ομάδες που είναι δύσπιστα, περιθωριοποιημένα ή αποφεύγουν γενικά την επαφή με το κοινό. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι μάρτυρες ανησυχητικών καταστάσεων, να είναι ευάλωτα στο VERLT ή να είναι δυνητικά θύματα βίαιου εξτρεισμού.⁴¹

⁴¹ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 82-83

2.8 Τα οφέλη της συνεργασίας αστυνομίας κοινότητας.

Για τις κοινότητες, τα πλεονεκτήματα στενής συνεργασίας με την αστυνομία ενδέχεται να μην είναι άμεσα εμφανή. Όταν υπάρχει ταυτόχρονα έλλειψη επικοινωνίας, είναι λογικό στην αρχή τουλάχιστον, να υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης και καχυποψία μεταξύ των δύο πλευρών. Θα απαιτηθούν σημαντικές και αμοιβαίες προσπάθειες για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και να φανούν στην πράξη τα οποιαδήποτε οφέλη για την κοινότητα (όχι απαραίτητα σε σχέση με την πρόληψη της τρομοκρατίας). Είναι προς το κοινό συμφέρον, η δέσμευση της αστυνομίας στην εφαρμογή της δημοκρατικής κοινοτικής αστυνόμευσης. Όσον αφορά την πρόληψη της τρομοκρατίας, αυτό θα προσφέρει στους πολίτες ευκαιρίες για:⁴²

- Αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο προστασίας των ιδίων και των κοινοτήτων τους από την απειλή της τρομοκρατίας και του VERLT και τον τρόπο αντιμετώπισης τους.
- Συμβολή στην εκτίμηση της αστυνομίας για το πώς η απειλή της τρομοκρατίας επηρεάζει την κοινότητα, ποιοι παράγοντες συμβάλλουν σε αυτήν και καθορίζουν τις αποφάσεις της.
- Αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των δύο πλευρών για όσο το δυνατόν σωστή προσέγγιση του προβλήματος.
- Επεξήγηση στην αστυνομία για τις ικανότητες και τις ανάγκες της κοινότητας, προκειμένου η κοινότητα να είναι εταίρος στην πρόληψη της τρομοκρατίας και στην αντιμετώπιση του προβλήματος VERLT.
- Προώθηση του διαλόγου των δύο πλευρών εντός της κοινότητας σχετικά με την απειλή της τρομοκρατίας και του VERLT, για τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης για κοινή δράση.
- Βελτίωση της κατανόησης των μελών της κοινότητας σχετικά με το ρόλο και τις λειτουργίες της αστυνομίας, ιδιαίτερα όσον αφορά την αντιτρομοκρατία.
- Οικοδόμηση της συνοχής μέσα στην κοινότητα για τα μέλη της ώστε να συνεργαστούν αρμονικά με την αστυνομία.

⁴² Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 87-89

- Βελτίωση των γνώσεων των μελών της κοινότητας σχετικά με τα δικαιώματά τους και τους μηχανισμούς υπευθυνότητας σε περίπτωση αστυνομικής συμπεριφοράς.
- Σχολιασμό της αποτελεσματικότητας και των αδυναμιών της αστυνομικής δράσης.
- Άσκηση άλλων ζητημάτων και μέσω της αστυνομίας, τα οποία έχουν πρωταρχικό μέλημα για αυτούς και τις κοινότητές τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις γυναίκες, των οποίων οι ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια διαφέρουν από εκείνες των ανδρών και μπορεί να μην αντιμετωπίζονται πάντα ως προτεραιότητα από την αστυνομία.⁴³

⁴³ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 89

2.9 SWOT Analysis

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει τα δυνατά και αδύνατα σημεία καθώς και τις απειλές και τις ευκαιρίες από την αστυνόμευση των κοινοτήτων των χωρών της ΕΕ, ως μέρος της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής.⁴⁴

	ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ για την επίτευξη στόχου	ΕΠΙΒΛΑΒΗ για την επίτευξη στόχου
Παράγοντες ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ για την αστυνομία	Παραδείγματα ΔΥΝΑΤΩΝ σημείων • Η αστυνομία έχει δεσμευτεί για δημοκρατική αστυνόμευση και έχει εισαγάγει συνεχή για όλους τους αξιωματικούς • Η αστυνομία αξιολογεί την τρομοκρατία ως απειλή για τις κοινότητες και όχι για κρατική ασφάλεια. και • Η αστυνομία έχει μια εκλεπτυσμένη κατανόηση της δομής και της δυναμικής των κοινοτήτων που εξυπηρετούν	Παραδείγματα ΑΔΥΝΑΜΩΝ σημείων • Υπάρχει περιορισμένη κουλτούρα και εμπειρία στην αστυνόμευση της κοινότητας. • Η αστυνομία προσδιορίζει και αποφασίζει συγκεκριμένα για την ανησυχία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας • Οι αστυνομικοί της πρώτης γραμμής παρερμηνεύουν ότι αναμένεται να συγκεντρώσουν πληροφορίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ παράγοντες για την αστυνομία	Παραδείγματα ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ • Ορισμένοι ηγέτες της κοινότητας έχουν εκφράσει ανησυχίες σχετικά με το VERLT στην αστυνομία και την επιθυμία να κάνουν κάτι γι' αυτό • Οι κυβερνητικοί υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων δεσμεύονται για μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την πρόληψη της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση του VERLT • Οι άλλες δημόσιες αρχές αναγνωρίζουν τη δική τους ευθύνη και την ανάγκη να συνεργαστούν με την αστυνομία για την πρόληψη της τρομοκρατίας	Παραδείγματα ΑΠΕΙΛΩΝ • Υπάρχει ιστορία καταστροφής και παρεξήγησης των αστυνομικών ενεργειών και πρωτοβουλιών μεταξύ των μελών της κοινότητας • Τα μέλη της κοινότητας που ασχολούνταν προηγουμένως με την αστυνομία έχουν υποστεί εκφοβισμό και φυσικές απειλές • Ορισμένες ομάδες και άτομα σε μια διαιρεμένη κοινότητα επιδιώκουν να συνεργαστούν με την αστυνομία για να ενισχύσουν το δικό τους καθεστώς και νομιμότητα

Πηγή: Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*

⁴⁴ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 92

2.10 Μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα ανθρώπινα δικαιώματα και της εύθυνης των αστυνομικών ενεργειών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Μια προσέγγιση της αστυνόμευσης της κοινωνίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας πρέπει να συμμορφώνεται με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρέπει να αυξήσει την υπευθυνότητα των αστυνομικών αντιτρομοκρατικών ενεργειών. Αύξηση της διαφάνειας και της προσβασιμότητας στην ανάπτυξη και αξιολόγηση των πολιτικών. Η κατανόηση του κοινού και η εμπιστοσύνη στην αστυνομική δράση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μπορούν να ενισχυθούν μέσω μιας διαδικασίας διαμόρφωσης και αξιολόγησης της πολιτικής που είναι διαφανής. Όπως:

- Επεξεργασία εγγράφων δημόσιας πολιτικής: Η αστυνομία μπορεί να αναπτύξει γραπτές πολιτικές προσεγγίσεις σε επίμαχα ζητήματα, όπως μέθοδοι διακοπής και αναζήτησης, έρευνες σπιτιών και άλλων εγκαταστάσεων, συλλήψεις που σχετίζονται με την τρομοκρατία και τρομοκρατικές προειδοποιήσεις. Τέτοιες πολιτικές μπορεί να είναι αρκετά ευρείες δηλώσεις πρόθεσης και σκοπού που να απεικονίζουν τη δέσμευση της αστυνομίας για διαφάνεια. Οι συνήθεις λειτουργικές διαδικασίες που διέπουν τη δράση της αστυνομίας δεν δημοσιεύονται. Καθίστανται διαθέσιμες για δημόσια έλεγχο, ιδίως αυτές που περιλαμβάνουν συγκεκριμένες λεπτομέρειες σχετικά με την τακτική και την επιχειρησιακή ανάπτυξη. Οποσδήποτε θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα τεκμήριο υπέρ της δημοσίευσης, κρατώντας μυστικές μόνο τις ευαίσθητες τακτικές και τις μεθοδολογίες⁴⁵
- Δημόσιες διαβουλεύσεις κατά τη διαμόρφωση και την αξιολόγηση: Η αστυνομία πρέπει να συμβουλευέται το κοινό όσο το δυνατόν περισσότερο κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών και των ΣΛΔ και την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο έχουν εφαρμοστεί. Ένα έγγραφο ΣΛΔ που ασχολείται με ευαίσθητα επιχειρησιακά θέματα που δεν είναι κατάλληλα για δημόσια διάδοση θα μπορούσε να μοιραστεί σε μια μικρή και αξιόπιστη ομάδα εκπροσώπων της κοινότητας, ιδιαίτερα αν τα άτομα αυτά έχουν υποβληθεί σε

⁴⁵ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 99-100

διαδικασία ελέγχου και έχουν λάβει την κατάλληλη άδεια ασφαλείας για ευαίσθητα έγγραφα. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η συμμετοχή αυτή δεν αποσκοπεί στην παροχή σε επιλεγμένα άτομα κάποιας μορφής προνομιακής πρόσβασης στην αστυνομία. Πρέπει να διεξαχθεί πλήρης αξιολόγηση των πιθανών προσωπικών κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι άνθρωποι με τη συνεργασία με την αστυνομία με αυτόν τον τρόπο.⁴⁶

Μελετώντας και σχολιάζοντας λοιπόν τις εσωτερικές παραμέτρους, παρατηρείται το γεγονός ότι τα κράτη, και ειδικά μέσω των αστυνομικών τους υπηρεσιών, έχουν καθήκον να παρέχουν προστασία έναντι της τρομοκρατίας σε όλους τους πολίτες, να σέβονται και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό προϋποθέτει την υιοθέτηση μιας συνολικής προσέγγισης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης του ισλαμισμού, διατηρώντας ταυτόχρονα τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου. Η αποτελεσματικότητα και η νομιμότητα της δράσης των κρατών κατά της τρομοκρατίας θα υπονομευθεί εάν το εκάστοτε κράτος, μέσω οποιωνδήποτε υπηρεσιών του, χρησιμοποιήσει την εξουσία του παραβιάζοντας τα διεθνή πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεδομένου ότι η αστυνομία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναλαμβάνεται αποτελεσματικά η ευθύνη των ενεργειών της, για τη διασφάλιση της νομιμότητας, της εμπιστοσύνης και της υποστήριξης από το κοινό.

Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι το κοινό και οι κοινότητες είναι φορείς και εταίροι στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, και όχι απλοί θεατές. Συνεπώς, ορισμένα κράτη που συμμετέχουν στο Οργανισμό Ασφάλειας και Συνεργασίας της Ευρώπης, αναπτύσσουν προσεγγίσεις που προσανατολίζονται στην κοινωνία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, οι οποίες τονίζουν την υποστήριξη και τη συμμετοχή του κοινού, προκειμένου να αυξηθεί και η αποτελεσματικότητα. Η κοινοτική αστυνόμευση μπορεί επίσης να συμβάλει μακροπρόθεσμα σε ευρύτερες στρατηγικές προσπάθειες για την πρόληψη της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση του προβλήματος του βίαιου ισλαμισμού, με στόχο τη δημιουργία συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας και άλλων δημόσιων

⁴⁶ Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). *Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach*. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ σελ 100-101

αρχών και κοινοτήτων για την προληπτική επίλυση προβλημάτων. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι της χάραξης της πολιτικής και οι ηγέτες της αστυνομίας, πρέπει να έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες σχετικά με τα αποτελέσματα που μπορεί να προσφέρει η κοινοτική αστυνόμευση.

Ο τρόπος και ο βαθμός στον οποίο η αστυνομία μπορεί να ωφελήσει την αντιτρομοκρατία εξαρτάται από το επίπεδο εμπιστοσύνης και συνεργασίας που υπάρχει ήδη μεταξύ της αστυνομίας και του κοινού. Αυτό απαιτεί χρόνο για να οικοδομηθεί και επιτυγχάνεται καλύτερα μέσω της συμμετοχής των πολιτών της κοινότητας σε ευρύτερα ζητήματα ασφάλειας που τους απασχολούν. Το τελευταίο παρατηρείται ιδιαίτερα το τελευταία χρόνο να συμβαίνει στις Βρυξέλλες.

Η αστυνόμευση της κοινότητας θα πρέπει πρώτα απ' όλα να εφαρμοστεί ανεξάρτητα από την αντιτρομοκρατία και ως πραγματική εφαρμογή της δημοκρατικής αστυνόμευσης, η οποία δεν είναι ένα αυτόνομο εργαλείο που μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά μεμονωμένα. Θα πρέπει να ενσωματωθεί σε μια ολοκληρωμένη, συνεκτική και σεβαστή προς τα ανθρώπινα δικαιώματα στρατηγική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές, καθώς και για την αντιμετώπιση των συνθηκών υπό τις οποίες οι τρομοκράτες μπορούν να βρουν πρόσφορο έδαφος για νέες αιματηρές επίθεσης σε πόλεις της Ευρώπης.

Κεφάλαιο 3^ο Διεθνείς παράμετροι (ΕΕ-NATO)

Ο διεθνείς οργανισμοί μπροστά στην πρόκληση αλλά και την απειλή της παγκόσμιας ειρήνης από τα αλληπάλλληλα τρομοκρατικά χτυπήματα, έλαβαν δραστικά μέτρα για τον περιορισμό του φαινομένου της τρομοκρατίας. Σύμφωνα λοιπόν με τα όσα υποστηρίζει και ο καθηγητής κ. Μούσης,⁴⁷ η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε την κοινή πολιτική καταπολέμησης της τρομοκρατίας, η οποία έχει δύο μέρη. Το πρώτο μέρος συνδέεται με τον Ευρωπαϊκό Χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και το άλλο μέρος σχετίζεται με την Ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Μετά από την τρομοκρατική επίθεση στις Η.Π.Α την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001, ελήφθησαν πολύ σημαντικές αποφάσεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε⁴⁸, στο πλαίσιο της Europol. Αποφασίστηκε λοιπόν η σύσταση μιας ομάδας ειδικών κατά της τρομοκρατίας, την οποία όλα τα κράτη κλήθηκαν να επανδρώσουν με ειδικούς αξιωματικούς συνδέσμους προερχόμενοι από αστυνομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες πληροφοριών, ειδικά εκπαιδευμένους σε υποθέσεις τρομοκρατίας.⁴⁹ Η σύσταση της συγκεκριμένης ομάδας εντάσσεται στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ (Κοινή εξωτερική και πολιτική ασφάλειας και άμυνας).⁵⁰

3.1 Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ

Η ΕΕ μετά τα πολλά αιματηρά τρομοκρατικά χτυπήματα, λαμβάνει άμεσα μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Μετά από τις εισηγήσεις με τους αρχηγούς των κρατών μελών, λήφθηκε από κοινού η απόφαση να στηριχθούν σε τέσσερις πυλώνες ΠΡΟΛΗΨΗ-ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ-ΚΑΤΑΔΙΩΞΗ-ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ.

Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ έχει σαν κύριο μέλημά της να καταπολεμήσει την τρομοκρατία συνολικά με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και να καταστεί η Ευρώπη ασφαλέστερη, επιτρέποντας έτσι στους πολίτες της να ζουν σε μια περιοχή ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η τρομοκρατία είναι μια διαρκής απειλή για όλα τα κράτη-μέλη και όλους τους λαούς. Υποβόσκει σοβαρά την ασφάλειά τους και τις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών

⁴⁷ Νίκος Μούσης: Είναι πτυχιούχος νομικής και οικονομικών επιστημών. Διδάκτορας διεθνών σχέσεων και πρώην σύμβουλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

⁴⁸ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Τάμπερε έλαβε χώρα το διάστημα 15 και 16 Οκτωβρίου του 1999.

⁴⁹ Μούσης, Ν. (2013). Ευρωπαϊκή Ένωση. *Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ 155-156

⁵⁰ Όσον αφορά την Κοινή εξωτερική και πολιτική ασφάλειας και Αμύνης, μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λισαβόνας το 2004, προστέθηκαν οι λεγόμενες αποστολές Πέτερσμπουργκ όπως συμβουλών και αρωγής επί στρατιωτικών θεμάτων και τρομοκρατίας, πρόληψη συγκρούσεων και σταθεροποίηση της ειρήνης.

τους, καταπατά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών, ιδίως καθώς δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ των αθώων ανθρώπων. Η τρομοκρατία είναι εγκληματική υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της ως οργανισμός αποτελεί ολοένα και πιο ανοικτό χώρο δραστηριοτήτων, στον οποίο οι εσωτερικές και οι εξωτερικές πτυχές της ασφάλειας είναι αλληλένδετες. Είναι ένα περιβάλλον το οποίο εκμεταλλεύονται στο έπακρον οι τρομοκράτες προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Στο πλαίσιο αυτό, για την καταπολέμηση δηλαδή της τρομοκρατίας είναι απαραίτητη η συντονισμένη και συλλογική ευρωπαϊκή δράση με πνεύμα αλληλεγγύης.⁵¹

Οι τέσσερις πυλώνες που θα στηριχτεί η Αντιτρομοκρατική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή η πρόληψη, η προστασία, η καταδίωξη και η αντίδραση, συνδράμουν σε μια συνολική και αναλογική αντίδραση στη διεθνή τρομοκρατική απειλή. Η Στρατηγική απαιτεί προσπάθεια σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο προκειμένου να μειωθεί η απειλή της τρομοκρατίας και η θωράκιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από μελλοντικές επιθέσεις. Καθορίζει τους στόχους για την πρόληψη στρατολόγησης νέων τρομοκρατών, τη βελτίωση της προστασίας πιθανών στόχων, τη διενέργεια ερευνών για μέλη των υφισταμένων δικτύων, με απώτερο σκοπό την καταδίωξή τους, τη βελτίωση της ικανότητάς τους για αντίδραση και αντιμετώπιση των συνεπειών από τρομοκρατικές επιθέσεις. Προχωρά στην επόμενη φάση του προγράμματος εργασιών που καθορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μαρτίου του 2004, αμέσως μετά την βομβιστική επίθεση στη Μαδρίτη.⁵²

Κοινό σημείο αναφοράς και για τους τέσσερις αυτούς πυλώνες της Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί ο ρόλος αυτής ανά τον κόσμο. Καθορίζεται ρητά στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας, με την εξωτερική δράση της, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλαμβάνει την δέσμευση και την ευθύνη να συμβάλει, με κάθε τρόπο στην παγκόσμια ασφάλεια και στην δημιουργία ενός ασφαλέστερου κόσμου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενεργεί σε συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη και όλους τους διεθνείς ή περιφερειακούς οργανισμούς, για την επίτευξη μιας παγκόσμιας κοινής αντίληψης με την προώθηση διεθνών προτύπων για την καταστολή της τρομοκρατίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα προωθήσει τις ιδέες της στα Ηνωμένα Έθνη προκειμένου να αναπτυχθεί μια συνολική και κοινή στρατηγική για

⁵¹ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 1-2

⁵² Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 2-3

την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η συνέχιση της αντιτρομοκρατικής προσπάθειας ως υψηλής προτεραιότητας στον διάλογο με βασικές χώρες εταίρους, περιλαμβανομένων και των ΗΠΑ, θα αποτελέσει επίσης κεντρικό μέρος της ευρωπαϊκής προσέγγισης.

Με δεδομένο ότι η σημερινή διεθνής τρομοκρατική απειλή επηρεάζει και έχει τις ρίζες της σε πολλά μέρη του κόσμου εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα είναι ζωτικής σημασίας η συνεργασία με τρίτες χώρες με βασική προϋπόθεση την παροχή βοήθειας σε αυτές, συμπεριλαμβανομένης της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας. Καίριας σημασίας στοιχεία της Στρατηγικής αυτής, θα είναι η προσπάθεια για την επιλυθούν τα αίτια των συγκρούσεων με την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης και της δημοκρατίας σαν μέρος του διαλόγου και της συμμαχίας μεταξύ πολιτισμών και θρησκευτικών δογμάτων, ώστε να αντιμετωπισθούν τα κίνητρα και οι διαρθρωτικοί παράγοντες που ενισχύουν την ριζοσπαστικοποίηση.

3.1.1 Πρόληψη

Ο πρώτος πυλώνας της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής είναι η Πρόληψη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να προλάβει την στροφή νέων ανθρώπων στην τρομοκρατία και να ανακόψει την εμφάνιση νέων τρομοκρατών, αποφάσισε να εφαρμόσει νέα προγράμματα δράσης κατά της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία. Είναι μια στρατηγική που επικεντρώνεται στην καταπολέμηση της στρατολόγησης σε τρομοκρατικές ομάδες όπως η Al Qaeda παλαιότερα και το Ισλαμικό Κράτος (ISIS) τώρα, ομάδες που εμπνέονται από τον τύπο αυτό της τρομοκρατίας που αντιπροσωπεύει σήμερα την κυριότερη απειλή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολο της.

Την τρομοκρατία δεν είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί ποτέ από κανένα και να μείνει ατιμώρητη. Οι Ευρωπαίοι στο σύνολο τους και ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις, δεν μπορούν να δεχθούν εξτρεμιστικές ιδεολογίες. Ακόμη και από τους ελάχιστους ανθρώπους που αποδέχονται αυτές τις ιδεολογίες, ελάχιστοι από αυτούς στρέφονται στην τρομοκρατία. Η απόφαση να στραφεί σε αναζήτηση τρομοκρατικής δραστηριότητας ποικίλλει από άτομο σε άτομο, μολονότι τα κίνητρα είναι πολύ συχνά παρόμοια. Απώτερος σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο προσδιορισμός των αιτιών για στροφή στην τρομοκρατία και στη συνέχεια η καταπολέμησης της, μελετώντας προσεκτικά τις μεθόδους, την προπαγάνδα και τις

συνθήκες κάτω από τις οποίες κάποια άτομα στρέφονται στην τρομοκρατία.

Το έργο της καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία εναπόκειται κατά κύριο λόγο στα Κράτη - Μέλη, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στον τομέα αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση με την αμέριστη συνεισφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μπορεί να δημιουργήσει ένα σημαντικό πλαίσιο που θα βοηθήσει στον συντονισμό των εθνικών πολιτικών, την ανταλλαγή πληροφοριών και τον καθορισμό ορθών πρακτικών. Η αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης ξεπερνά κατά πολύ δυνάμεις μόνο των Κυβερνήσεων των χωρών μελών και θα απαιτηθεί η πλήρης συμμετοχή των πληθυσμών τόσο στην Ευρώπη όσο και πέρα από αυτήν.

Υπάρχουν πολλά βήματα τα οποία ένα άτομο μπορεί να κάνει ώστε να αναμειχθεί σε τρομοκρατικές δραστηριότητες. Η δυνατότητα που αποκτά κάποιος να θέτει τις ιδέες τους σε εφαρμογή έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό ιδιαίτερα με την παγκοσμιοποίηση. Η ευκολία που του παρέχεται στην πραγματοποίηση ταξιδιών, στη μεταφορά χρημάτων και στην επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου, καθιστούν πιο εύκολη την πρόσβαση σε ριζοσπαστικές ιδέες. Είναι απαραίτητο να στοχεύουν σε αυτές οι συμπεριφορές μέσω της αστυνόμευσης σε τοπικό επίπεδο και της παρακολούθησης των ταξιδιών ιδιαίτερα σε περιοχές που είναι εκκολαπήτρια τρομοκρατών. Κρίνεται επίσης απαραίτητη η παρακώλυση αυτής της συμπεριφοράς, με τον περιορισμό των κινήσεων των ατόμων αυτών που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ριζοσπαστικοποίηση, με την πρόληψη και αποτροπή της πρόσβασης τους στην εκπαίδευση τρομοκρατών, με την δημιουργία νομικών πλαισίων, ώστε να προλαμβάνεται η υποκίνηση τέτοιων δραστηριοτήτων και να παρεμποδίζεται η στρατολόγηση τρομοκρατών. Η διάδοση μιας ιδιαίτερης και εξτρεμιστικής αντίληψης για τον κόσμο οδηγεί ορισμένα άτομα στο να βλέπουν κάτω από διαφορετικό πρίσμα τη βία και να την δικαιολογούν. Ο πυρήνας του προβλήματος στο κύμα της πιο πρόσφατης τρομοκρατίας, έγκειται στην διαστρεβλωτική προπαγάνδα, βάσει της οποίας οι ανά τον κόσμο συγκρούσεις να παρουσιάζονται ως συγκρούσεις μεταξύ του Δυτικού Κόσμου και του Ισλάμ. Για να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα,, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι θα επικρατήσουν οι φωνές της μετριοπαθούς κοινής γνώμης έναντι εκείνων του εξτρεμισμού. Θα πρέπει να αναδείξουμε και να μεταφέρουμε το μήνυμά μας με αποτελεσματικότερο τρόπο ώστε να αλλάξει η αντίληψη για τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές πολιτικές. Θα πρέπει τέλος να εξασφαλίσουμε ότι οι πολιτικές μας δεν

θα ενεργούν διχαστικά. Αυτό θα βοηθηθεί από την ανάπτυξη μιας φρασεολογίας μη φορτισμένης συναισθηματικά⁵³

Ορισμένες κοινωνικές συνθήκες μπορούν να βοηθήσουν να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον το οποίο να διευκολύνει τη ριζοσπαστικοποίηση ορισμένων ατόμων. Αυτές περιλαμβάνουν την κακή και αυταρχική διακυβέρνηση, τον γρήγορο και ανεξέλεγκτο εκσυγχρονισμό, και την έλλειψη πολιτικών ή οικονομικών προοπτικών και εκπαιδευτικών δυνατοτήτων. Στο σύνολό της Ένωσης οι παράγοντες αυτοί γενικά δεν υπάρχουν αλλά σε μεμονωμένα τμήματα του πληθυσμού ενδέχεται να υπάρχουν. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο, θα πρέπει να προωθηθεί με αποφασιστικότητα τη χρηστή διακυβέρνηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία καθώς την εκπαίδευση και την οικονομική ευημερία, και να ενεργοποιηθεί για την πρόληψη τυχόν συγκρούσεων. Επίσης είναι απαραίτητο να γίνει η στόχευση στην αντιμετώπιση των ανισοτήτων και των διακρίσεων όπου αυτές υπάρχουν και στην προώθηση του διαλόγου εκεί που κρίνεται ότι χρειάζονται. .

Η ριζοσπαστικοποίηση και η στρατολόγηση αποτελούν φαινόμενα διεθνή. Από κοινού με τους εταίρους διεθνώς και ειδικότερα με τους πέραν του ατλαντικού, είναι πολλά εκείνα που μπορούν να γίνουν, ώστε να αλληλοβοηθούν στην καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης, μέσω προγραμμάτων συνεργασίας με τρίτες χώρες, στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών.

Βασικές προτεραιότητες για την «Πρόληψη» είναι:

- Η ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων με στόχο τις προβληματικές συμπεριφορές και την αντιμετώπισή τους, και ιδίως της κατάχρησης του διαδικτύου,
- Η αντιμετώπιση της υποκίνησης και στρατολόγησης σε βασικής σημασίας είδη περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα τις φυλακές και τους τόπους θρησκευτικής εκπαίδευσης ή λατρείας, ιδίως μέσω της εφαρμογής νομοθεσίας για τον χαρακτηρισμό αυτών των συμπεριφορών ως εγκληματικών.
- Η ανάπτυξη ενημερωτικής και επικοινωνιακής στρατηγικής ώστε να επεξηγούνται καλύτερα οι πολιτικές της ΕΕ,

⁵³ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 4

- Η προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, της δημοκρατίας, της εκπαίδευσης και της οικονομικής ευημερίας μέσω προγραμμάτων παροχής βοήθειας από την Κοινότητα και τα κράτη - μέλη,
- Η ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου εντός και εκτός της Ένωσης,
- Η ανάπτυξη φρασεολογίας μη συναισθηματικά φορτισμένης για τη συζήτηση αυτών των θεμάτων,
- Η συνέχιση της έρευνας και η ανταλλαγή αναλύσεων και εμπειριών για την πρόοδο της, με την κατανόηση αυτών των προβλημάτων.

3.1.2 Προστασία

Βασικότατο στοιχείο κατά της τρομοκρατίας, αποτελεί η προστασία. Πρέπει να ενισχύσουμε την άμυνα σε βασικούς στόχους, καθιστώντας τους λιγότερο ευάλωτους σε επιθέσεις καθώς έτσι μειώνονται οι επιπτώσεις μιας επίθεσης. Τα κράτη-μέλη αν και έχουν την κύρια ευθύνη για τη βελτίωση της προστασίας των βασικών στόχων αλληλεξάρτησης, της συνοριακής ασφάλειας, των μεταφορών πολλών διασυνοριακών υποδομών, απαιτούν από την Ευρωπαϊκή Ένωση την ανάληψη αποτελεσματικής συλλογικής δράσης. Στους τομείς όπου υπάρχουν προβλήματα ασφαλείας σε κάποια επίπεδα, όπως είναι η ασφάλεια των συνόρων και των μεταφορών, η ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουν φροντίσει σε μεγάλο βαθμό την αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας. Η περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, με την παροχή στήριξης από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, θα δημιουργήσει ένα σημαντικό πλαίσιο μέσα στο οποίο τα κράτη μέλη θα μπορούν να συντονίζουν τις πολιτικές τους, να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα αντίδρασης που αναπτύσσονται σε εθνικό επίπεδο, να καθορίζουν ορθές πρακτικές και να συνεργάζονται για την ανάπτυξη νέων ιδεών.⁵⁴

Βασική προϋπόθεση είναι η ενίσχυση και η προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, ώστε να καταστεί πολύ πιο δύσκολη για γνωστούς τρομοκράτες ή υπόπτους τρομοκρατίας η είσοδος και η δράση τους στο εσωτερικό της. Οι τεχνολογικές βελτιώσεις για τη συγκέντρωση και την ανταλλαγή δεδομένων για όσους επιθυμούν την είσοδο τους στην ΕΕ, η προσθήκη βασικών πληροφοριών στα έγγραφα της ταυτοποίησης και τα ταξιδιωτικά, θα αυξήσουν αφενός την αποτελεσματικότητα των ελέγχων των συνόρων και αφετέρου το αίσθημα ασφαλείας

⁵⁴ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 5

των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία διαχείρισης των Συνόρων (FRONTEX) θα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση κινδύνων ως μέρος των προσπάθειών, για την ενίσχυση των ελέγχων και της εποπτείας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Η δημιουργία του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις καθώς και το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν θα εξασφαλίσουν στις αρμόδιες αρχές μας τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών, της πρόσβασης σε αυτές και τη δυνατότητα άρνησης εισόδου στο χώρο του Σένγκεν.

Όλες οι χώρες της Ένωσης πρέπει να εργαστούν συλλογικά για να αναβαθμίσουν τα πρότυπα ασφαλείας στις μεταφορές. Πρέπει να φροντίσουν να ενισχύσουν την προστασία των αεροδρομίων και τους κανόνες ασφαλείας των αεροσκαφών για την αποτροπή τρομοκρατικών επιθέσεων, και να αντιμετωπίσουν όλα τα ευάλωτα σημεία στις εγχώριες και τις υπερπόντιες μεταφορές. Ανάπτυξη των μέτρων αυτών θα γίνει σε συνδυασμό με ειδικές αξιολογήσεις των απειλών κατά της τρωτότητας και με την εφαρμογή της συμφωνημένης νομοθεσίας της ΕΕ για την ασφάλεια στις αεροπορικές και τις θαλάσσιες μεταφορές. Επίσης θα καταβληθούν προσπάθειες για την συνεργασία στην οδική και σιδηροδρομική ασφάλεια.

Για τη ευόδωση της προσπάθειας σε όλους αυτούς τους τομείς, η πολιτική έρευνας και ανάπτυξης της ΕΕ, και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να εξακολουθήσουν να περιλαμβάνουν την έρευνα στις πτυχές ασφαλείας που συνδέονται με την τρομοκρατία. Για να ενισχυθεί περισσότερο προστασία, έχει συμφωνηθεί να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα εργασιών με στόχο τη βελτίωση της προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας στην Ευρώπη. Θα υπάρχει συνεχής μελέτη και εργασία πάνω στο σκοπό αυτό, αναπτύσσοντας μια προσέγγιση στην επικινδυνότητα που να αναγνωρίζει την απειλή από την τρομοκρατία ως προτεραιότητα.

Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στις ερευνητικές προσπάθειες της, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη μεθοδολογιών για την προστασία των χώρων εκείνων, στις οποίες συγκεντρώνονται πλήθη άλλων χωρών που αποτελούν ευάλωτους στόχους από τρομοκρατικές επιθέσεις.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι απαραίτητη η συνεργασία με εταίρους και με διεθνείς οργανισμούς, για την ασφάλεια των μεταφορών, για τη μη διάδοση πυρηνικών, ακτινοβόλων, βιολογικών και χημικών υλικών, καθώς και για την παροχή τεχνικής συνδρομής για προστατευτική διασφάλιση σε τρίτες χώρες ως συστατικό στοιχείο των ευρύτερων προγραμμάτων του θεσμού της ΕΕ για τεχνική βοήθεια.

Βασικές προτεραιότητες για την «Προστασία» είναι:

- Η πραγματοποίηση βελτιώσεων για την ασφάλεια των διαβατηρίων της ΕΕ μέσω της εισαγωγής των βιομετρικών δεδομένων,
- Η δημιουργία του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις(VIS) και της δεύτερης γενεάς του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν(SISII),
- Η μέσω της Υπηρεσίας διαχείρισης των Συνόρων (FRONTEX) αποτελεσματική ανάλυση κινδύνων για τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ,
- Η εφαρμογή συμφωνημένων κοινών προτύπων για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας, των λιμένων και των θαλάσσιων μεταφορών,
- Η επίτευξη συμφωνίας για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας,
- Η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ και σε κοινοτικό επίπεδο.

3.1.3 Καταδίωξη

Κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η περαιτέρω ενίσχυση και υλοποίηση των δεσμεύσεων της για την πρόληψη και αποτροπή των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων καθώς και η καταδίωξη των τρομοκρατών και πέραν των εσωτερικών συνόρων. Η παρεμπόδιση των σχεδίων των τρομοκρατών, η παρακώλυση των δραστηριοτήτων τους στη στρατολόγηση, η αποκοπή της χρηματοδότησης τους, η δυσκολία πρόσβασής τους σε υλικά για την πραγματοποίηση επιθέσεων, η σύλληψη και η προσαγωγή τους ενώπιον της δικαιοσύνης με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου, αποτελεί το μεγάλο στόχο της.

Όπως συμφωνήθηκε στη Χάγη, τα κράτη - μέλη, παράλληλα με τη διατήρηση της εθνικής ασφάλειας θα εστιάζουν και στην προσοχή και ασφάλεια της Ένωσης ως συνόλου. Η Ένωση θα στηρίζει όλες τις προσπάθειες των κρατών - μελών στην παρακώλυση των τρομοκρατών και θα ενθαρρύνει την μεταξύ τους ανταλλαγή γενικών και ειδικών πληροφοριών, παρέχοντας πληροφορίες και αναλύσεις για την απειλή, ενισχύοντας με κάθε τρόπο την επιχειρησιακή συνεργασία για την επιβολή του νόμου.

Οι αρμόδιες αρχές κάθε κράτους – μέλους, πρέπει να διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για τη συγκέντρωση και ανάλυση των πληροφοριών για τυχόν ύποπτα άτομα

και τις δράσεις τους. Στην διενέργεια ερευνών για τρομοκράτες και την καταδίωξή τους, και θα πρέπει να αναπροσαρμόζουν όπου χρειάζεται την πολιτική τους αντίδραση και τις νομοθετικές τους διατάξεις. Κοινός στόχος είναι η παρακολούθηση της εφαρμογής και η πλήρης συνεκτίμηση των συστάσεων που έχουν προσδιοριστεί κατά τη διαδικασία αξιολόγησης από τους αρμοδίους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κράτη μέλη θα υποβάλουν εκθέσεις με τους τρόπους με τους οποίους βελτίωσαν τις εθνικές τους ικανότητες και μηχανισμούς υπό το πρίσμα αυτών των συστάσεων.

Η εφαρμογή κοινής αντίληψης της απειλής είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη κοινών πολιτικών αντίδρασης. Με την πραγματοποίηση εκτιμήσεων από το Κέντρο Επιχειρήσεων (SITCEN), βάσει των πληροφοριών των υπηρεσιών εθνικής ασφαλείας και της Europol, θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνονται εμπεριστατωμένες αποφάσεις για όλο το φάσμα των πολιτικών της ΕΕ.⁵⁵

Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης αποδεικνύεται σημαντικό εργαλείο στη διενέργεια ερευνών για τρομοκράτες και την καταδίωξή αυτών και πέραν των εθνικών συνόρων. Πρέπει να τεθεί άμεσα σε εφαρμογή η βασική αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων. Πολύ βασικό μέτρο είναι το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων, με το οποίο θα επιτρέπεται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία από τις άλλες χώρες για τη σύλληψη τρομοκρατών. Η συνεργασία ανάμεσα στα κράτη – μέλη πρέπει να βελτιωθεί όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, κυρίως μεταξύ της Europol και της Eurojust. Είναι απαραίτητο να συσταθούν, όπου χρειάζεται, κοινές ομάδες για τις διασυνοριακές έρευνες. Επίσης η αξιολόγηση της εφαρμογής των νομοθετικών μέτρων θα είναι σημαντική και θα δώσει πληροφορίες για τις περαιτέρω εργασίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν την εφαρμογή των συμφωνημένων νομοθετικών μέτρων και την επικύρωση των σχετικών διεθνών συνθηκών και συμβάσεων, ώστε να εξασφαλίζεται η κατάλληλη νομοθετική αντίδραση στην απειλή.

Για να μεταβούμε από μια *ad hoc*⁵⁶ σε μια συστηματική αστυνομική συνεργασία, σημαντικότερο βήμα θα είναι η ανάπτυξη και πρακτική εφαρμογή της αρχής της εύκολης πρόσβασης στις πληροφορίες για την επιβολή του νόμου. Η

⁵⁵ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 8-9

⁵⁶ *Ad hoc*. Διεθνής προσδιορισμός που υποδηλώνει το σκοπό (τελικό αίτιο). Συχνά χρησιμοποιείται αμετάφραστος σε επιστημονικά κείμενα σχετικά με την Πολιτική και την Διπλωματία. Στόχος του όρου είναι η περιγραφή ενός συλλογισμού ή μιας πράξης που γίνεται για ειδικό σκοπό και συνήθως κατ'εξαίρεση των συνηθισμένων κανόνων.

ανάπτυξη των νέων συστημάτων τεχνολογίας και πληροφοριών όπως είναι το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις και η επόμενη γενιά του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, με την προστασία των δεδομένων, θα πρέπει να παρέχουν και βελτιωμένη πρόσβαση στις αρχές εκείνες που είναι υπεύθυνες για την εσωτερική ασφάλεια. Θα πρέπει επίσης να μελετηθεί η ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με υποψήφιους τρομοκράτες και με τα άτομα που έχουν εκτοπισθεί για εγκλήματα σχετικά με την τρομοκρατία. Η αφαίρεση από τους τρομοκράτες των μέσων μετά οποία εξαπολύουν επιθέσεις, είτε αμέσως (π.χ. όπλα και εκρηκτικά) είτε εμμέσως (π.χ. πλαστά έγγραφα με τα οποία πραγματοποιούν ταξίδια) χωρίς να εντοπίζεται η διαμονή τους. Η δυνατότητα τους να επικοινωνούν με συνεργάτες και να σχεδιάζουν ενέργειες χωρίς να εντοπίζονται θα πρέπει να εμποδιστεί με κάθε τρόπο. Η αφαίρεση στο μέτρο του δυνατού των ευκαιριών που τους προσφέρονται μέσω του διαδικτύου να επικοινωνούν και να διαδίδουν την τεχνική σχετικά με την τρομοκρατία.

Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών, προϋποθέτει τη δημιουργία εχθρικού κλίματος όσον αφορά την ανάληψη τρομοκρατικών δραστηριοτήτων. Η ΕΕ έχει θεσπίσει διατάξεις με τις οποίες δεσμεύονται τα περιουσιακά στοιχεία των τρομοκρατών. Η εφαρμογή της νομοθεσίας σε επίπεδο ένωσης, σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος, τις (ηλεκτρονικές) μεταφορές μετρητών και η επίτευξη συμφωνίας για την παρεμπόδιση της μεταφοράς χρημάτων από τρομοκράτες, αποτελεί το επόμενο στάδιο. Επίσης, η αντιμετώπιση των καταχρήσεων στον μη κερδοσκοπικό τομέα της οικονομίας παραμένει μια προτεραιότητα. Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι η διενέργεια ερευνών στον χρηματοοικονομικό τομέα θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος όλων των ερευνών για την τρομοκρατία. Τα μέτρα αυτά καθώς και άλλα τα οποία βασίζονται στις συστάσεις της διεθνούς Ομάδας Χρηματοοικονομικής δράσης, αποτελούν μέρος της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Το μεγαλύτερο μέρος των αιτιάσεων της τρομοκρατικής απειλής στην Ευρώπη βρίσκεται έξω από αυτήν, και ως εκ τούτου η «καταδίωξη» πρέπει να έχει διεθνή διάσταση. Η ΕΕ θα φροντίσει να ενισχυθεί η κοινή διεθνής αντίληψη μέσω των Ηνωμένων Εθνών και άλλων διεθνών οργανισμών καθώς και μέσω του διαλόγου και των συμφωνιών με βασικούς εταίρους. Θα παράσχει βοήθεια σε χώρες υψηλού κινδύνου, ώστε να βοηθηθούν να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν τους αναγκαίους μηχανισμούς για την παρακώλυση της τρομοκρατίας.

Βασικές προτεραιότητες για την «Καταδίωξη» είναι:

- Η ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων καταπολέμησης της τρομοκρατίας, υπό το πρίσμα των συστάσεων που έχουν γίνει στην αξιολόγηση από τους ομότιμους όσον αφορά τις εθνικές αντιτρομοκρατικές ρυθμίσεις,
- Η πλήρης αξιοποίηση της Europol και της EUROJUST ώστε να διευκολυνθεί η αστυνομική και δικαστική συνεργασία, και η συνέχιση της ενσωμάτωσης της αξιολόγησης των απειλών από το Κέντρο Επιχειρήσεων(SITCEN) στη διαμόρφωση της αντιτρομοκρατικής πολιτικής,
- Η περαιτέρω προώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της υιοθέτησης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων,
- Η εξασφάλιση της πλήρους εφαρμογής και αξιολόγησης της ισχύουσας νομοθεσίας καθώς επίσης και η επικύρωση των σχετικών διεθνών συνθηκών και συμβάσεων,
- Η ανάπτυξη της αρχής της διαθεσιμότητας των πληροφοριών για την επιβολή του νόμου,
- Η αντιμετώπιση της πρόσβασης των τρομοκρατών σε όπλα και εκρηκτικά, από τα συστατικά για αυτοσχέδια εκρηκτικά ως τα πυρηνικά, ακτινοβόλα, βιολογικά και χημικά υλικά,
- Η καταπολέμηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών, συμπεριλαμβανομένου με την εφαρμογή συμφωνημένης νομοθεσίας, η καταβολή προσπαθειών για την πρόληψη των καταχρήσεων του μη κερδοσκοπικού τομέα, και η επανεξέταση των συνολικών επιδόσεων της ΕΕ στον τομέα αυτόν, η παροχή τεχνικής συνδρομής για την ενίσχυση της ικανότητας των τρίτων χωρών προτεραιότητας.⁵⁷

⁵⁷ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 9-10

3.1.4 Αντίδραση

Η εξάλειψη του κινδύνου στρατοκρατικών απειλών είναι σχεδόν αδύνατη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να μπορεί να αντιμετωπίσει τις επιθέσεις όταν αυτές συμβαίνουν, αναγνωρίζοντας ότι μπορούν να έχουν επιπτώσεις και πέραν των εσωτερικών συνόρων της. Η αντίδραση σε ένα τρομοκρατικό κτύπημα θα είναι συχνά παρόμοια ανεξαρτήτως αν αυτό έχει φυσικά ή τεχνολογικά αίτια ή οφείλεται σε άνθρωπο. Ένεκα τούτου τα υπάρχοντα συστήματα αντίδρασης για την αντιμετώπιση των συνεπειών από τις φυσικές καταστροφές μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την ελάφρυνση των επιπτώσεων στους πολίτες από μια τρομοκρατική επίθεση. Η αντίδραση των θεσμών σε τέτοια συμβάντα είναι ότι θα πρέπει να γίνεται πλήρης χρήση των υφιστάμενων δομών, συμπεριλαμβανομένου και του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, τις οποίες η ΕΕ ανέπτυξε για να αντιδράσει σε άλλες μεγαλύτερες ευρωπαϊκές και διεθνείς κρίσεις.

Όταν το συμβάν έχει διασυνοριακές επιπτώσεις, θα υπάρχει ανάγκη για ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών επιχειρησιακής και πολιτικής φύσεως, με συντονισμό των μέσων ενημέρωσης και αμοιβαία επιχειρησιακή στήριξη, με όλα τα διαθέσιμα μέσα, περιλαμβανομένων και των στρατιωτικών. Η ικανότητα της ΕΕ να αναλαμβάνει συλλογική δράση θα είναι καίριας σημασίας για μια αποτελεσματική αντίδραση. Η ανάπτυξη ρυθμίσεων για συντονισμό της ΕΕ σε περίπτωση κρίσης, με την υποστήριξη των αναγκαίων επιχειρησιακών διαδικασιών, θα βοηθήσει στην αντίδραση της σε τρομοκρατικές επιθέσεις.⁵⁸

Τα κράτη μέλη θα έχουν τον κύριο ρόλο στην πραγματοποίηση της έκτακτης αντίδρασης σε τρομοκρατικό κτύπημα στο έδαφός τους. Παραμένει η ανάγκη να εξασφαλίζεται ότι η ΕΕ συλλογικά, με τη στήριξη των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και της Επιτροπής, έχει την ικανότητα να αντιδρά με αλληλεγγύη σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αυτές ενδέχεται να υπερβαίνουν τα μέσα ενός μεμονωμένου κράτους μέλους και οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν σοβαρό κίνδυνο για το σύνολο της Ένωσης. Προς εξασφάλιση αυτών, είναι απαραίτητο να επανεξεταστεί και να αναθεωρηθεί το πλαίσιο της αμοιβαίας υποστήριξης, ήτοι του κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας.

⁵⁸ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 10-11

Η ανάπτυξη προσέγγισης με βάσει τους κινδύνους για την αξιολόγηση επικινδυνότητας μελλοντικού συμβάντος και τα οποία θα μπορούσαν να έχουν τις χειρότερες επιπτώσεις, θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να αναπτύξουν τις ικανότητές τους για αντίδραση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Η κοινή βάση δεδομένων της ΕΕ στην οποία απαριθμούνται οι πόροι και τα μέσα με τα οποία τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση τέτοιων γεγονότων σε άλλα κράτη μέλη ή σε υπερπόντιες περιοχές συμπληρώνει αυτό το έργο.

Η αλληλεγγύη, η παροχή βοήθειας και η παροχή αποζημιώσεων στα θύματα της τρομοκρατίας και στις οικογένειές τους συνιστά αναπόσπαστο μέρος της αντίδρασης στην τρομοκρατία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη χορήγηση της κατάλληλης αποζημίωσης στα θύματα. Με την ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών για τις εθνικές ρυθμίσεις, και την ανάπτυξη επαφών μεταξύ των εθνικών ενώσεων των θυμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα επιτρέψει στην ΕΕ να προβεί στην ενίσχυση της στήριξης που παρέχεται σε εκείνους που υποφέρουν περισσότερο από τρομοκρατικές επιθέσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει ανάγκη για την παροχή βοήθειας από την ΕΕ σε τρίτες χώρες για την προστασία και συνδρομή στους στρατιωτικούς και μη μηχανισμούς. Θα πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί ότι το όλο έργο για την αντίδραση σε τέτοιου είδους καταστροφές θα συντονίζεται στενά με το έργο σε διεθνείς οργανισμούς και ιδίως στα Ηνωμένα Έθνη. Τέλος, η τεχνική βοήθεια που παρέχεται από την ΕΕ σε τρίτες χώρες, θα πρέπει να αποτελέσει παράγοντα συνδρομής για τη διαχείριση των συνεπειών των τρομοκρατικών επιθέσεων.⁵⁹

Βασικές προτεραιότητες για την «Αντίδραση» είναι:

- Η συμφωνία για ρυθμίσεις συντονισμού της ΕΕ σε περίπτωση κρίσεων και για τις διαδικασίες επιχειρησιακής στήριξης αυτών,
- Η αναθεώρηση της νομοθεσίας σχετικά με τον κοινοτικό μηχανισμό πολιτικής προστασίας,
- Η ανάπτυξη της αξιολόγησης κινδύνων ως εργαλείου για την ενημέρωση σχετικά με τη δημιουργία ικανοτήτων αντίδρασης σε επίθεση,
- Η βελτίωση του συντονισμού με διεθνείς οργανισμούς για τη διαχείριση της αντίδρασης σε τρομοκρατικές επιθέσεις και τις καταστροφές,

⁵⁹ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 10-12

- Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η ανάπτυξη προσεγγίσεων σχετικά με την παροχή συνδρομής στα θύματα της τρομοκρατίας και στις οικογένειές τους.

3.1.5 Δημοκρατική Υπευθυνότητα

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάζει τις προόδους όσον αφορά τη Στρατηγική κάθε έξι μήνες. Μία φορά κατά τη διάρκεια κάθε Προεδρίας και πριν από την επανεξέταση της προόδου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα πραγματοποιείται πολιτικός διάλογος υψηλού επιπέδου για την αντιτρομοκρατία, με από κοινού συμμετοχή του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ώστε να καθίσταται δυνατό για τα τρία θεσμικά όργανα να εξετάζουν από κοινού τις σχετικές προόδους και να προωθούν τη διαφάνεια και την ισορροπία στην προσέγγιση από την ΕΕ. Η Στρατηγική αυτή θα συμπληρωθεί με λεπτομερές πρόγραμμα δράσης με την απαρίθμηση όλων των κατάλληλων μέτρων στο πλαίσιο των τεσσάρων τομέων της Στρατηγικής. Αυτό θα επιτρέπει τη λεπτομερή και σε τακτική βάση παρακολούθηση της προόδου από την Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων, τακτική παρακολούθηση των επόμενων ενεργειών και ενημέρωση από τον Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής δράσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁶⁰

⁶⁰ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). *Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σελ 12-13

3.2 Αντιτρομοκρατική στρατηγική του NATO

Ανέκαθεν η τρομοκρατία αποτελούσε και θεωρούνταν μια εν δυνάμει απειλή όχι μόνο για την Ευρώπη αλλά για όλο τον κόσμο. Απειλή και φόβος για όλους του πολίτες των κρατών μελών του NATO. Αυτοί οι δυο παράγοντες λειτουργούν κι οδηγούν στην αποσταθεροποίηση της διεθνούς κοινότητας και εμποδίζουν την ευημερία. Οι τρομοκράτες –τζιχαντιστές, έχουν ιδιαίτερα αναπτυγμένη την ικανότητα να μετακινούνται σε όλο τον κόσμο και να δημιουργούν μικρές ομάδες, πράγμα που τους βοηθά να σχεδιάζουν νέες αιματηρές επιθέσεις σε κεντρικά σημεία που συγκεντρώνονται πολύς κόσμος.⁶¹

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας λειτουργεί σαν αρωγός στο να αυξηθούν οι επιπτώσεις των τρομοκρατικών επιθέσεων, είτε με συμβατικά είτε με μη συμβατικά μέσα, ειδικά όταν οι τρομοκράτες επιδιώκουν να αποκτήσουν ικανότητες χημικού, βιολογικού, ακτινολογικού ή πυρηνικού πολέμου και κυβερνητικές ικανότητες. Η αστάθεια ή η σύγκρουση δημιουργούν ένα πρόσφορο έδαφος που βοηθά ιδιαίτερα στην εξάπλωση της τρομοκρατίας, αλλά και στην ενίσχυση εξτρεμιστικών ιδεολογιών, μισαλλοδοξίας και φονταμενταλισμού.

Τα γεγονότα που συνέβησαν την 11^η Σεπτέμβριο του 2001 στην Νέα Υόρκη, και συγκλόνισαν την παγκόσμια κοινότητα, οδήγησαν το NATO και τους συμμάχους σε ριζοσπαστικές ενέργειες, για τον περιορισμό της τρομοκρατίας. Οι σύμμαχοι λοιπόν αποφάσισαν από κοινού να ξεκινήσουν γρήγορα μια επιχείρηση (Operation Active Endeavour) για να υιοθετήσουν στρατιωτικό περιεχόμενο και να δράσουν καταλυτικά στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Παράλληλα ξεκινούν και οι πρώτες θεσμικές αλλαγές στον οργανισμό του NATO. Σημαντικοί φορείς όπως , η ενισχυμένη ανταλλαγή πληροφοριών και η ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων μέσω του Προγράμματος Εργασίας Τρομοκρατίας για την Άμυνα και το Πρόγραμμα Επιστήμη για την Ειρήνη και την Ασφάλεια, έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο και ανάπτυξη τα τελευταία δέκα χρόνια.

Μέσω της Στρατηγικής Αντίληψης της Συμμαχίας, οι Σύμμαχοι πήραν την απόφαση ότι η Συμμαχία πρέπει να *«αποτρέψει και να υπερασπιστεί τις αναδυόμενες προκλήσεις ασφάλειας, όταν απειλούν τη θεμελιώδη ασφάλεια των μεμονωμένων συμμάχων ή της Συμμαχίας στο σύνολό της»*. Επίσης, οι σύμμαχοι αποφάσισαν να

⁶¹ NATO (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. *Aware, Capable and Engaged for a Safer Future*. 21. {πρόσβαση 09-12-2017}

αναθεωρήσουν τον τρόπο με τον οποίο το NATO καταπολεμά και αντιμετωπίζει την τρομοκρατία και να θέσει, στη συνέχεια, γερά θεμέλια για την ενίσχυση τόσο των πολιτικών όσο και των στρατιωτικών πτυχών, τόσο στο εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Στόχος αυτών των κατευθυντήριων γραμμών είναι:

- *«Παροχή στρατηγικών και ενημερωμένων κατευθύνσεων για την αντιμετώπιση των τρομοκρατικών ενεργειών σε ολόκληρη τη Συμμαχία, ως μέρος των βασικών καθηκόντων του NATO για συλλογική άμυνα, διαχείριση κρίσεων και συνεταιριστική ασφάλεια.*
- *Αναγνώριση των αρχών που τηρεί η Συμμαχία.*
- *Αναγνώριση των βασικών τομέων στους οποίους η Συμμαχία θα αναλάβει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της πρόληψης και της ανθεκτικότητας στις τρομοκρατικές ενέργειες, με επίκεντρο την καλύτερη συνειδητοποίηση της απειλής, με επαρκείς δυνατότητες*
- *Να αντιμετωπίσει το ζήτημα και τη δέσμευση με τις χώρες εταίρους και άλλους διεθνείς παράγοντες».*⁶²

Συνεπώς κατόπιν εγκρίσεως αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, θα αναπτυχθεί ένα σχέδιο δράσης για την εφαρμογή.

3.2.1 Θεμελιώδης αρχή

Συμμόρφωση με το Διεθνές Δίκαιο:

Το NATO ως ένας διεθνής οργανισμός έχει ως προτεραιότητα να δρα πάντα με γνώμονα το διεθνές δίκαιο, τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η παγκόσμια αντιτρομοκρατική στρατηγική των Ηνωμένων Εθνών, οι διεθνείς συμβάσεις και πρωτόκολλα κατά της τρομοκρατίας και τα σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, συνθέτουν το πάζλ όλων των εθνικών και πολυμερών προσπαθειών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, εντάσσοντας μέσα σε αυτές και τις ενέργειες που συντελούνται από τη Συμμαχία.

⁶² NATO (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. *Aware, Capable and Engaged for a Safer Future*. 21. {πρόσβαση 09-12-2017}

Η υποστήριξη των συμμάχων του NATO:

Το κάθε μέλος του NATO, μεμονωμένα έχει την κύρια ευθύνη να προστατεύει τα εδάφη του και τον πληθυσμό από την τρομοκρατία και να δημιουργεί συνθήκες ασφαλείας στην κοινωνία. Η άμεση συνεργασία με το NATO βοηθά στην ενίσχυση των ενεργειών των συμμάχων για πρόληψη, μετριασμό, αντίδραση και ανάκαμψη από τρομοκρατικές και βομβιστικές επιθέσεις όπως αυτή στις Βρυξέλλες . Στην συνέχεια αφού το μέλος αιτηθεί στο NATO να συνδράμει , τότε παρέχει βοήθεια στο έθνος που έχει πληγεί από μια επίθεση.⁶³

Μη διπλασιασμός και συμπληρωματικότητα:

Βασική επιδίωξη του NATO είναι ο άρτιος συντονισμός και αξιοποίηση των πόρων που διαθέτει και την εμπειρογνωμοσύνη για την σύσταση κατάλληλων προγραμμάτων για την πρόληψη από την τρομοκρατία, χωρίς να παραμερίζει τις εθνικές προσπάθειες που καταβάλουν τα κράτη μέλη του οργανισμού

3.2.2 Βασικά σημεία

Το NATO, ως ένας πολύ μεγάλος και βαρυσήμαντος διεθνής οργανισμός, διαθέτει πολλές δυνατότητες και πλεονεκτήματα που βοηθούν τα κράτη μέλη του να αντιμετωπίσουν και να περιορίσουν την τρομοκρατία. Όπως ορίζεται στο καταστατικό ασφαλείας του ΟΗΕ/NATO, ο μηχανισμός ασφαλείας του οργανισμού συμβάλει στην αποτελεσματικότερη πρόληψη της τρομοκρατίας και αυξάνει την αντίσταση στις πράξεις τρομοκρατίας. Για τον σκοπό αυτόν, η Συμμαχία του NATO, θέτει ως προτεραιότητα τον συντονισμό και την εδραίωση των προσπαθειών της για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας εστιάζοντας στην ευαισθητοποίηση και τις ικανότητες και την δέσμευση.

Ο πρώτος σημαντικός τομέας είναι η ευαισθητοποίηση. Σε αυτήν την περίπτωση το NATO λειτουργεί ως αρωγός στην προσπάθεια να κατανοηθούν τα αδύναμα σημεία του κάθε κράτους-μέλους του οργανισμού, μέσω των διαβουλεύσεων, με σκοπό την ενισχυμένη ανταλλαγή πληροφοριών, της συνεχούς στρατηγικής ανάλυσης και των αξιολογήσεων προς την υποστήριξη των εθνικών αρχών. Κάτι τέτοιο θα δώσει την δυνατότητα στην Συμμαχία των κρατών με τον

⁶³ Κεντρώτης, Κ. Διεθνείς Οργανισμοί. *Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση (2002). Σελ 131-135

οργανισμό, να προετοιμαστούν αποτελεσματικά και να καταστήσουν δυνατό τον περιορισμό των τρομοκρατικών απειλών. Επιπροσθέτως, το NATO δεσμεύεται να συνδράμει σε αυτή την προσπάθεια μέσω των στρατηγικών επικοινωνιών, στο πλαίσιο της κατανόησης του ρόλου του.⁶⁴

Ο δεύτερος τομέας σχετίζεται με τις δυνατότητες. Το NATO έχει την κατάλληλη πείρα, εμπειρογνωμοσύνη και ειδίκευση στην αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών, όπως είναι για παράδειγμα και η τρομοκρατία. Στις αρμοδιότητες του οργανισμού είναι κυρίως η ασφάλεια του εναέριου και θαλάσσιου χώρου, η αντιμετώπιση κάθε μορφής πολέμου (Βιολογικού, Χημικού, Ραδιενεργού), η παρεμπόδιση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής. Όλες οι παραπάνω αρμοδιότητες είναι καθιερωμένες θεσμικά από τον καταστατικό χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η Συμμαχία θα εξακολουθεί να καταβάλει μεγάλες προσπάθειες ώστε να διασφαλίσει ότι διαθέτει τα απαραίτητα εφόδια και ικανότητες για την πρόληψη, την προστασία και την αντιμετώπιση τρομοκρατικών βομβιστικών επιθέσεων όπως στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών. Οι τεχνολογικές εξελίξεις αλλά και οι καινοτομίες, συμβάλουν στην ευελιξία του οργανισμού για την άμυνα κατά της τρομοκρατίας. Επίσης, το NATO διατηρεί την επιχειρησιακή του ικανότητα και δρα με γνώμονα τα μαθήματα που έχει λάβει από όλες τις επιχειρησιακές σε ασύμμετρες απειλές που έχει συμμετάσχει. Η αρτιότατη και καταλληλότερη κατάρτιση και εκπαίδευση, σε συνδυασμό με τις ασκήσεις που έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς, βελτιώνουν τη συνεργασία της Συμμαχίας. Όλα τα παραπάνω προσφέρουν την δυνατότητα να καταστεί ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τα κράτη μέλη του οργανισμού, όπου μπορεί να εφαρμοστεί σε αστικά κέντρα για την προστασία των πολιτών.⁶⁵

Ο τρίτος επίσης πολύ σημαντικός τομέας αφορά την δέσμευση. Η πρόκληση της τρομοκρατίας, προστάζει μια πολύ προσεκτική προσέγγιση από όλη την διεθνή κοινότητα. Για την βελτίωση της ασφάλειας των συμμάχων, το NATO δημεύεται ότι θα συνεχίσει την συνεργασία του με όλους τους αρμόδιους φορείς και περιφερειακούς-διεθνείς οργανισμούς, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης, για την καταπολέμηση του ισλαμικού εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας. Το NATO θα

⁶⁴ NATO (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. *Aware, Capable and Engaged for a Safer Future*. 21. {πρόσβαση 09-12-2017}

⁶⁵ NATO (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. *Aware, Capable and Engaged for a Safer Future*. 21. {πρόσβαση 09-12-2017}

εξασφαλίσει μέσα από τις διαβουλεύσεις μια πιο εντατική συνεργασία με τις χώρες κράτη μέλη με του εξής τρόπους:

- Με τη χρήση των υφιστάμενων μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένων της επιστημονικής συνεργασίας για την τεχνολογική καινοτομία
- Ιδιαίτερη έμφαση στην ευαισθητοποίηση
- Την ανάπτυξη ικανοτήτων πολιτικού σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης και τη διαχείριση κρίσεων, προκειμένου να ανταποκριθεί στις συγκεκριμένες ανάγκες των χωρών εταίρων και των συμμαχικών συμφερόντων.

Αυτό συμβάλει στην ετοιμότητα και προστασία των εταίρων όπως και στην αναγνώριση των αδύναμων σημείων τους. Η γνώση της τρομοκρατίας, η εκπαίδευση και η ανάπτυξη ικανοτήτων θα είναι συνεπείς με τους στόχους και τις προτεραιότητες του NATO.⁶⁶

3.2.3 Η αντίδραση του NATO

Το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο θα καθοδηγήσει τις προσπάθειες του NATO για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την εφαρμογή αυτών των κατευθυντήριων γραμμών. Η ειδική ομάδα που έχει επιφορτιστεί με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, θα υποβάλλει ετήσια έκθεση σχετικά με την εφαρμογή αυτών των ενεργειών. Το NATO θα διατηρήσει την ευελιξία του ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, θα διαδραματίσει έναν ηγετικό ή υποστηρικτικό ρόλο, όπως απαιτείται. Οι ικανότητες των κρατών μελών του NATO, συμβάλουν τα μέγιστα, ώστε να αντιμετωπίσουν με άρτιο και αποτελεσματικό τρόπο, σε μια πιθανή τρομοκρατική ενέργεια ή επίθεση. Η συλλογική υπεράσπιση υπόκειται στην απόφαση του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου.

Κάνοντας μια σύντομη αξιολόγηση για τα μέτρα που λαμβάνουν οι διεθνείς οργανισμοί, αλλά και τα κράτη μέλη τους, συμβάλουν στην δημιουργία μια συνισταμένης αμυντικής ζώνης για τον περιορισμό της τρομοκρατίας και του βίαιου ισλαμικού εξτρεμισμού. Οι ηγέτες μέσω της συνεργασίας αυτής ενισχύουν τον ρόλο της δημόσιας διπλωματίας. Ο λόγος είναι προφανής. Ο περιορισμός μιας τέτοιας ασύμμετρης απειλής όπως η τρομοκρατία καθιστά αναγκαία την συνεργασία όλων των φορέων που εμπλέκονται σε αυτή την διαδικασία. Η αντιτρομοκρατική

⁶⁶ NATO (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. *Aware, Capable and Engaged for a Safer Future*. 21. {πρόσβαση 09-12-2017}

στρατηγική, δεν έχει να κάνει μόνο με την περίπτωση των Βρυξελλών. Είναι ένα ομαδικό άθλημα, όπου το κάθε κράτος βοηθά μέσω της διπλωματικής οδού το άλλο κράτος, και όλοι μαζί, λειτουργούν ως αρωγοί για τον κατευνασμό της τρομοκρατίας.⁶⁷

Η ισλαμική τρομοκρατία απαιτεί μια διεθνή, ευπροσάρμοστη και περιεκτική αντίδραση. Απαιτεί συντονισμένη χρήση πολιτικών, οικονομικών, διπλωματικών, νομικών, κοινωνικών και, εάν είναι απαραίτητο, στρατιωτικών μέσων. Τα μέσα που έχει στην διάθεση του το NATO το κάνουν αδιαμφισβήτητα έναν από τους καλύτερα εξοπλισμένους διεθνείς οργανισμούς για την αντιμετώπιση της απειλής που θέτει η ισλαμική τρομοκρατία.⁶⁸

3.3 Η συμβολή του NATO και της ΕΕ στην δημόσια διπλωματία, ως διεθνείς παράμετροι

Στο βιβλίο του ο Zhikica Zach, Pagovski⁶⁹ τονίζει την σημασία της δημόσιας διπλωματίας στους οργανισμούς όπως το NATO και η ΕΕ, που εστιάζουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Στο βιβλίο του υποστηρίζει πως οι στόχοι, οι αξίες και οι δραστηριότητες ενός οργανισμού θα μπορούσαν να εμποδίσουν τη συμμετοχή του, στις προσπάθειες δημόσιας διπλωματίας. Για παράδειγμα, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), έχει ως στόχο να μην διεξάγει σημαντικές δραστηριότητες δημόσιας διπλωματίας. Ως σταθερός υποστηρικτής των αρχών της εμπιστευτικότητας, διακριτικότητας, και της «σιωπηρής διπλωματίας» «παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις», στον ΟΑΣΕ είναι απρόθυμοι να χρησιμοποιήσουν τη δημόσια διπλωματία με πιο εμφανή τρόπο.

Ο θεσμός υποστηρίζει ότι οι γενικές αποστολές «θα πρέπει να διατηρήσουν χαμηλό δημόσιο προφίλ, διότι εάν πολιτικοποιηθούν ανοιχτά ή δραματοποιήσουν την κατάσταση στις οικοδέσποινες χώρες, δεν θα είναι σε θέση να εκτελέσουν τις εντολές τους». Ωστόσο, οι περισσότεροι πολυμερείς οργανισμοί συμμετέχουν εκ προθέσεως

⁶⁷ Κεντρώτης, Κ. Διεθνείς Οργανισμοί. *Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση (2002). Σελ 136

⁶⁸ Κεντρώτης, Κ. Διεθνείς Οργανισμοί. *Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση (2002). Σελ 136-137

⁶⁹ Ο Zhikica Zach Pagovski είναι στρατηγικός συνεργάτης στο Τμήμα Εξωτερικών Σχέσεων του Γερμανικού Ταμείου Marshall των Ηνωμένων Πολιτειών.

σε δημόσια διπλωματία και διατηρούν και αναπτύσσουν μοναδικά και κάπως ανεξάρτητα δημόσια προγράμματα διπλωματίας.⁷⁰

3.3.1 NATO

Το NATO αναφέρεται ανοικτά στα επικοινωνιακά και ενημερωτικά του προγράμματα ως δραστηριότητες δημόσιας διπλωματίας και χρησιμοποιεί τη δημόσια διπλωματία για να δημιουργήσει μια καλύτερη εικόνα του οργανισμού. Ο κύριος στόχος του NATO στη διεξαγωγή δημόσιας διπλωματίας είναι "να αυξηθούν τα επίπεδα συνειδητοποίησης και κατανόησης για το NATO, να προωθηθούν οι πολιτικές και οι δραστηριότητες του, και να ενισχυθεί έτσι η στήριξη και η εμπιστοσύνη στη Συμμαχία.

Για να γίνει αυτό, το NATO συμμετέχει σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων (έξυπνη άμυνα, καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και αποστολές στο Αφγανιστάν και τη Λιβύη) οι οποίες αποκλίνουν από τον αρχικό σκοπό της και τα περιφερειακά σύνορά της. Αυτό καθιστά δύσκολο για την οργάνωση να πλαισιώνει μια συνοπτική και περιεκτική αφηγηματική δημόσια διπλωματία. Σύμφωνα με τον κ. Stefanie Babst⁷¹, το NATO στοχεύει να δημιουργήσει ένα μοναδικό «εμπορικό σήμα» μιας «ισχυρής, αφοσιωμένης και ικανής διατλαντικής κοινότητας δημοκρατικών ομάδων που διατηρεί την ειρήνη και την ασφάλεια για τα μέλη της και, όπου είναι εφικτό, επιδιώκει να συμβάλει στη σταθερότητα και την ασφάλεια σε ολόκληρη την ευρωατλαντική περιοχή». Η στρατηγική δημόσιας διπλωματίας του NATO στοχεύει στην καταπολέμηση ορισμένων προβλημάτων στην εικόνα της οργάνωσης, όπως η αντίληψη του NATO ως «παγκόσμιου αστυνομικού», «ενός εργαλείου των ΗΠΑ για την επίτευξη του στόχου του», ένα περιττό απομεινάρι στην μετά ψυχροπολεμική περίοδο.

Το NATO έχει κατανοήσει τη σημασία της αποτελεσματικής επικοινωνίας και της ενημέρωσης του κοινού από την ίδρυσή του. Οι δραστηριότητες της δημόσιας διπλωματίας του οργανισμού ξεκίνησαν το 1950 με την ίδρυση της Υπηρεσίας Πληροφοριών του NATO. Ο αρχικός ρόλος της Υπηρεσίας ήταν η μετάδοση των πολιτικών του NATO στο ευρύ κοινό. Η ομάδα εργασίας για την πολιτική πληροφόρησης και η ομάδα εργασίας για την κοινωνική και πολιτιστική συνεργασία

⁷⁰ Zhikica Zach, Pagovski. (2015). *Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN*. Λος Άντζελες: Εκδόσεις Figueroa Press, σελ 12-13

⁷¹ Η Stefanie Babst είναι αναπληρώτρια Βοηθός του NATO Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διπλωματίας, στη Διεύθυνση Δημόσιας Διπλωματίας του NATO

συγχωνεύθηκαν στην Επιτροπή Πληροφοριών και Πολιτικών Σχέσεων (CICR). Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την ανάγκη για μια νέα προσέγγιση της δημόσιας διπλωματίας, η δημόσια οργάνωση διπλωματίας του οργανισμού αναδιαρθρώθηκε το 2004, όταν η CICR άλλαξε το όνομά της σε Επιτροπή Δημόσιας Διπλωματίας (CPD) και το Γραφείο Πληροφόρησης και Τύπου έγινε η Διεύθυνση Δημόσιας Διπλωματίας (PDD). Το NATO στοχεύει στην υλοποίηση της δημόσιας διπλωματίας του με επίσημο, γραπτό και τεκμηριωμένο τρόπο. Ο Οργανισμός εκδίδει μια ετήσια Στρατηγική για τη Δημόσια Διπλωματία. Επιπλέον, η Επιτροπή Δημόσιας Διπλωματίας εξετάζει και εγκρίνει ένα ετήσιο Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Διπλωματία, το οποίο βοηθά στην εφαρμογή της ετήσιας Στρατηγικής για τη Δημόσια Διπλωματία. Η ίδια Επιτροπή παράγει επίσης συμπληρωματικές εκθέσεις, συστάσεις και σχέδια στο Βόρειο Ατλαντικό Συμβούλιο (NAC) όπως είναι απαραίτητο. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Συμμαχίας, η δημόσια διπλωματία αναφέρθηκε επισήμως στη Δήλωση της Συνόδου Κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι το 2008. Τα κράτη μέλη ενίσχυσαν τη δέσμευσή τους να επικοινωνούν με το εσωτερικό και το εξωτερικό ακροατήριο με έναν «ενδεδειγμένο, έγκαιρο, ακριβή και γρήγορο» τρόπο. Η Επιτροπή Δημόσιας Διπλωματίας ενεργεί ως συμβουλευτική επιτροπή στο Βόρειο Ατλαντικό Συμβούλιο για θέματα επικοινωνίας και πληροφόρησης. Είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της στρατηγικής δημόσιας διπλωματίας του NATO, ενώ η Διεύθυνση Δημόσιας Διπλωματίας συντονίζει όλες τις στρατηγικές επικοινωνιακές δραστηριότητες σε όλα τα πολιτικά και στρατιωτικά όργανα του NATO και επιβλέπει τις δραστηριότητες δημόσιας διπλωματίας άλλων τομέων του NATO. Η ΕΔΔ αποτελείται από έναν εκπρόσωπο από κάθε μέλος, ενώ ο Βοηθός Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διπλωματίας μαζί με το διεθνές προσωπικό ηγείται της ΔΔΔ. Η Βιβλιοθήκη πολυμέσων του NATO, οι επιχορηγήσεις συγχρηματοδότησης, το Κέντρο πληροφοριών και τεκμηρίωσης του NATO στο Κίεβο, το Γραφείο Πληροφοριών του NATO στη Μόσχα και οι Πρεσβείες των Σημείων Επαφής του NATO στις χώρες εταίρους είναι εσωτερικά τμήματα της ΔΔΔ. Το NATO διατηρεί επίσης ένα ξεχωριστό τμήμα στρατηγικών επικοινωνιών που ασχολείται με τις στρατιωτικές δημόσιες υποθέσεις.⁷²

⁷² Zhikica Zach, Pagovski. (2015). *Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN*. Λος Άντζελες: Εκδόσεις Figueroa Press, σελ 13-14

3.3.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

Παρόλο που η ΕΕ στοχεύει στην ανάπτυξη μιας επίσημης δυνατότητας δημόσιας διπλωματίας, οι περισσότερες από τις δραστηριότητές της δεν αναφέρονται επισήμως ως «δημόσια διπλωματία», αλλά περιγράφονται ως ενημερωτικές, επικοινωνιακές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές εκστρατείες και προγράμματα. Ωστόσο, η αντιπροσωπεία της ΕΕ στις ΗΠΑ είναι το πρώτο θεσμικό όργανο της ΕΕ που εισήγαγε στις εργασίες της τη λέξη «δημόσια διπλωματία» με την ίδρυση του τμήματος Τύπου και Δημόσιας Διπλωματίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφεύγει να περιγράφει τις προσπάθειες πληροφόρησης της ΕΕ ως δημόσια διπλωματία, καθώς συνήθως εκλαμβάνεται λάθος ως προπαγάνδα. Άλλες εξηγήσεις για την απροθυμία της Ένωσης να χρησιμοποιήσει τον όρο «δημόσια διπλωματία» μπορεί να είναι η απροθυμία των κρατών μελών να έχουν ένα συντονισμένο κεντρικά δημόσιο φορέα διπλωματίας που θα μπορούσε να ενισχύσει τον υπερεθνικό χαρακτήρα της Ένωσης. Ο στόχος της ΕΕ για τη διεξαγωγή δημόσιας διπλωματίας είναι η προώθηση των συμφερόντων της μέσω της κατανόησης, της ενημέρωσης και της επιρροής. Εξηγεί τους στόχους, τις πολιτικές και τις δραστηριότητες της ΕΕ και προωθεί την κατανόηση αυτών των στόχων μέσω διαλόγου με μεμονωμένους πολίτες, ομάδες, θεσμούς και μέσα ενημέρωσης.

Οι προσπάθειες της ΕΕ για δημόσια διπλωματία εστιάζουν στην καταπολέμηση ορισμένων βασικών στερεοτύπων που παρουσιάζουν την Ένωση ως «τεχνητή κατασκευή» ή ως οργάνωση που κυβερνάται μόνο από τα ισχυρότερα κράτη μέλη της. Από την ίδρυσή της, η ΕΕ προσπάθησε να παρουσιαστεί ως "σχέδιο ειρήνης" που έσωσε την Ευρώπη από τον κίνδυνο μελλοντικών πολέμων και ασταθειών. Η δημόσια διπλωματία της ΕΕ προσπαθεί να απεικονίσει την Ένωση ως μοναδικό πρότυπο που πρέπει να ακολουθήσουν άλλα κράτη και περιφερειακές οργανώσεις. Ωστόσο, αυτή η περιγραφή είναι ελαφρώς επιθετική, ξεπερασμένη και μη ελκυστική για τις νέες γενιές που δεν κατανοούν πλήρως τις ιστορικές και πολιτικές καταστάσεις της διαδικασίας ένταξης στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, η Ένωση επιδιώκει μια πιο ελκυστική περιγραφή.

Σήμερα, η ΕΕ παρουσιάζεται πρώτον ως η γη των 50 ετών ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας, δεύτερον ως θεματοφύλακας των αρχών της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της σωστής διακυβέρνησης, τρίτον ως σταθερό υποστηρικτή της πολυμερούς συνεργασίας και τέταρτον ως προστάτη της πολιτισμικής διαφορετικότητας των Εθνών της. Η

αντιπροσωπεία της ΕΕ στις ΗΠΑ έχει μια προσαρμοσμένη περιγραφή για το αμερικανικό κοινό, που απεικονίζει την Ένωση ως «Διατλαντικό εταίρο, Παγκόσμιο παράγοντα» στο προωθητικό της υλικό.

Το σύστημα δημόσιας διπλωματίας στην Ένωση έχει αναπτυχθεί σταδιακά, καθ' όλη τη διαδικασία ολοκλήρωσης και θεσμικής ανάπτυξης της ΕΕ. Η καθιέρωση μηχανισμών και δομών δημόσιας διπλωματίας στην Ένωση σχετίζεται με την ανάπτυξη της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της ΕΕ. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 1958 και ιδιαίτερα η ΓΔ Επικοινωνίας και η έναρξη της Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ (ΕΥΕΔ) το 2010 παρείχαν ένα πιο επίσημο πλαίσιο για την άσκηση της δημόσιας διπλωματίας από την Ένωση. Η ΕΕ δεν έχει αναπτύξει στρατηγικό σχέδιο δημόσιας διπλωματίας ή εγκεκριμένες νομοθετικές πράξεις σχετικά με τη διάρθρωση της δημόσιας διπλωματίας της Ένωσης.

Ωστόσο, το 2005, η Επιτροπή ενέκρινε ένα «σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της επικοινωνίας με την Ευρώπη». Το 2006, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης Λευκή Βίβλο για μια ευρωπαϊκή πολιτική επικοινωνίας. Το 2007 και το 2008, η Επιτροπή εκπόνησε στρατηγικά και ενημερωτικά έγγραφα σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών της ΕΕ μέσω του διαδικτύου και τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων εντός της Ένωσης. Το 2010, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε ψήφισμα για την ίδρυση της ΕΥΕΔ που προέβλεπε τη δημιουργία ενός τμήματος πληροφόρησης και δημόσιας διπλωματίας. Αργότερα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να μην ιδρύσει το τμήμα αυτό, αλλά να συνεχίσει να στηρίζεται στη Γενική Διεύθυνση (ΓΔ) για τις προσπάθειες της επικοινωνίας στην ενημέρωση του κοινού.⁷³

Η ΕΕ εφαρμόζει τη δημόσια διπλωματία μέσω ενός διάχυτου, αποκεντρωμένου και πολυεπίπεδου πλαισίου υπηρεσιών, πολιτικών και προγραμμάτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο κύριος παράγοντας των προσπαθειών της δημόσιας διπλωματίας του οργανισμού μέσω των ΓΔ. Η ΓΔ Επικοινωνίας διατηρεί τον ηγετικό ρόλο υπεράσπισης στις προσπάθειες της Ένωσης για τη δημόσια διπλωματία, καθώς είναι υπεύθυνη για την ενημέρωση και την επικοινωνία σχετικά με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το ευρύ κοινό ». Η ΓΔ Διεύθυνσης, Πολιτισμού και Παιδείας και η EuroAid (Ανάπτυξη & Συνεργασία) έχει επίσης υποστηρικτικό ρόλο στη διαδικασία. Η ΕΥΕΔ ενεργεί ως υπουργείο εξωτερικών για

⁷³ Zhikica Zach, Pagovski. (2015). *Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN*. Λος Άντζελες: Εκδόσεις Figueroa Press, σελ 16

την Ένωση, διατηρώντας αντιπροσωπεΐες της ΕΕ σε όλο τον κόσμο που έχουν παρόμοια λειτουργία με εκείνες της πρεσβείας. Η ΕΥΕΔ διευθύνεται από τον Υπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας και διατηρεί ένα στρατηγικό τμήμα επικοινωνίας. Οι πολιτικές διεύρυνσης και γειτονίας της ΕΕ περιλαμβάνουν μια ισχυρή συνιστώσα δημόσιας διπλωματίας, η οποία στοχεύει στην οικοδόμηση θετικής αντίληψης της ΕΕ από τα δυνητικά μέλη της και τους άμεσους γείτονές της. Για παράδειγμα, η Ένωση Μεσογειακής Εταιρικής Σχέσης και οι ευρωπαϊκές πολιτικές γειτονίας θα μπορούσαν να θεωρηθούν μηχανισμός δημόσιας διπλωματίας της Ένωσης. Η Επιτροπή Πολιτικής και Σταθερότητας της ΕΕ ασχολείται με στρατηγικές δραστηριότητες επικοινωνίας προκειμένου να επηρεάσει την κοινή γνώμη σχετικά με τη συμμετοχή της ΕΕ σε επιχειρήσεις στρατού και ασφάλειας. Η ΥΕ, από κοινού με τους ειδικούς αντιπροσώπους της ΕΕ σε διάφορες περιφέρειες, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση των πολιτικών και των συμφερόντων της Ένωσης σε διάφορες περιφέρειες και χώρες. Επί του παρόντος, στο εσωτερικό της Ένωσης υπάρχουν πολλές επιτροπές που στοχεύουν στο συντονισμό των εργασιών μεταξύ διαφόρων δημοσίων διπλωματικών δραστηριοτήτων.⁷⁴

⁷⁴ Zhikica Zach, Pagovski. (2015). *Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN*. Λος Άντζελες: Εκδόσεις Figueroa Press, σελ 17-18

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας λοιπόν την παρούσα διπλωματική εργασία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το επανεμφανιζόμενο φαινόμενο της τρομοκρατίας με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς προεκτάσεις του βρίσκονται στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Τα απανταχού τρομοκρατικά χτυπήματα έπληξαν την ειρήνη και την ασφάλεια σε διεθνές επίπεδο, ωθώντας στην λήψη αντιτρομοκρατικών μέτρων, τα οποία σε μια προσπάθεια αποτελεσματικής προστασίας των πολιτών καταλήγουν να θίγουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα όπως η προσωπική ασφάλεια και ελευθερία, ιδιωτική ζωή και προσωπικά δεδομένα. Ωστόσο η νομική και πολιτική πλαισίωση της καταστολής και ιδιαίτερα της πρόληψης της ισλαμικής τρομοκρατίας δεν είναι εύκολη υπόθεση.

Η νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται από την εποχή της ανασφάλειας που ξεκινά από την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, περιλαμβάνει την σύγκρουση έννομων αγαθών και ιδιαίτερα της δημόσιας ασφάλειας με την ελευθερία μπροστά στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Η αντιτρομοκρατική στρατηγική στην ΕΕ αλλά και το NATO καθίσταται αντικείμενο εντονότατης κριτικής η οποία προκύπτει από τις προεκτάσεις των κενών της δικαιοσύνης και των πολιτικών οι οποίες διαφαίνονται τόσο στο πολιτικό διάλογο όσο και στην πολιτική γνώμη. Συγκεκριμένα οι πρωτοβουλίες της ΕΕ στοχεύουν, τόσο στην συνεργασία των αστυνομικών αρχών των κρατών μελών για την συλλογή και διαχείριση των πληροφοριών όσο και στην εναρμόνιση των κρατικών νομοθεσιών για την συλλογική καταπολέμηση του φαινομένου. Όλες οι τρομοκρατικές επιθέσεις έπληξαν βαθύτατα την ειρήνη και την δημόσια ασφάλεια, παγιώνοντας ένα καθεστώς τρόμου και ανασφάλειας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών, όλοι οι πολιτικοί ηγέτες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα με ιδιαίτερα μεγάλη προσοχή. Η Ευρώπη βίωσε την δική της 11^η Σεπτεμβρίου. Είναι ένα γεγονός που σημάδεψε ολόκληρη την διεθνή κοινότητα. Αλλά παράλληλα ξεγύμνωσε και τα ελλιπή μέτρα που είχαν ληφθεί από τις αστυνομικές αρχές αλλά και από τους διεθνείς οργανισμούς για τον περιορισμό του φαινομένου. Ένα χτύπημα που όπως παρατηρήσαμε μέσα από αυτήν την μελέτη, η Ευρώπη πιάστηκε εξαπίνης, παρόλο που έχει και στο παρελθόν δεχτεί αιματηρές και πολύνεκρες επιθέσεις (βλ. Παρίσι-Μπατακλάν 2015). Αυτό συμβαίνει γιατί ο εχθρός πλέον μπορεί να είναι παντού.

Οι μουσουλμανικές αδελφότητες βρίσκονται σε όλα σχεδόν τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ευρώπης, στρατολογούν μάρτυρες (βομβιστές-τζιχαντιστές) για να χτυπήσουν νέους στόχους. Αυτό το γεγονός όπως είδαμε και ακούσαμε να τονίζει στην ραδιοφωνική συνέντευξή του ο καθηγητής γεωπολιτικής του ΕΚΠΑ, κ. Ιωάννης Μάξης είναι η ριζοσπαστικοποίηση του ισλαμικού εξτρεμισμού. Η πηγή του κακού βρίσκεται μέσα στην Ευρώπη.

Επιπροσθέτως, οι διεθνείς οργανισμοί όπως η ΕΕ και το ΝΑΤΟ/ΟΗΕ, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να γίνουν περισσότερο λειτουργικοί και αποτελεσματικοί. Διότι η κύρια εστίασή τους πλέον α πρέπει να είναι η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας. Σε αυτό θα συνδράμει τα μέγιστα η δημόσια διπλωματία και συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών των χωρών αυτών. Η λήψη μέτρων δραστικών και αποτελεσματικών για τον περιορισμό και κατ επέκταση την εξάλειψη της ισλαμικής τρομοκρατίας, είναι πλέον σε πρώτη γραμμή.

Από όλα τα παραπάνω εκτεθέντα καθίσταται σαφές πως στον υπάρχοντα κίνδυνο της εξτρεμιστικής τρομοκρατίας προστίθεται ένας νέος που γεννά και γεννάται από την πολιτική κρίση, η δοκιμασία της τρομοκρατίας και η απαξίωσης της ανθρωπιστικής προσέγγισης σε κάθε μορφή πολιτικής. Η δοκιμασία αυτή δεν θα πρέπει να είναι έξω από το πλαίσιο της καθημερινότητας μας πρέπει να βρίσκεται στην σφαίρα της πολιτειακής απαξίωσης, της θεσμικής κόπωσης της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που οδηγούν σε κλειστές κοινωνίες και πολιτικές και είναι η πιο σημαντική οικουμενική για τα επόμενα βήματα.

Κλείνοντας, η διαρκής αξιολόγηση της προόδου της αστυνόμευσης των κοινοτήτων αλλά και η συνεργασία των μελών στους διεθνείς οργανισμούς για τα θέματα της ασφάλειας των πολιτών, θα αποτελούν πάντοτε έναν οδηγό για το κατά πόσο επαρκή και αποτελεσματικά είναι τα μέτρα που λαμβάνονται. Δυστυχώς, η τρομοκρατία είναι πλέον μια απτή πραγματικότητα και όχι μια απειλή. Κάπως έτσι πρέπει να εκλαμβάνεται από τούδε και στο εξής.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

1. Ζαφειρόπουλος, Κ.(2005). Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών. Πώς γίνεται μια επιστημονική έρευνα. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική
2. Κεντρώτης, Κ.(2002). Διεθνείς Οργανισμοί. Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
3. Μαυρογένης, Γ. (2008). Πολιτική επικοινωνία και ΜΜΕ στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ
4. Μούσης, Ν. (2013). Ευρωπαϊκή Ένωση. Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
5. Nye, Joseph. (2005) Ήπια ισχύς. Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης
6. Ραγιές, Ι. (2014) Δημόσια Διπλωματία και στρατηγική επικοινωνία σε πολυεθνικές στρατιωτικές επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης ΑΕ.
7. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2005). Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
8. Υπουργείο Εξωτερικών και Ξένων Υποθέσεων της Μεγάλης Βρετανίας. (2011). Προληπτική στρατηγική. Λονδίνο: Γραφείο Αλληλογραφίας της Αυτού Μεγαλότητας

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Zhikica Zach, Pagovski. (2015). Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN. Λος Άντζελες: Εκδόσεις Figueroa Press
2. Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη. (2014). Preventing Terrorism and Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: A Community-Policing Approach. Βιέννη: Γραμματεία ΟΑΣΕ

Ελληνόγλωσση Δικτυογραφία

1. Επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας. <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/tromokratia.html> {πρόσβαση 07-08-2017}.
2. New post (2017). Ανάλυση: <http://www.gr/Kosmos/582219/analysh-giati-to-islamamiko-Kratos-epitithetai-sthn-eyrwph> {πρόσβαση 05-09-2017}.

Ξενόγλωσση δικτυογραφία

1. Επίσημη ιστοσελίδα BBC. Casciani, D. (2014). <http://www.bbc.com/news/uk-27777892> {πρόσβαση 23-07-2017}
2. Επίσημη ιστοσελίδα του Los Angeles times (2016). <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-brussels-airport-explosion-20160322story.html> {πρόσβαση 14-10-2017}
3. Επίσημη ιστοσελίδα NATO (2012). <https://www.nato.int> πρόσβαση 09-12-2017}

«Όλοι προβληματίζονται πώς να σταματήσουμε την τρομοκρατία. Υπάρχει όμως ένας τρόπος: Να σταματήσουμε να είμαστε μέρος της.»

Noam Chomsky